

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 56

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

64ο έτος

16 Φεβρουαρίου 2021

Περιεχόμενα

I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

556η σύνοδος ολομέλειας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής – *Interactio*, 2.12.2020 - 3.12.2020

2021/C 56/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προς μια στρατηγική της ΕΕ για την ενίσχυση των πράσινων δεξιοτήτων και ικανοτήτων για όλους» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	1
2021/C 56/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιομηχανική μετάβαση προς μια πράσινη και ψηφιακή ευρωπαϊκή οικονομία: κανονιστικές απαιτήσεις και ο ρόλος των κοινωνικών εταιριών και της κοινωνίας των πολιτών» (διερευνητική γνωμοδότηση)	10
2021/C 56/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αρχές των δημοσίων υπηρεσιών για τη σταθερότητα της δημοκρατικής τάξης» (διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της γερμανικής Προεδρίας)	29
2021/C 56/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ανάγκη να κατοχυρωθούν πραγματικά τα δικαιώματα ψήφου των ατόμων με αναπηρία στις ευρωεκλογές» (πρόσθετη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	36

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

556η σύνοδος ολομέλειας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής – *Interactio*, 2.12.2020 - 3.12.2020

2021/C 56/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις διασυννοριακές πληρωμές στην Ένωση (κωδικοποίηση)» [COM(2020) 323 final — 2020/0145 (COD)]	43
--------------	---	----

EL

2021/C 56/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Θεματολόγιο και σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά (2021-2025)» [COM(2020) 606 final]	47
2021/C 56/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την υλοποίηση του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού (αναδιατύπωση)» [COM(2020) 579] και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1139 όσον αφορά την αρμοδιότητα του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ασφάλεια της Αεροπορίας να ενεργεί ως φορέας επανεξέτασης των επιδόσεων του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού» [COM(2020) 577]	53
2021/C 56/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων διαχείρισης, διατήρησης και ελέγχου που εφαρμόζονται στην περιοχή της Σύμβασης της Παναμερικανικής Επιτροπής Τροπικού Τόνου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 520/2007 του Συμβουλίου» [COM(2020) 308 final — 2020/0139 (COD)]	59
2021/C 56/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με προσωρινά μέτρα ως προς τον φόρο προστιθέμενης αξίας για εμβόλια και in vitro διαγνωστικά ιατροτεχνολογικά προϊόντα για τη νόσο COVID-19 στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της πανδημίας COVID-19» [COM(2020) 688 final — 2020/0311 (CNS)]	61
2021/C 56/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με την οποία εξουσιοδοτείται η Επιτροπή να ψηφίσει υπέρ της αύξησης κεφαλαίου του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων» [COM(2020) 774 — 2020/0343 (COD)]	62
2021/C 56/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2004/37/ΕΚ σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους ή μεταλλαξιογόνους παράγοντες κατά την εργασία» [COM(2020) 571 — 2020/0262 (COD)]	63
2021/C 56/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες πτυχές της ασφάλειας και της συνδεσιμότητας των σιδηροδρόμων όσον αφορά τη διασυνοριακή υποδομή που συνδέει την Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο μέσω της σταθερής σύνδεσης της Μάγχης» [COM(2020) 782 final — 2020/0347 (COD)]	64

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

556Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ –
INTERACTIO, 2.12.2020 - 3.12.2020Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προς μια στρατηγική της
ΕΕ για την ενίσχυση των πράσινων δεξιοτήτων και ικανοτήτων για όλους»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2021/C 56/01)

Εισηγήτρια: η κ. Tatjana BABRAUSKIENĖ

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	20.2.2020
Νομική βάση	Άρθρο 32 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Έγκριση από το τμήμα	11.11.2020
Έγκριση από την ολομέλεια	2.12.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	556
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	241/4/8

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η **περιβαλλοντική ευθύνη είναι υποχρέωση όλων**. Η βιώσιμη περιβαλλοντική ανάπτυξη απαιτεί δραστική κοινωνική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των ατομικών και συλλογικών αλλαγών νοοτροπίας, συμπεριφοράς, τρόπων ζωής, καθώς και των αλλαγών στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική οργάνωση των χωρών και των κοινωνιών μας.

1.2. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να καθορίσουν αποτελεσματικές εθνικές στρατηγικές με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών, ώστε να ληφθούν μέτρα για την επείγουσα υλοποίηση των **Στόχων βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ (ΣΒΑ)** που ζητούν την ανάληψη δράσης εκ μέρους των χωρών για την ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς (ΣΒΑ 4) και την κλιματική αλλαγή (ΣΒΑ 13). Πιο συγκεκριμένα, ο στόχος 13.3 αποσκοπεί στο να βελτιωθούν «[η] εκπαίδευση, [η] ενημέρωση, καθώς και το ανθρώπινο και το θεσμικό δυναμικό σχετικά με θέματα που αφορούν τον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τη μείωση των επιπτώσεων και την έγκαιρη προειδοποίηση [σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών]». Ο στόχος 4.7 αποσκοπεί στο «να διασφαλιστεί ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τη γνώση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη»: αυτό δεν θεωρείται μόνο ως ένας τρόπος ενίσχυσης του συνόλου των δεξιοτήτων και τόνωσης της οικονομίας, αλλά και ως τρόπος προώθησης των στόχων της **παγκόσμιας ιθαγένειας και της ειρήνης**. Η εκπαίδευση επιτελεί καθοριστικό ρόλο στην αλλαγή αυτή, η οποία υπερβαίνει την απλή εξέταση των περιβαλλοντικών ζητημάτων σε ένα πρόγραμμα σπουδών.

1.3. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να υλοποιήσουν την πρώτη αρχή του **ευρωπαϊκού πλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (ΕΠΚΔ)**, η οποία συνίσταται στο να καταστούν η ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση δικαίωμα για όλους στην Ευρώπη, να εφαρμοστούν ώστε να βελτιωθεί η παροχή οικολογικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων για την περιβαλλοντική προστασία αλλά και επαγγελματικών δεξιοτήτων για όλους, και να υποστηριχθεί η εφαρμογή της εν λόγω αρχής με βιώσιμη δημόσια χρηματοδότηση, κατόπιν συμφωνίας με τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών.

1.4. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι οικολογικές δεξιότητες, η περιβαλλοντική ευθύνη και η βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να ενσωματωθούν εγκάρσια εντός των αποτελεσμάτων της μάθησης (γνώσεις, δεξιότητες, συμπεριφορές και αξίες) των περιβαλλόντων τυπικής, άτυπης και μη τυπικής εκπαίδευσης για κάθε ηλικία, σε κάθε τομέα/βαθμίδα εκπαίδευσης και πρόγραμμα μαθητείας ή κατάρτισης εργαζομένων, εντός και πέρα από τους οικολογικούς τομείς.

1.5. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να συνδέσουν καλύτερα τις ευρωπαϊκές πολιτικές με τις πολιτικές απασχόλησης και εκπαίδευσης. Κάτι τέτοιο θα βοηθούσε και στην εστίαση της προσοχής στην πρόβλεψη των μελλοντικών αναγκών σε δεξιότητες και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των ανέργων ή των εργαζόμενων που χρειάζονται κατάρτιση σε ζητήματα περιβαλλοντικής ευθύνης, με ιδιαίτερη έμφαση στις οικολογικές δεξιότητες. Επομένως, είναι πολύ σημαντικό να διασφαλιστεί ότι το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής στη μάθηση και τη διδασκαλία ευθυγραμμίζεται με τη δημοκρατική σχολική νοοτροπία και με ένα μαθησιακό περιβάλλον «οικολογικής νοοτροπίας» που διέπει τη **δημιουργία οικολογικών σχολείων**, τα οποία, διαθέτοντας ικανές υποδομές επίγνωσης της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος, λειτουργούν με βιώσιμο τρόπο σε συνεργασία με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη του σχολείου και προετοιμάζουν τους μαθητές να καταπολεμήσουν την κλιματική αλλαγή ως ενεργοί πολίτες, μεταξύ άλλων και από τις μελλοντικές τους θέσεις εργασίας.

1.6. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διεξαγάγει **έρευνα σε επίπεδο ΕΕ** αναφορικά με την ανάπτυξη των οικολογικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων εντός των κρατών μελών και να στηρίξει σε αυτήν την έρευνα τη στρατηγική πολιτικής της. Τα σχολεία είναι μια πολύ σημαντική πηγή πληροφοριών επί περιβαλλοντικών ζητημάτων για τους σπουδαστές, ιδίως την εποχή του «παντογνώστη» διαδικτύου, των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και των fake news. Ωστόσο, απαιτούνται περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές που ακολουθούν τα κράτη μέλη της ΕΕ όταν επιδιώκουν την ενσωμάτωση των γνώσεων για την κλιματική αλλαγή, την περιβαλλοντική ευθύνη και τη βιώσιμη ανάπτυξη, ως οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες, στις εκπαιδευτικές πολιτικές και στα σχολικά προγράμματα της προσχολικής εκπαίδευσης, της γενικής εκπαίδευσης και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Μια τέτοιου είδους έρευνα θα πρέπει, ακόμη, να εστιάζει στις κοινωνικές και επαγγελματικές οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ), στον τομέα της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΑΕΕΚ) και στον τομέα της διαρκούς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΑΕΕΚ), καθώς και στο πλαίσιο της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της επανεκπαίδευσης των ανέργων και των εργαζομένων.

1.7. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει πως οι οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες είναι απαραίτητες για όλους τους πολίτες, τόσο για τους νέους όσο και για τους ηλικιωμένους. Επομένως πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην εφαρμογή τους ταυτόχρονα με την εφαρμογή του **πλαίσιου βασικών ικανοτήτων** ⁽¹⁾ για όλους τους τύπους εκπαίδευσης και στη χρήση τους για τη βελτίωση της αγωγής του πολίτη, που είναι απαραίτητη για την ανάληψη ευθύνης για το περιβάλλον, και για τη βελτίωση της «μαθηματικής ικανότητας και των ικανοτήτων στις θετικές επιστήμες, την τεχνολογία και τη μηχανική», που πρέπει να υποστηρίζουν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, ιδίως στο πλαίσιο της επιστημονικής και τεχνολογικής προόδου. Επιπλέον, οι οικολογικές δεξιότητες και τα ζητήματα περιβαλλοντικής ευθύνης πρέπει να ενσωματωθούν σε όλα τα μαθήματα, ιδίως δε στη γεωγραφία, την ηθική και τη φιλοσοφία.

1.8. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το ότι το νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων για την Ευρώπη ⁽²⁾ (2020) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εστιάζει στις οικολογικές δεξιότητες, αλλά εκφράζει τη λύπη της διότι δεν παρέχει κάποιον στόχο που πρέπει να επιδιώξουν οι χώρες ως προς το ποσοστό συμμετοχής ενηλίκων εκπαιδευομένων στην ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση τουλάχιστον όσον αφορά τις οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες, ενώ προτείνει έναν στόχο για το ποσοστό συμμετοχής ενηλίκων εκπαιδευομένων σε βασικές ψηφιακές δεξιότητες.

1.9. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία ⁽³⁾ (2019) παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την περιβαλλοντική προστασία, προκειμένου να επιτευχθεί η κλιματική ουδετερότητα στην ΕΕ έως το 2050, καθώς και για το γεγονός ότι ανακοίνωσε διαφορετικές στρατηγικές που θα συνοδεύονται από επερχόμενους κανονισμούς, κονδύλια και εθνικές μεταρρυθμίσεις. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να θεσπίσουν εθνικές πολιτικές, οι οποίες θα επικεντρώνονται και αυτές στην εκπαίδευση για την περιβαλλοντική ευθύνη και τις

⁽¹⁾ ΕΕ C 189 της 4.6.2018, σ. 1

⁽²⁾ COM(2020) 274 final.

⁽³⁾ COM(2019) 640 final.

οικολογικές δεξιότητες, καθώς και στην **προληπτική αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση**, με στόχο τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια πράσινη οικονομία για όλους, ιδίως για εργαζόμενους σε παρακμάζοντες τομείς. Υπενθυμίζει δε ότι αυτές οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να υλοποιηθούν στο πλαίσιο πραγματικού κοινωνικού διαλόγου με τις συνδικαλιστικές ενώσεις των εκπαιδευτικών και των εργαζομένων, τους εργοδότες και σε διαβούλευση με τις σχετικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

1.10. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της όσον αφορά την πρόταση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας για τη θέσπιση ενός «**ευρωπαϊκού πλαισίου ικανοτήτων**» και συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να το αναπτύξει έτσι ώστε να μπορεί να εφαρμοστεί στην **τυπική, άτυπη και μη τυπική** μάθηση στο πλαίσιο της «ανοικτής μεθόδου συνεργασίας», όπου θα συμμετέχουν εκπρόσωποι των υπουργείων παιδείας, κοινωνικοί εταίροι από τους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι ΜΚΟ νεολαίας και εκπαίδευσης.

1.11. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία ⁽⁴⁾ και υπογράμμισε ότι η **βιομηχανική στρατηγική** πρέπει να συμπεριλαμβάνει αναφορές για τον αντίκτυπο στο εργατικό δυναμικό, καθώς και την **κατάρτιση, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανεκπαίδευση των εργαζομένων** ⁽⁵⁾, και η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την περιφερειακή διάσταση της στρατηγικής και τη δυναμική διακυβέρνηση με κοινωνικό διάλογο. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι και οι επιχειρήσεις πρέπει να αναπτύξουν στρατηγικές για την περιβαλλοντική προστασία, συνεισφέροντας στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των εργαζομένων είναι επίσης απαραίτητη.

1.12. Η ΕΟΚΕ καλεί τις μελλοντικές προεδρίες της ΕΕ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εντείνουν τη συνεργασία ανάμεσα στα **Συμβούλια Εκπαίδευσης, Απασχόλησης και Περιβάλλοντος**, ώστε οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων στο υψηλότερο επίπεδο να συνδέσουν την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής με τη σημασία της παροχής οικολογικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων για όλες τις ηλικίες, εισάγοντάς τες στον τομέα της παιδείας, σε κάθε μορφή και τύπο εκπαίδευσης και κατάρτισης.

1.13. Η ΕΟΚΕ ζητεί μια **ολοκληρωμένη στρατηγική σε επίπεδο ΕΕ**, όπως μια σύσταση του Συμβουλίου, για τη βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε σχέση με τις οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες, την ανάπτυξη οικολογικών στρατηγικών για τα σχολεία και την αναβάθμιση δεξιοτήτων και την επανεκπαίδευση των ενηλίκων εντός και εκτός του χώρου εργασίας, σε σχέση με δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνία και τον οικολογικό προσανατολισμό της οικονομίας. Προτείνουμε μια τέτοια σύσταση του Συμβουλίου να είναι σύμφωνη με τις προτάσεις του νέου θεματολογίου δεξιοτήτων για την Ευρώπη, να εστιάζει στον τρόπο ανάπτυξης οικολογικής συμπεριφοράς από όλους, να καταστεί η περιβαλλοντική ευθύνη μια εγκάρσια αρμοδιότητα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση εντός του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης, και να δοθεί έμφαση στην ισοτιμία όσον αφορά την ανάπτυξη οικολογικών δεξιοτήτων για όλες τις ηλικίες και ιδίως για όλες τις μειονεκτούσες κοινωνικοοικονομικές ομάδες. Η υλοποίηση της στρατηγικής κατ' αυτόν τον τρόπο απαιτεί επίσης βελτίωση της εκπαίδευσης και κατάρτισης η οποία να συνοδεύεται από βιώσιμους και ικανούς τεχνικούς, χρηματοπιστωτικούς και ανθρώπινους πόρους και να χρηματοδοτείται από τον δημόσιο προϋπολογισμό.

1.14. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα κράτη μέλη πρέπει να χαράξουν ολοκληρωμένες πολιτικές και να επιτύχουν χρηματοδότηση για την **υποστήριξη της αρχικής και της συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών όσον αφορά την περιβαλλοντική προστασία** ως ένα εγκάρσιο ζήτημα για τους εκπαιδευτικούς σε όλα τα μαθήματα και τις βαθμίδες και τύπους εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και ως ειδική κατάρτιση στις οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες. Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να διασφαλίζουν την παροχή ικανής επαγγελματικής στήριξης στους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές και να τους παρέχουν σχετικό και επίκαιρο υλικό, εργαλεία και μεθόδους διδασκαλίας και εκπαιδευτικές πρακτικές επί του θέματος.

1.15. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η απόκτηση οικολογικών δεξιοτήτων στον χώρο εργασίας μπορεί να αυξήσει την ανθεκτικότητα και την προσαρμοστικότητα των εργαζομένων, των διευθυντών και των ενδιαφερόμενων μερών, ενώ συμβάλλει και στην οικολογική ανάπτυξη. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη στήριξη της συνεργασίας και τη συγκέντρωση πόρων μεταξύ των εταιρειών (ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων) για την ανταπόκριση στις ανάγκες κατάρτισης σε σχέση με τις οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες.

1.16. Η ΕΟΚΕ ζητεί να εξασφαλιστεί ότι η **χρηματοδότηση από την ΕΕ για τις οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες αναφορικά με την περιβαλλοντική προστασία**, όπως π.χ. το Erasmus+, το EKT+, η δέσμη μέτρων για την ανάκαμψη και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, θα δίδουν έμφαση στην παροχή χρηματοδοτικής στήριξης για την ανάπτυξη των οικολογικών δεξιοτήτων για εκπαιδευόμενους κάθε ηλικίας.

⁽⁴⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Ιανουαρίου 2020 σχετικά με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

⁽⁵⁾ Η υπογράμμιση δική μας.

1.17. Η ΕΟΚΕ ζητεί την **ενσωμάτωση περιβαλλοντικής διάστασης στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο** ⁽⁶⁾ και ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεργαστεί με τα υπουργεία παιδείας, τους αρμόδιους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για να καθορίσουν ειδικές ανά χώρα συστάσεις για τα κράτη μέλη της ΕΕ σχετικά με την ενίσχυση της παροχής οικολογικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων σε κάθε βαθμίδα και τύπο των τομέων εκπαίδευσης και κατάρτισης, ξεκινώντας από την **προσχολική εκπαίδευση έως και την ανώτερη εκπαίδευση και την εκπαίδευση ενηλίκων**, λαμβάνοντας υπόψη την αποτελεσματική υποστήριξη των ενηλίκων εντός και εκτός των χώρων εργασίας.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής έχει τεράστιο αντίκτυπο στις κοινωνικές συνθήκες, την εκπαίδευση, την απασχόληση και την αγορά εργασίας. Ειδικότερα, μεγάλες κινητοποιήσεις πολιτών σημάδεψαν το 2019 την Ευρώπη, οι οποίες έγιναν ιδίως από σπουδαστές που ζητούσαν από τις δημόσιες αρχές να αναλάβουν επείγουσα και φιλόδοξη δράση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η περιβαλλοντική ευθύνη και οι οικολογικές δεξιότητες είναι απαραίτητες για όλους, για τους καταναλωτές και τους πολίτες εν γένει, καθώς και για τους αρμόδιους για τη χάραξη πολιτικής, τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους. Τα παραπάνω είναι απαραίτητα για κάθε τομέα και δραστηριότητα, τόσο στην επαγγελματική ζωή (καλύπτονται λειτουργίες από τον στρατηγικό σχεδιασμό και την καινοτομία έως την εργασία σε επίπεδο βάσης σε εργοστάσια και υπηρεσίες) όσο και στην καθημερινή ζωή (για παράδειγμα, αναφορικά με το σπίτι, τις μεταφορές και την κατανάλωση), και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος κάθε επαγγέλματος. Υπάρχουν βέβαια και μερικές θέσεις εργασίας που μπορούν να θεωρηθούν εξειδικευμένες θέσεις περιβαλλοντολόγων.

2.2. Η αποδιοργάνωση στις οικονομίες που προκλήθηκε λόγω της πανδημίας COVID-19 δεν πρέπει να καθιστά την κλιματική πολιτική ζήτημα χαμηλότερης προτεραιότητας για τις κυβερνήσεις και τους πολίτες στην Ευρώπη. Οι πολιτικοί, οι εταιρείες, οι νομοθέτες και οι ακτιβιστές στην Ευρώπη έχουν ζητήσει από τους ηγέτες τους να πραγματοποιήσουν οικολογικές επενδύσεις για την επανεκκίνηση της ανάπτυξης μετά από την πανδημία του κορονοϊού. Η παραδοχή πίσω από όλα αυτά είναι ότι η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και η προώθηση της βιοποικιλότητας θα συμβάλουν στην ανοικοδόμηση ισχυρότερων οικονομιών. Οι δέσμες δημοσιονομικών κινήτρων μετά την κρίση της νόσου COVID-19 θα παρέχουν μια ευκαιρία για την εκκίνηση μιας μετασχηματιστικής και οικολογικής ανάκαμψης με τη δημιουργία οικολογικών θέσεων εργασίας.

2.3. Παράλληλα, σε ορισμένες χώρες υπήρξαν εκτεταμένες διαδηλώσεις λόγω των δημοσιονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων, τις οποίες μέρος των πληθυσμών τους θεώρησε άδικες. Αυτές οι πρόσφατες εξελίξεις δείχνουν τον επείγοντα χαρακτήρα και την ανάγκη για φιλόδοξες και σημαντικές κλιματικές πολιτικές που θα πρέπει να είναι ολοκληρωμένες και να υποστηρίζουν τις πιο ευάλωτες περιφέρειες, τους πιο ευάλωτους τομείς, εργαζομένους και πολίτες εν γένει. Αυτές οι κλιματικές πολιτικές, όπως είναι φυσικό, **έχουν αντίκτυπο στην τυπική, την άτυπη και τη μη τυπική μάθηση εκπαιδευόμενων κάθε ηλικίας**, και οι οικολογικές δεξιότητες, η περιβαλλοντική ευθύνη και η βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να ενσωματωθούν εγκάρσια ως παράμετροι των αποτελεσμάτων της μάθησης (γνώσεις, δεξιότητες, συμπεριφορές και αξίες) σε κάθε τομέα εκπαίδευσης, σε προγράμματα μαθητείας και στο πλαίσιο της παροχής κατάρτισης σε εργαζομένους εντός και εκτός των οικολογικών τομέων. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι οι οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες είναι αυτές που χρειάζεται η κοινωνία και η οικονομία σε σχέση με τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις. Τα περιβαλλοντικά θέματα καλύπτουν μεγάλο εύρος ζητημάτων, από την κλιματική αλλαγή και τη ρύπανση ως τους φυσικούς πόρους και τη βιοποικιλότητα.

2.4. Η εκπαίδευση παίζει καθοριστικό ρόλο στην ευαισθητοποίηση σε σχέση με τις περιβαλλοντικές προκλήσεις, και η διαμόρφωση των στάσεων και των συμπεριφορών μπορεί να κάνει τη διαφορά. Ενώ πολλοί δεκαπεντάχρονοι νέοι αισθάνονται απαισιοδοξία για το μέλλον τους σε σχέση με το περιβάλλον ⁽⁷⁾, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ ⁽⁸⁾, πολλές χώρες έχουν ήδη ενσωματώσει **περιβαλλοντικά ζητήματα στο πρόγραμμά σπουδών τους** και ασχολούνται με θέματα όπως η ανακύκλωση, τα καθημερινά καταναλωτικά πρότυπα και οι βιώσιμες συμπεριφορές. Τα σχολεία είναι μια πολύ σημαντική πηγή πληροφοριών επί περιβαλλοντικών ζητημάτων για τους μαθητές και τους σπουδαστές, καθώς και χώρος προετοιμασίας υπεύθυνων, κριτικά σκεπτόμενων πολιτών με επίγνωση και συνειδητοποίηση των αιτιών και των συνεπειών των περιβαλλοντικών προβλημάτων, καθώς και με τη γνώση, τις δεξιότητες και τη νοοτροπία που απαιτείται για την εξεύρεση πιο βιώσιμων λύσεων. Ωστόσο, απαιτούνται περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές που ακολουθούν τα κράτη μέλη της ΕΕ όταν επιδιώκουν την ενσωμάτωση των γνώσεων για την κλιματική αλλαγή, την περιβαλλοντική ευθύνη και τη βιώσιμη ανάπτυξη, ως οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες, στα σχολικά προγράμματα της προσχολικής εκπαίδευσης, της γενικής εκπαίδευσης και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

⁽⁶⁾ Συμβούλιο Περιβάλλοντος, 5 Μαρτίου 2019.

⁽⁷⁾ ΟΟΣΑ (2019), Avvisati, F., Is there a generational divide in environmental optimism?, PISA in Focus, αριθ. 95.

⁽⁸⁾ ΟΟΣΑ (2014), Trends shaping education 2014 Spotlight 4.

2.5. Οι οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες είναι απαραίτητες για όλους τους πολίτες, νέους και ηλικιωμένους. Οι οικολογικές δεξιότητες είναι ένας εγκάρσιος όρος και σχετίζονται με την ικανότητα συνδυασμού περιβαλλοντικών πτυχών με άλλες δεξιότητες. Κάτι τέτοιο απαιτεί επαρκή κατανόηση και γνώση για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, αλλά, ταυτόχρονα, και μια γερή βάση γενικών δεξιοτήτων και επαγγελματικών δεξιοτήτων. Το πλαίσιο βασικών ικανοτήτων⁽⁹⁾ αναφέρει ότι η **μαθηματική ικανότητα και οι ικανότητες στις θετικές επιστήμες, την τεχνολογία και τη μηχανική (STEM)** πρέπει να υποστηρίξουν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, ιδίως όσον αφορά την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο, ενώ είναι απαραίτητη και η αγωγή του πολίτη για την ανάληψη ευθύνης για το περιβάλλον. Οι ικανότητες STEM αποτελούν μια σημαντική βάση για την κατανόηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων και για την εξεύρεση λύσεων για τα προβλήματα. Δεξιότητες όπως η κριτική σκέψη, η δημιουργικότητα και η συνεργασία/ομαδική εργασία είναι επίσης σημαντικές για τη διαμόρφωση ενός περιβαλλοντικά ευσυνείδητου πολίτη με ενεργό συμμετοχή στα κοινά.

2.6. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, ενώ στις περισσότερες χώρες μόνο η μειοψηφία των σχολείων προσφέρει μαθήματα αφιερωμένα στο περιβάλλον, το θέμα συνήθως συζητείται ως μέρος άλλων προγραμμάτων, και πολλά σχολεία προσφέρουν πολλές εξωσχολικές δραστηριότητες με επίκεντρο το περιβάλλον⁽¹⁰⁾. Ωστόσο, δεν υπάρχει ακόμη **διεθνής έρευνα** που να αφορά ειδικά τις εθνικές στρατηγικές και τα προγράμματα για την επιστήμη του περιβάλλοντος, τις συμπεριφορές απέναντι στο περιβάλλον και την ιδιαίτερη πρόβλεψη για την ανάπτυξη και την αξιολόγηση οικολογικών δεξιοτήτων. Έτσι, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιβάλει τη διεξαγωγή έρευνας αναφορικά με τις οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες εντός των κρατών μελών και να βασίσει τη στρατηγική της σε αυτή την έρευνα.

2.7. Ο οικολογικός προσανατολισμός της οικονομίας συνεπάγεται την παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών με κατανάλωση λιγότερης ενέργειας και λιγότερων πρώτων υλών και με μειωμένες ανθρακούχες εκπομπές. Ισχύει για όλες τις οικονομικές δραστηριότητες σε όλους τους τομείς και το πεδίο εφαρμογής συμπεριλαμβάνει εργαζόμενους και καταναλωτές⁽¹¹⁾. Η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών συνεπάγεται διαρθρωτικές αλλαγές σε όλους τους τομείς και στα επαγγέλματα, καθώς δημιουργούνται νέα πράσινα επαγγέλματα ή αυξάνεται η ζήτησή τους. Ωστόσο, αυτό που χρειάζεται περισσότερο είναι να ενισχυθεί ο οικολογικός προσανατολισμός των ήδη υπαρχόντων επαγγελμάτων. Αυτό μεταφράζεται σε **νέες δεξιότητες που απαιτούν αλλαγές στα προγράμματα σπουδών** ή ακόμη και νέα προσόντα σε επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης.

2.8. Κάθε επάγγελμα έχει τις δικές του περιβαλλοντικές πτυχές που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Ενώ ο οικολογικός προσανατολισμός της οικονομίας δημιουργεί ανάγκες για δεξιότητες —ιδίως σε συγκεκριμένους τομείς όπως η ενέργεια και η αποδοτική χρήση των πόρων, οι κατασκευές και η μεταποίηση— η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία δημιουργεί ανάγκες για οικολογικές δεξιότητες σε ευρύ φάσμα κλάδων. Αυτές οι νέες δεξιότητες θα πρέπει ακόμη να αντανakλώνται στους διαφορετικούς τομείς της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της παροχής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ), από την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΑΕΕΚ) έως τη διαρκή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΔΕΕΚ), και τα προγράμματα μαθητείας. Αυτές οι νέες οικολογικές δεξιότητες μπορεί να ποικίλλουν από πολύ τεχνικές και ειδικές ανά εργασία δεξιότητες έως πιο γενικές, όπως η υπεύθυνη χρήση των πόρων, που αφορούν όλο το φάσμα της απασχόλησης, των επιπέδων ιεραρχίας και των τομέων⁽¹²⁾.

2.9. Εξακολουθεί να μην υπάρχει ακόμη μια **ολοκληρωμένη στρατηγική σε επίπεδο ΕΕ**, όπως μια σύσταση του Συμβουλίου, για τη βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε σχέση με τις οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες, την ανάπτυξη οικολογικών στρατηγικών για τα σχολεία και την αναβάθμιση δεξιοτήτων και την επανεκπαίδευση ενηλίκων εντός και εκτός του χώρου εργασίας, σε σχέση με δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνία και τον οικολογικό προσανατολισμό της οικονομίας. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι το νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων για την Ευρώπη⁽¹³⁾ (2020) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εστιάζει στις οικολογικές δεξιότητες, αλλά εκφράζει τη λύπη της διότι δεν παρέχει κάποιον στόχο που πρέπει να επιδιώξουν οι χώρες ως προς το ποσοστό ενηλίκων που ζητείται να έχουν, τουλάχιστον τις βασικές, οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες, ενώ προτείνει έναν στόχο για το ποσοστό συμμετοχής ενηλίκων εκπαιδευομένων σε βασικές ψηφιακές δεξιότητες. Προτείνουμε μια τέτοια σύσταση του Συμβουλίου να είναι σύμφωνη με τις προτάσεις του νέου θεματολογίου δεξιοτήτων για την Ευρώπη, να εστιάζει στον τρόπο ανάπτυξης οικολογικής συμπεριφοράς από

⁽⁹⁾ ΕΕ C 189 της 4.6.2018, σ. 1

⁽¹⁰⁾ ΟΟΣΑ (2012), How 'green' are today's 15-year-olds? PISA σε Focus, αριθ. 15.

⁽¹¹⁾ Eurofound (2011), Εργασιακές σχέσεις και βιωσιμότητα: Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στη μετάβαση προς την πράσινη οικονομία

⁽¹²⁾ Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update. Ευρωπαϊκή συγκεφαλαιωτική έκθεση. Η έρευνα του Cedefop εξετάζει τις εξελίξεις σε Γερμανία, Δανία, Ισπανία, Εσθονία, Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο.

⁽¹³⁾ COM(2020) 274 final.

όλους, να καταστεί η περιβαλλοντική ευθύνη μια εγκάρσια αρμοδιότητα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση εντός του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης, και να δοθεί έμφαση στην ισότητα όσον αφορά την ανάπτυξη οικολογικών δεξιοτήτων για όλες τις ηλικίες και ιδίως για όλες τις μειονεκτούσες κοινωνικοοικονομικές ομάδες.

2.10. Η μετάβαση προς μια κυκλική οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών θα αλλοιώσει αναπόφευκτα τις κλαδικές και επαγγελματικές δομές και θα φέρει στο φως νέες ευκαιρίες, αλλά και προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων τομέων που παρακαμάζουν και τομέων που θα αντιμετωπίσουν στενώσεις όσον αφορά τις προσλήψεις. Υπό αυτήν την προοπτική, οι προσαρμοσμένες προσεγγίσεις σε πιο ευάλωτες ομάδες ενηλίκων, όπως εκείνων με χαμηλές δεξιότητες⁽¹⁴⁾, θα συνεπαγόταν πρόσθετα κοινωνικοοικονομικά οφέλη.

2.11. Πρέπει να θεσπιστούν ολοκληρωμένες πολιτικές και να επιτευχθεί χρηματοδότηση για την υποστήριξη της αρχικής και της συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών όσον αφορά την περιβαλλοντική προστασία ως ένα εγκάρσιο ζήτημα για τους εκπαιδευτικούς σε όλα τα μαθήματα και τα επίπεδα και τύπους εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και ως ειδική κατάρτιση στις οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες. Πρέπει επίσης να διασφαλιστεί η παροχή ικανής επαγγελματικής στήριξης στους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές και η παροχή σχετικού και επίκαιρου υλικού, εργαλείων και μεθόδων διδασκαλίας και εκπαιδευτικών πρακτικών επί του θέματος.

2.12. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα⁽¹⁵⁾, τα προγράμματα κατάρτισης για την ανάπτυξη δεξιοτήτων σε ανέργους ή σε άτομα που γενικά εργάζονται σπάνια, επικεντρώνονται στις οικολογικές δεξιότητες, παρόλο που οργανώσεις του τομέα και φιλανθρωπικοί/μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί ορισμένες φορές δραστηριοποιούνται στην ανάπτυξη τέτοιων δεξιοτήτων. Αυτό μπορεί να αντανάκλα τον αδύναμο σύνδεσμο που υπάρχει ανάμεσα στις πολιτικές που αφορούν το περιβάλλον και σε αυτές που αφορούν την απασχόληση και τις δεξιότητες και ικανότητες, συμπεριλαμβανομένης της πρόβλεψης των μελλοντικών αναγκών σε δεξιότητες. Στις χώρες που εξετάστηκαν, οι οικολογικές δεξιότητες και οι θέσεις εργασίας είναι σπάνια το μόνο σημείο έμφασης των κανονισμών, των πολιτικών και των στρατηγικών. Ταυτόχρονα, οι επιδοτήσεις και τα κίνητρα που απευθύνονται στις εταιρείες για την ανάπτυξη οικολογικών δεξιοτήτων είναι σπάνια.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι **Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (ΣΒΑ)** απαιτούν από τις χώρες να αναλάβουν δράση για την ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς (ΣΒΑ 4) και την κλιματική αλλαγή (ΣΒΑ 13). Πιο συγκεκριμένα, ο στόχος 13.3 αποσκοπεί στο να βελτιωθούν «[η] εκπαίδευση, [η] ενημέρωση, καθώς και το ανθρώπινο και το θεσμικό δυναμικό σχετικά με θέματα που αφορούν τον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τη μείωση των επιπτώσεων και την έγκαιρη προειδοποίηση [σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών]». Ο στόχος 4.7 αποσκοπεί στο «να διασφαλιστεί ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τη γνώση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη»: αυτό δεν θεωρείται μόνο ως ένας τρόπος ενίσχυσης του συνόλου των δεξιοτήτων και τόνωσης της οικονομίας, αλλά και ως τρόπος προώθησης των στόχων της **παγκόσμιας και ενεργού δημοκρατικής ιδιγένειας και της ειρήνης**.

3.2. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη εφαρμογής της πρώτης αρχής του **ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (ΕΠΚΔ)**, η οποία συνίσταται στο να καταστούν η ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση δικαίωμα για όλους στην Ευρώπη, στο πλαίσιο της βελτίωσης της παροχής οικολογικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων για όλους, και να υποστηριχθεί η εφαρμογή της εν λόγω αρχής με βιώσιμη δημόσια χρηματοδότηση, κατόπιν συμφωνίας με τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών.

3.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία⁽¹⁶⁾ που δημοσιεύτηκε στις 11 Δεκεμβρίου 2019 παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την περιβαλλοντική προστασία, προκειμένου να επιτευχθεί η κλιματική ουδετερότητα στην ΕΕ έως το 2050, καθώς και για το γεγονός ότι ανακοίνωσε διαφορετικές στρατηγικές που θα συνοδεύονται από επερχόμενους κανονισμούς, κονδύλια και εθνικές μεταρρυθμίσεις. Η ΕΟΚΕ είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένη για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία δίνει έμφαση στο εξής: «Τα σχολεία, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τα πανεπιστήμια βρίσκονται σε ευνοϊκή θέση για να συμμετέχουν με τους μαθητές, τους γονείς και την ευρύτερη κοινότητα στις αλλαγές που απαιτούνται για μια επιτυχή μετάβαση.» Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία υπογραμμίζει, επίσης, τη σημασία της εκ των προτέρων αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανεκπαίδευσης, ώστε να διευκολυνθεί η δίκαιη μετάβαση προς μια πράσινη οικονομία για όλους, ιδίως για εργαζόμενους σε παρακαμάζοντες τομείς.

⁽¹⁴⁾ Βλέπε Cedefop (2020), Empowering adults through upskilling and reskilling pathways, Volume 1: adult population with potential for upskilling and reskilling, για μια ολοκληρωμένη επισκόπηση των ενηλίκων με χαμηλές δεξιότητες στην ΕΕ των 27 και στο ΗΒ.

⁽¹⁵⁾ Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update. Ευρωπαϊκή συγκεκριμένη έκθεση. Αυτή η έρευνα εξετάζει τις εξελίξεις σε Γερμανία, Δανία, Ισπανία, Εσθονία, Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο.

⁽¹⁶⁾ COM(2019) 640 final.

3.4. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία ανακοινώνει το σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να «προετοιμάσει ένα **ευρωπαϊκό πλαίσιο ικανοτήτων** που θα συμβάλει στην ανάπτυξη και την αξιολόγηση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των συμπεριφορών όσον αφορά την κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Θα παρέχει επίσης υποστηρικτικό υλικό και θα διευκολύνει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών στα δίκτυα της ΕΕ σχετικά με προγράμματα κατάρτισης εκπαιδευτικών.» Η ΕΟΚΕ επικροτεί αυτήν την πρόταση και συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναπτύξει το είδος του πλαισίου ικανοτήτων που θα μπορεί να εφαρμοστεί στην **τυπική, άτυπη και μη τυπική** μάθηση στο πλαίσιο της ανοικτής μεθόδου συνεργασίας, όπου θα συμμετέχουν εκπρόσωποι των υπουργείων παιδείας, κοινωνικοί εταίροι από τους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στους τομείς της νεολαίας και της εκπαίδευσης.

3.5. Από πλευράς τυπικής μάθησης, οι οικολογικές δεξιότητες και η έμφαση στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής στη μάθηση και τη διδασκαλία συνδέεται με έναν πιο δημοκρατικό τρόπο λειτουργίας των σχολείων και με ένα περιβάλλον μάθησης «οικολογικής νοοτροπίας» ο οποίος οδηγεί στη **δημιουργία οικολογικών σχολείων**, τα οποία, διαθέτοντας ικανές υποδομές επίγνωσης της κλιματικής αλλαγής και διατήρησης του περιβάλλοντος, λειτουργούν με βιώσιμο τρόπο σε συνεργασία με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη του σχολείου και προετοιμάζει τους μαθητές να καταπολεμήσουν την κλιματική αλλαγή ως ενεργοί πολίτες, μεταξύ άλλων, και από τις μελλοντικές τους θέσεις εργασίας.

3.6. Οι οικολογικές δεξιότητες πρέπει να αναπτυχθούν στο πλαίσιο εθνικών **ενεργών στρατηγικών εκπαίδευσης/κατάρτισης και δεξιοτήτων**, σε συνεργασία με σχετικούς φορείς, στο πλαίσιο αποτελεσματικού κοινωνικού διαλόγου, καθώς και σε διαβούλευση με τις σχετικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων σπουδαστών, των νέων, των εκπαιδευτικών και των γονέων, για την προώθηση μιας οικονομίας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, με αποδοτική χρήση των πόρων και χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς. Αυτές οι στρατηγικές θα πρέπει, ακόμη, να διαμορφωθούν και να επικαιροποιούνται μέσω του σχεδιασμού ενός αποτελεσματικού συστήματος πρόβλεψης των αναγκών σε δεξιότητες και αντιστοίχισης δεξιοτήτων⁽¹⁷⁾ που θα ενσωματώνει όλα τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, ιδίως τους κοινωνικούς εταίρους και τις ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της νεολαίας και της εκπαίδευσης, και θα λαμβάνει υπόψη άλλους στόχους πολιτικών, όπως εκείνους που έχουν να κάνουν με την εκπαίδευση, την απασχόληση, την περιβαλλοντική προστασία, την κυκλική οικονομία και τη μετανάστευση. Κάτι τέτοιο επιτρέπει την έγκαιρη και στοχευμένη παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης στις οικολογικές δεξιότητες που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας. Θεωρώντας ότι η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία συνιστά στρατηγικό στόχο για τα κράτη μέλη, η προώθηση της παροχής οικολογικών δεξιοτήτων θα πρέπει, επίσης, να εναρμονιστεί με τις εθνικές στρατηγικές ανάπτυξης, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι πρωτοβουλίες εκπαίδευσης και κατάρτισης επιτυγχάνουν τους εθνικούς στρατηγικούς στόχους.

3.7. Πέρα από την τυπική εκπαίδευση, τα μη τυπικά περιβάλλοντα συμβάλλουν στην εκπαίδευση για την περιβαλλοντική ιθαγένεια παρέχοντας την ευκαιρία και εξασφαλίζοντας τις συνθήκες που επιτρέπουν στους νέους να αποκτήσουν το σύνολο των γνώσεων, καθώς και τις δεξιότητες, τις αξίες, τις συμπεριφορές και την ανάληψη δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος που είναι απαραίτητες για να αποκτήσουν περιβαλλοντική ιθαγένεια. Επιπλέον, ένας πολίτης με περιβαλλοντική συνείδηση είναι χειραφετημένος και έχει τα κίνητρα να συμμετέχει στην κοινωνία ως ένας παράγοντας αλλαγής προς την κατεύθυνση της επίλυσης σύγχρονων περιβαλλοντικών προβλημάτων, εμποδίζοντας τη δημιουργία νέων, επιτυγχάνοντας βιωσιμότητα και αποκαθιστώντας τις σχέσεις (των ανθρώπων) με τη φύση. Οι παιδαγωγικές μεθοδοί, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης με βάση τον τόπο, της περιβαλλοντικής αγωγής του πολίτη, των παιδαγωγικών μεθόδων περιβαλλοντικής δικαιοσύνης, των δεξιοτήτων δράσης και της κοινωνικοεπιστημονικής επαγωγικής μάθησης, μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των ατόμων για τη σε βάθος συμμετοχή των πολιτών που είναι απαραίτητη για την πραγματοποίηση της περιβαλλοντικής και κοινωνικής αλλαγής⁽¹⁸⁾. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας η υποστήριξη των **μη τυπικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και οργανισμών με τη χρήση αυτών των μεθόδων αναβάθμισης δεξιοτήτων**, διότι συμπληρώνουν την τυπική εκπαίδευση που παρέχεται στα σχολεία.

3.8. Ακολουθώντας το παράδειγμα της πρώτης **κοινής συνόδου του Συμβουλίου** που πραγματοποιήθηκε ποτέ μεταξύ των υπουργείων οικονομικών και παιδείας της ΕΕ το 2019⁽¹⁹⁾, η ΕΟΚΕ καλεί τις μελλοντικές προεδρίες της ΕΕ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εντείνουν τη συνεργασία ανάμεσα στα Συμβούλια Εκπαίδευσης, Απασχόλησης και Περιβάλλοντος, ώστε οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων στο υψηλότερο επίπεδο να συνδέσουν την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής με τη σημασία της παροχής οικολογικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων για όλες τις ηλικίες.

⁽¹⁷⁾ Για περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες και την αντιστοίχιση δεξιοτήτων στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου συστήματος διακυβέρνησης δεξιοτήτων, βλέπε τη σχετική ιστοσελίδα του Cedefop «Anticipating and matching skills». Για τη σημασία της πρόβλεψης των αναγκών σε δεξιότητες ως προς τις οικολογικές δεξιότητες, βλέπε Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update.

⁽¹⁸⁾ Paraskeva-Hadjichambi D. et al. (2020) Educating for Environmental Citizenship in Non-formal Frameworks for Secondary Level Youth. Σε: Hadjichambis A. et al. (eds) Conceptualising Environmental Citizenship for 21st Century Education. Environmental Discourses in Science Education, τ. 4. Springer, Cham.

⁽¹⁹⁾ Κοινή σύνοδος των Υπουργών Παιδείας και των Υπουργών Οικονομικών.

3.9. Η ΕΟΚΕ εκφράζει, επίσης, την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία ⁽²⁰⁾ στο οποίο υπογραμμίζει ότι η **βιομηχανική στρατηγική** πρέπει να λαμβάνει δεόντως υπόψη τον αντίκτυπο στο εργατικό δυναμικό, καθώς και την **κατάρτιση, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανεκπαίδευση των εργαζομένων** ⁽²¹⁾. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει εκ του σύνεγγυς την περιφερειακή διάσταση αυτής της στρατηγικής λαμβάνοντας μέριμνα ώστε κανένας πολίτης και καμία περιφέρεια να μην μείνει στο περιθώριο, και επιμένει ότι η στρατηγική πρέπει να περιλαμβάνει έναν κοινωνικό διάλογο στον οποίο θα συμμετέχουν πλήρως οι εργαζόμενοι. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι και οι επιχειρήσεις πρέπει να αναπτύξουν στρατηγικές για την περιβαλλοντική προστασία, συνεπώς η ανάπτυξη δεξιοτήτων των εργοδοτών είναι επίσης απαραίτητη.

3.10. Η περιβαλλοντική ευθύνη ξεκινά με την παροχή πληροφοριών στους πολίτες σχετικά με τις τεχνικές λύσεις, ώστε να αρχίσουν να τις χρησιμοποιούν για την ενίσχυση του οικολογικού προσανατολισμού της οικονομίας, της ιδιωτικής ζωής, των νοικοκυριών. Για αυτόν τον σκοπό, είναι καθοριστικής σημασίας να εφαρμοστούν μέτρα, ώστε οι επιχειρήσεις, οι δημόσιοι φορείς και τα νοικοκυριά να έχουν στη διάθεσή τους περισσότερες οικολογικές τεχνολογικές λύσεις, σε συνδυασμό με την κατάρτιση όσον αφορά τον τρόπο χρήσης αυτών των τεχνολογικών λύσεων μέσω εφαρμογής στην πράξη. Έτσι, η στρατηγική δίκαιης μετάβασης ⁽²²⁾ θα πρέπει να **υποστηρίζει την ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων των ενηλίκων κάθε ηλικίας** εντός και εκτός των χώρων εργασίας και να τους βοηθά να προβαίνουν σε επαγγελματικές επιλογές και μεταβάσεις, και να ακολουθούν έναν βιώσιμο τρόπο σκέψης στη ζωή τους.

3.11. Η πρώτη αρχή του ΕΠΚΔ πρέπει να γίνει πραγματικότητα, ώστε να διασφαλιστεί ότι όλοι οι ενήλικες έχουν ισοτιμία πρόσβαση σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς κατάρτιση και διά μάθηση τόσο εντός όσο και εκτός του χώρου εργασίας, σε σχέση με τις οικολογικές δεξιότητες, ικανότητες, οικολογικές τεχνολογίες και τις οικολογικές δεξιότητες και ικανότητες που άπτονται συγκεκριμένων επαγγελμάτων, με αποτέλεσμα την αναγνώριση της κατάρτισης ως παράγοντα βελτίωσης του επιπέδου των προσόντων. Σε όλους τους εργαζόμενους με οποιοδήποτε επίπεδο δεξιοτήτων και σε οποιοδήποτε μέγεθος επιχείρησης, ανεξάρτητα από τον τομέα και τη γεωγραφική περιοχή όπου εργάζονται, θα πρέπει να παρασχεθεί αποτελεσματική υποστήριξη για τη βελτίωση της κατάρτισης σε οικολογικές δεξιότητες και δεξιότητες για οικολογικές θέσεις εργασίας. Μια τέτοιου είδους υποστήριξη θα πρέπει να αναπτυχθεί ως εθνική και τομεακή στρατηγική, με τη συμμετοχή των τομεακών συμβουλίων δεξιοτήτων και των κοινωνικών εταίρων με ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα της κατάρτισης των παρόχων.

3.12. Η ΕΕ πρέπει να ενισχύσει τις επενδύσεις για τη μείωση των ανθρακούχων εκπομπών και του αποτυπώματος άνθρακα μέσω προγραμμάτων που μπορούν, επιπλέον, να συμβάλουν στη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Η **χρηματοδότηση των οικολογικών δεξιοτήτων και η ικανότητα περιβαλλοντικής προστασίας** αποτελούν σημαντικό κομμάτι του **Erasmus+** για την υποστήριξη των προγραμμάτων συνεργασίας νεολαίας και εκπαίδευσης για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, την κινητικότητα και την ανταλλαγή φοιτητών, νέων και προσωπικού σε διαδικασία μάθησης, τη δημιουργία οικολογικών σχολείων και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εργάζεται για να παρέχει στα κράτη μέλη νέους χρηματοδοτικούς πόρους για να γίνουν τα σχολικά κτίρια και οι σχολικές δραστηριότητες πιο βιώσιμες, με στόχο την αξιοποίηση 3 δισεκατ. ευρώ σε επενδύσεις σε σχολικές υποδομές το 2020. Υποστηρίζουμε πως τα άλλα ταμεία της ΕΕ, όπως το ΕΚΤ+, η δέσημη μέτρων για την ανάκαμψη και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, πρέπει να εστιάζουν στην παροχή χρηματοδοτικής στήριξης για την ανάπτυξη των οικολογικών δεξιοτήτων για εκπαιδευόμενους κάθε ηλικίας. Παράλληλα, θα πρέπει να διασφαλιστεί η βιώσιμη δημόσια επένδυση για την κάλυψη των αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης ⁽²³⁾.

3.13. Η υποστήριξη της κατάρτισης των ενηλίκων είναι μια σημαντική κατάκτηση για το άτομο, τον εργοδότη και ολόκληρη την οικονομία στο πλαίσιο ενός θεμελιώδους **μετασχηματισμού του κόσμου της εργασίας**, κυρίως λόγω της κλιματικής αλλαγής. Η **χρηματοδότηση της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της επανεκπαίδευσης** του εργατικού δυναμικού με τη βοήθεια του ΕΚΤ+, άλλων ευρωπαϊκών ταμείων, με την υποστήριξη των εθνικών ΔΥΑ και με τη συμβολή των εργοδοτών είναι ζωτικής σημασίας και θα πρέπει να υποστηρίζεται από αποτελεσματικές στρατηγικές αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανεκπαίδευσης. Η υποστήριξη της συνεργασίας και της συγκέντρωσης πόρων μεταξύ των εταιρειών για την ανταπόκριση στις ανάγκες κατάρτισης μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα βοηθητική για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δεν έχουν χρόνο και πόρους για να παράσχουν από μόνες τους κατάρτιση ⁽²⁴⁾. Η απόκτηση οικολογικών δεξιοτήτων στον χώρο εργασίας μπορεί να αυξήσει την ανθεκτικότητα και την προσαρμοστικότητα των εργαζομένων, των διευθυντών και των ενδιαφερόμενων μερών, ενώ συμβάλλει και στην οικολογική ανάπτυξη.

⁽²⁰⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Ιανουαρίου 2020 σχετικά με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

⁽²¹⁾ Η υπογράμμιση δική μας.

⁽²²⁾ Ο Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης αποτελεί μέρος του Επενδυτικού Σχεδίου της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και θα κινητοποιήσει τουλάχιστον 100 δισεκατ. ευρώ σε επενδύσεις, ώστε να παρέχει πρόσθετη στοχευμένη υποστήριξη στις περιφέρειες που επηρεάζονται περισσότερο από τη μετάβαση προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία και που είναι λιγότερο ικανές να αντεπεξέλθουν σε μια τέτοια πρόκληση.

⁽²³⁾ ΕΕ C 262 της 25.7.2018, σ. 1.

⁽²⁴⁾ Cedefop (2019), Skills for green jobs: 2018 update. Η έρευνα εξετάζει τις εξελίξεις σε Γερμανία, Δανία, Ισπανία, Εσθονία, Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο.

3.14. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι το Συμβούλιο Περιβάλλοντος συνεδρίασε στις 5 Μαρτίου 2020 και συζήτησε για την Πράσινη Συμφωνία και την **ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο** ⁽²⁵⁾ και ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεργαστεί με τα υπουργεία παιδείας, τους αρμόδιους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών για να καταρτίσουν ειδικές ανά χώρα συστάσεις για τα κράτη μέλη της ΕΕ σχετικά με την ενίσχυση της παροχής οικολογικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων σε κάθε βαθμίδα και τύπο των τομέων εκπαίδευσης και κατάρτισης, ξεκινώντας από την προσχολική εκπαίδευση και φτάνοντας έως και την ανώτερη εκπαίδευση και την εκπαίδευση ενηλίκων, λαμβάνοντας υπόψη την αποτελεσματική υποστήριξη των ενηλίκων εντός και εκτός των χώρων εργασίας.

Βρυξέλλες, 2 Δεκεμβρίου 2020.

*Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής*
Christa SCHWENG

⁽²⁵⁾ Συμβούλιο Περιβάλλοντος, 5 Μαρτίου 2019.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιομηχανική μετάβαση προς μια πράσινη και ψηφιακή ευρωπαϊκή οικονομία: κανονιστικές απαιτήσεις και ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών»

(διερευνητική γνωμοδότηση)

(2021/C 56/02)

Εισηγήτρια: η κ. **Lucie STUDNIČNÁ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 15.9.2020
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο όργανο	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Έγκριση από την ολομέλεια	2.12.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	556
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	148/89/19

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Υφίστανται ορισμένες προϋποθέσεις προκειμένου η βιομηχανική μετάβαση προς μια πράσινη και ψηφιακή ευρωπαϊκή οικονομία να επιτύχει ένα βιώσιμο, δίκαιο και κοινωνικά αποδεκτό μέλλον στην Ευρώπη. Η πανδημία COVID-19 έχει καταστήσει πιο επιτακτική την ανάγκη για ευρύτερη και μεγαλύτερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών στη χάραξη πολιτικής σε όλα τα επίπεδα, καθώς και για τη θέσπιση ενός εύρωστου ρυθμιστικού πλαισίου και προτύπων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ειδικά στο κοινωνικό θεματολόγιο. Το σχέδιο δράσης που ανακοινώθηκε για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε αυτήν την προσπάθεια.

1.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι απαραίτητο να γίνει αντιληπτή η συμπληρωματικότητα μεταξύ της κλιματικής αλλαγής, των πολιτικών της κυκλικής οικονομίας και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, καθώς και να προβληθούν οι παράμετροι κυκλικότητας της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

1.3. Ο ρόλος των εργοδοτών, των επιχειρηματιών και της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην προώθηση των διαρθρωτικών αλλαγών είναι καθοριστικής σημασίας για τη βιομηχανική μετάβαση. Καθώς η καινοτομία στην Ευρώπη προκύπτει κατά κανόνα από μικρές οντότητες, πρέπει να δοθεί έμφαση στη δημιουργία ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος και στην προώθηση του δυναμικού των ΜΜΕ οι οποίες παρέχουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες βασισμένες στη γνώση. Αυτές οι οντότητες συχνά διαδραματίζουν πρωτοποριακό ρόλο στην τοποθέτηση των συναφών βιομηχανιών στην αγορά και αποτελούν αξιοπιστούς και ανθεκτικούς σε κρίσεις εργοδότες. Η πείρα των επιχειρήσεων και των οργανισμών της κοινωνικής οικονομίας θα πρέπει επίσης να αξιοποιηθεί: οι φορείς αυτοί δραστηριοποιούνται κυρίως σε τομείς που επηρεάζονται τόσο από την πράσινη, όσο και από την ψηφιακή μετάβαση. Ως εκ τούτου, πρέπει να προωθηθούν οι επιχειρηματικές δραστηριότητές τους και οι διαδικασίες κοινωνικής καινοτομίας που εφαρμόζουν.

1.4. Θα πρέπει να θεσπιστεί με συνεκτικό τρόπο ένας μηχανισμός για τη διοχέτευση χρηματοδοτικών πόρων του ιδιωτικού τομέα σε επενδύσεις που συμμορφώνονται με τα περιβαλλοντικά, τα κοινωνικά και τα σχετικά με τη διακυβέρνηση (ΠΚΔ) κριτήρια. Ως εκ τούτου, οι στρατηγικές για την Τραπεζική Ένωση, την Ένωση Κεφαλαιαγορών, τη βιώσιμη χρηματοδότηση, την ψηφιακή χρηματοδότηση και τις ΜΜΕ αλληλοενισχύονται και δικαιολογούν τη διοχέτευση κεφαλαίων στα πιο παραγωγικά έργα, σε μια οικονομία στην οποία έως και το 80 % των χρηματοδοτικών της αναγκών εξαρτάται από τον τραπεζικό τομέα.

1.5. Για μια ανθεκτική, βιώσιμη, δίκαιη και ευημερούσα Ευρώπη απαιτείται ένα ρυθμιστικό πλαίσιο ικανό να βελτιώσει τη διαδικασία δίκαιης μετάβασης λαμβάνοντας υπόψη τις ηθικές επιπτώσεις και το δημόσιο συμφέρον σε τομείς όπως η προστασία των καταναλωτών, η υγεία, η ασφάλεια και η ποιότητα. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα ευρωπαϊκά και εθνικά θεσμικά όργανα να εισαγάγουν νέες δομές διακυβέρνησης που θα διασφαλίζουν την ενεργό συμμετοχή των φορέων της τοπικής οικονομίας, των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό και την εφαρμογή δίκαιων μέτρων προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι μεταβάσεις θα είναι κοινωνικά δίκαιες. Μία από τις βασικές ρυθμίσεις διακυβέρνησης για την εφαρμογή και την παρακολούθηση της προόδου κοινωνικά δίκαιων μεταβάσεων είναι το Ευρωπαϊκό εξάμηνο. Η ΕΟΚΕ συνιστά να ενσωματωθούν στο Ευρωπαϊκό εξάμηνο νέοι, βελτιωμένοι, μετρήσιμοι και συμπληρωματικοί κοινωνικοί, οικονομικοί και περιβαλλοντικοί δείκτες για την παρακολούθηση και επιθεώρηση των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

1.6. Ο ρόλος των περιφερειών πρέπει να ενισχυθεί στο ευρωπαϊκό θεματολόγιο μετάβασης. Το βάρος δίνεται κυρίως στον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό, στην εντόνως τοπική προσέγγιση, στην έξυπνη εξειδίκευση και στο θεματολόγιο για το ανθρώπινο κεφάλαιο, όπως επίσης και στην ισορρόπηση των μακροπρόθεσμων φιλοδοξιών μετάβασης με τις βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες.

1.7. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα μέσα χρηματοδότησης και υποστήριξης δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη μετάβαση σε επίπεδο ΕΕ, πρέπει να συμπληρώνονται από εθνικούς πόρους, με τον απαραίτητο συντονισμό ανάμεσα στα διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης. Προκειμένου να εξασφαλιστεί επαρκής χρηματοδότηση, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης ένα ευρύτερο φάσμα ιδίων πόρων.

1.8. Το θεματολόγιο για το ανθρώπινο κεφάλαιο αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις της επιτυχούς μετάβασης. Απαιτείται η συνεργασία ενός αριθμού παραγόντων —όπως εκπαιδευτικά ιδρύματα, εργοδότες, συνδικάτα, δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης, ΜΚΟ και επαγγελματικές οργανώσεις— όσον αφορά την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την προορατική εκτίμηση όλων των μελλοντικών, νέων και παλαιών, αναγκών σε δεξιότητες.

1.9. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το σχέδιο δράσης που ανακοινώθηκε για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Το σχετικό κεκτημένο της ΕΕ στο εργατικό δίκαιο θα πρέπει να ενισχυθεί ώστε να υποστηρίξει καλύτερα τη δίκαιη μετάβαση για τους εργαζομένους. Το σχέδιο δράσης θα πρέπει να καθορίζει ένα ελάχιστο όριο δικαιωμάτων σε επίπεδο ΕΕ, όπως: το δικαίωμα στην υγεία και την ασφάλεια που καλύπτει όλους τους εργαζομένους και τις νέες μορφές εργασίας· τα δικαιώματα ενημέρωσης, διαβούλευσης, συναπόφασης και συμμετοχής, τα οποία δεν περιορίζονται μόνο σε καταστάσεις μετάβασης· τα δικαιώματα ανάπτυξης δεξιοτήτων· τα ελάχιστα πρότυπα για την ασφάλιση ανεργίας· τον κατώτατο μισθό· και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις.

2. Γενικές παρατηρήσεις και μακρόπνοη προσέγγιση

2.1. Η παρούσα διερευνητική γνωμοδότηση ζητήθηκε από την Επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ως συμβολή στο επικείμενο σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επόμενη Κοινωνική διάσκεψη κορυφής της ΕΕ, η οποία έχει προγραμματιστεί για τον Μάιο του 2021 στο Πόρτο.

2.2. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι έχουν έρθει αντιμέτωποι με τις τεράστιες κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19. Πολλές επιχειρήσεις καταρρέουν, χάνουμε θέσεις εργασίας και τα νοικοκυριά χάνουν τα μέσα βιοπορισμού τους. Παρά τα άνευ προηγουμένου μέτρα οικονομικής διάσωσης που αποσκοπούν στη μείωση των επιπτώσεων των μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας που εφαρμόστηκαν σε εργαζομένους και εταιρείες, οι οικονομικές προβλέψεις παρουσιάζουν μια πολύ ανησυχητική εικόνα. Η οικονομία της ΕΕ προβλέπεται να συρρικνωθεί κατά 8,3 % το 2020 και να αυξηθεί κατά 5,8 % το 2021. Επίσης, η ανάπτυξη το 2021 θα είναι ελαφρώς ασθενέστερη από όσο προβλεπόταν την άνοιξη (!). Τα κράτη μέλη εμφανίζουν χρέη ρεκόρ, ενώ η ΕΕ έχει αναλάβει κοινό χρέος για πρώτη φορά. Επίσης, δεν γνωρίζουμε τις επιπτώσεις του Brexit.

2.3. Πρέπει να εντοπιστούν και να στηριχθούν οι καίριες βιομηχανίες και τομείς, από το ανθρώπινο δυναμικό έως την έρευνα, προκειμένου να αναπτυχθεί μια ευρωπαϊκή βιομηχανική πολιτική που θα προστατεύει τους εν λόγω στρατηγικούς τομείς εντός της αγοράς και θα εγγυάται την ασφάλεια του εφοδιασμού με ζωτικούς πόρους. Η βιομηχανική πολιτική της Ευρώπης θα πρέπει να λειτουργήσει ως γενικό πλαίσιο συντονισμού όλων των διαφόρων ευρωπαϊκών πολιτικών με συνεκτικό και ολοκληρωμένο τρόπο για την εξασφάλιση συνεργειών. Στο πλαίσιο ενός τέτοιου μετασχηματισμού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλείται να χαράξει την πορεία και τα κράτη μέλη να ευθυγραμμίσουν τις πολιτικές τους με αυτές της ΕΕ. Αυτό δεν σημαίνει μικροδιαχείριση, αλλά ευθυγράμμιση των πολιτικών έτσι ώστε να είναι συνεκτικές και να ενθαρρύνουν τον μετασχηματισμό. Αυτή η διαδικασία θα είναι δυνατή μόνο με την ενεργό συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων. Χωρίς «κοινωνική συμφωνία» που θα βασίζεται στη δημοκρατική και ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών της ΕΕ, δεν θα υπάρξει Πράσινη Συμφωνία επωφελής για όλους.

2.4. Θα πρέπει να θεσπιστεί με συνεκτικό τρόπο ένας μηχανισμός για τη διοχέτευση χρηματοδοτικών πόρων του ιδιωτικού τομέα σε επενδύσεις που συμμορφώνονται με τα περιβαλλοντικά, τα κοινωνικά και τα σχετικά με τη διακυβέρνηση (ΠΚΔ) κριτήρια. Ως εκ τούτου, οι στρατηγικές που αφορούν την Τραπεζική Ένωση, την Ένωση Κεφαλαιαγορών, τη βιώσιμη χρηματοδότηση, την ψηφιακή χρηματοδότηση και τις ΜΜΕ αλληλοενισχύονται και δικαιολογούν τη διοχέτευση κεφαλαίων σε πιο παραγωγικά έργα, σε μια οικονομία της οποίας οι χρηματοδοτικές ανάγκες εξαρτώνται έως και 80 % από τον τραπεζικό τομέα.

2.5. Σε αυτό το πλαίσιο, έχει αναδειχθεί σε σχέση με την περιβαλλοντική και τεχνολογική αλλαγή ο όρος «δίκαιη μετάβαση». Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η δίκαιη μετάβαση αποτελεί βασική συνιστώσα τόσο του προϋπολογισμού όσο και του σχεδίου ανάκαμψης που υφίσταται προς μια πιο πράσινη ευρωπαϊκή οικονομία. Είναι, επομένως, απαραίτητη μια διευρυμένη αντίληψη της δίκαιης μετάβασης (που θα υπερβαίνει τις βασισμένες στον άνθρακα οικονομίες) ώστε να υλοποιείται πλήρως ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων (?), με βάση μια νέα κοινωνική σύμβαση, ενώ θα δίνεται ώθηση για μεταρρυθμίσεις σε σχέση με τα συστήματα αναδιανομής, την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής και την ισότητα των φύλων. Ιδιαίτερα σημαντικές σε σχέση με την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων είναι: οι θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας για όλους· η

(!) *EC Summer 2020 Economic Forecast: A deeper recession with wider divergences* (Θερινές οικονομικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2020: Μια ακόμα βαθύτερη ύφεση με μεγαλύτερες αποκλίσεις).

(?) *EE C 364 της 28.10.2020, σ. 1.*

πρόσβαση, ειδικά των ευάλωτων ομάδων, σε εκπαίδευση και κατάρτιση υψηλής ποιότητας, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στη διά βίου μάθηση· η ίση πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και σε κοινωνικές υπηρεσίες για όλους· η κοινωνική προστασία· και η ένταξη ευάλωτων ομάδων, όπως οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες, οι νέοι, οι μετανάστες και τα άτομα με αναπηρία. Όλοι αυτοί οι σημαντικοί στόχοι μπορούν να επιτευχθούν με βάση μια ευημερούσα οικονομία, την προσφορά νέων θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης από τους εργοδότες και τις αναγκαίες επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες.

2.6. Οι χώρες και οι περιφέρειες που βρίσκονται σε βιομηχανική μετάβαση συνήθως αντιμετωπίζουν προκλήσεις στον εκσυγχρονισμό της βιομηχανικής τους βάσης, στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, στην αντιστάθμιση των απωλειών θέσεων εργασίας σε βασικούς τομείς και στην αύξηση της χαμηλής παραγωγικότητας που περιορίζει την αύξηση του εισοδήματος. Συνολικά, θα υπάρξει όφελος από την πράσινη και τεχνολογική πρόοδο και τις σχετικές εξελίξεις — ωστόσο, ορισμένες περιοχές και ομάδες του πληθυσμού, ιδίως ευάλωτες ομάδες όπως άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, Ρομά και μετανάστες, κινδυνεύουν να μείνουν στο περιθώριο. Για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με τους μακροπρόθεσμους μετασχηματισμούς απαιτείται πρόβλεψη των αλλαγών και ενεργός διαχείριση της μετάβασης εκ μέρους των φορέων χάραξης πολιτικής, των κοινωνικών εταίρων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των βασικών ενδιαφερομένων σε αυτές τις χώρες και περιοχές. Ο κοινωνικός διάλογος, η ενημέρωση, η διαβούλευση και η συμμετοχή των εργαζομένων και των αντιπροσωπευτικών οργανώσεών τους, συμπεριλαμβανομένων των οργάνων λήψης αποφάσεων (συμβούλια και εποπτικά συμβούλια) διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην αντιμετώπιση και την επιρροή στη λήψη εταιρικών αποφάσεων, ώστε η διαχείριση των μεταβάσεων να γίνεται με μελλοντοστραφή τρόπο. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ενισχύσει και να αναπτύξει την κοινωνική διάσταση της μελλοντικής επικαιροποιημένης βιομηχανικής στρατηγικής.

2.7. Η αντιμετώπιση της πανδημικής κρίσης και η επιτυχής βιομηχανική μετάβαση είναι προς το συμφέρον όλων των ομάδων ενδιαφερομένων και απαιτεί κοινή προσπάθεια και κοινούς στόχους (όπως μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των επιχειρήσεων), και αποτελεσματικό κοινωνικό διάλογο σε κλίμα εμπιστοσύνης, καθώς και μια θετική στάση. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ορθή και, συνεπώς, βιώσιμη διοίκηση των επιχειρήσεων, με την από κοινού πρόβλεψη των αλλαγών, πρέπει να βασίζεται στα δοκιμασμένα ελάχιστα κανονιστικά πρότυπα της εσωτερικής αγοράς, με τη φωνή των εργαζομένων να εκφράζεται μέσω της ενημέρωσης, της διαβούλευσης και της συμμετοχής των εργαζομένων στα συμβούλια των εταιρειών.

2.8. Η ψηφιοποίηση και ο αυτοματισμός έχουν και θετικά και αρνητικά αποτελέσματα για την οικονομία και την κοινωνία. Για την εν λόγω μετάβαση απαιτείται αφενός ρυθμιστικό πλαίσιο που θα συμβαδίζει με τον ρυθμό του τεχνολογικού μετασχηματισμού και, αφετέρου, πρόβλεψη των επερχόμενων αλλαγών με τη συμμετοχή, για παράδειγμα, των κοινωνικών εταίρων. Τα ευρωπαϊκά συμβούλια εργαζομένων και τα συμβούλια εργαζομένων των ευρωπαϊκών εταιρειών μπορούν να χρησιμεύσουν ως θετικό πρότυπο υποχρεωτικής διασυννοριακής συμμετοχής των εργαζομένων όσον αφορά την εξισορρόπηση των συμφερόντων και την αναζήτηση λύσεων σε πνεύμα κοινωνικής εταιρικής σχέσης. Αυτό προϋποθέτει την εξασφάλιση της κατάρτισης των εργαζομένων και τη διαπραγμάτευση συλλογικών συμβάσεων με σκοπό την υποστήριξη της αυτονομίας στην εργασία και τη διασφάλιση μιας καλής ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Η ψηφιοποίηση και η οικονομία του διαδικτύου είχαν επίσης ως αποτέλεσμα την εμφάνιση νέων μορφών εργασίας, όπως η εργασία σε πλατφόρμες, οι οποίες δεν προσφέρουν στους εργαζομένους καμία κοινωνική και εργασιακή ασφάλεια, ενώ συχνά οι εργαζόμενοι απασχολούνται σε ιδιαίτερες επισφαλείς συνθήκες και με ασαφές καθεστώς. Οι συνθήκες εργασίας και το καθεστώς τους πρέπει να εναρμονιστούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο για να ενθαρρυνθούν η δίκαιη κινητικότητα και η ένταξη στην εσωτερική αγορά⁽³⁾. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία τη δημιουργία ασφάλειας δικαίου για τους εργαζομένους, καθορίζοντας το νομικό καθεστώς εργασίας που θα διέπει την οικονομία των ψηφιακών πλατφορμών. Η χαμηλή ή ανύπαρκτη πρόσβαση σε κοινωνική προστασία συνεπάγεται κόστος, όχι μόνο για τους ίδιους τους εργαζομένους, αλλά και για τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

2.9. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός συνεπάγεται επίσης δυνητικούς κινδύνους σε πεδία όπως η χρηματοοικονομική σταθερότητα, το οικονομικό έγκλημα και η προστασία των καταναλωτών. Οι εν λόγω κίνδυνοι ενδέχεται να αυξηθούν περαιτέρω λόγω του κατακερματισμένου ρυθμιστικού τοπίου στην ΕΕ και των ανομοιογενών παγκόσμιων εξελίξεων στη ρύθμιση του τομέα. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι αναγκαίο η ΕΕ να δημιουργήσει ένα ολοκληρωμένο και σταθερό κανονιστικό πλαίσιο σε αυτόν τον τομέα. Συνιστά επίσης στην ΕΕ να δρομολογήσει εκ νέου την πρωτοβουλία της για τη φορολόγηση μεγάλων ψηφιακών εταιρειών⁽⁴⁾.

2.10. Οι εργαζόμενοι πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να προετοιμάζονται επαρκώς για την αγορά εργασίας, καθώς οι οικονομικές αλλαγές που βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη θα είναι θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη της βιομηχανίας και την ευρύτερη οικονομική επιτυχία της Ευρώπης. Οι νέες και υψηλότερες δεξιότητες, που αφορούν και τους χειρόνακτες εργαζόμενους, αποτελούν πρόκληση για τα συστήματα μαθητείας. Οι υψηλότερες δεξιότητες απαιτούν περισσότερη επαγγελματική κατάρτιση σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σε αντίθεση με τα άριστα σχεδιασμένα συστήματα αρχικής μαθητείας, η έλλειψη εθνικών

⁽³⁾ ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 173.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 6.

πλαισίων και ο ποιοτικός έλεγχος αποτελούν ζητήματα προς αντιμετώπιση, ενώ το ίδιο ισχύει και για την εξέλιξη από την αρχική μαθητεία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο μέλλον θα προκύψει η ανάγκη συνεργασίας και καινοτομίας, τόσο από την κοινωνία των πολιτών όσο και από τις κυβερνήσεις, σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να θεσπιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού όπως απαιτούν οι οργανώσεις που εκπροσωπούνται στην ΕΟΚΕ⁽⁵⁾.

2.11. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η ψηφιακή τεχνολογία και οι εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης θα πρέπει να είναι ανθρωποκεντρικές και να ωφελούν την κοινωνία μας στο σύνολό της, υποστηρίζει δε τη θέσπιση ενός κανονιστικού πλαισίου για την τεχνητή νοημοσύνη. Δεν πρέπει να υπάρχει αντίσταση ούτε στην πράσινη ούτε στην ψηφιακή μετάβαση, και η ΕΕ θα πρέπει να προωθήσει την ανάπτυξη συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης προσανατολισμένων σε συγκεκριμένες εφαρμογές προκειμένου να επιταχυνθούν τόσο η οικολογική όσο και η κλιματική μετάβαση⁽⁶⁾.

3. Καινοτομία

3.1. Προβλέπεται να υπάρξουν σημαντικές ανάγκες καινοτομίας: από τη δημιουργία και την επιτάχυνση νέων διεργασιών παραγωγής με χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές (πολλές από τις οποίες απαιτούν θεμελιωδώς διαφορετικούς τρόπους σχεδιασμού και παραγωγής, παράλληλα με νέες πρώτες ύλες και/ή νέες βασικές βιομηχανικές διαδικασίες) έως την καινοτομία όχι μόνο στις πιο κυκλικές αλυσίδες αξίας των βιομηχανιών βασικών υλικών, αλλά και στα ενεργειακά συστήματα που τις τροφοδοτούν. Επιπλέον, οι πλέον υποσχόμενες τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών θα πρέπει να αποδειχθούν βιομηχανικής κλίμακας. Αυτό θα απαιτήσει πολιτικές ταχείας στήριξης με σκοπό την εισαγωγή και προώθηση της κλιμάκωσης, έως το 2030 το αργότερο, νέων διαδρομών παραγωγής και νέων χρήσεων των υλικών, που θα εγγυώνται χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές.

3.2. Όσον αφορά τους απαραίτητους μετασχηματισμούς για την επίτευξη δικαιής μετάβασης σε ολόκληρη την ΕΕ, απαιτείται ένα κοινό πλαίσιο για την κινητοποίηση των κυβερνήσεων, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών σε σχέση με στοχοθετημένη επίλυση προβλημάτων. Η κοινωνική καινοτομία θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε αυτήν τη διαδικασία. Εν προκειμένω, σημαντικό βήμα θα ήταν η χάραξη διατομεακής στρατηγικής της ΕΕ για την κοινωνική καινοτομία, η αυξημένη αναγνώριση των φορέων της κοινωνικής οικονομίας, καθώς επίσης η δοκιμή και ίσως η χρήση των επιχειρηματικών τους μοντέλων. Αυτό θα βοηθούσε στην ανάπτυξη ενός οικοσυστήματος επιδοτούμενου πειραματισμού σε επίπεδο ΕΕ, αλλά και σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

4. Προώθηση της επιχειρηματικότητας και συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα

4.1. Η προώθηση της επιχειρηματικότητας και η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα ως κινητήρα διαρθρωτικών αλλαγών διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη βιομηχανική μετάβαση. Πολλά εμπόδια για την καινοτόμο επιχειρηματικότητα εξακολουθούν να υφίστανται στους κλάδους όπου είναι ισχυρή η βιομηχανική κληρονομιά: συγκεκριμένα, παρατηρούνται χαμηλά επίπεδα νεοφυών και αναπτυσσόμενων νέων επιχειρήσεων, αδύναμο πνεύμα επιχειρηματικότητας, καθώς και έλλειψη καινοτομίας και αποτελεσματικά συνδεδεμένων δικτύων γνώσης.

4.2. Καθώς η καινοτομία στην Ευρώπη προκύπτει κατά κανόνα από μικρές οντότητες, πρέπει να δοθεί έμφαση στην προώθηση του δυναμικού των ΜΜΕ οι οποίες παρέχουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες βασισμένες στη γνώση, όπως οι υπηρεσίες των ελεύθερων επαγγελματιών, μεταξύ άλλων και όσον αφορά τη χρηματοδότηση. Αυτές οι οντότητες συχνά διαδραματίζουν πρωτοποριακό ρόλο στην τοποθέτηση των συναφών βιομηχανιών στην αγορά και αποτελούν αξιόπιστους και ανθεκτικούς σε κρίσεις εργοδότες.

4.3. Οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί της κοινωνικής οικονομίας, παράγοντες ενός τομέα που έχει επιδείξει μεγάλη ανθεκτικότητα στην κρίση COVID-19 και έχει συμβάλει στην άμβλυση των επιπτώσεων της εν λόγω κρίσης, δραστηριοποιούνται κυρίως σε πεδία που επηρεάζονται από την ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση. Ως εκ τούτου, πρέπει να διασφαλιστεί η προώθηση των δραστηριοτήτων τους και των διαδικασιών κοινωνικής καινοτομίας που εφαρμόζουν.

5. Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών

5.1. Η ΕΟΚΕ υπογράμμισε ότι «Οι αλλαγές που προκαλούν οι νέες τεχνολογίες, η τεχνητή νοημοσύνη και τα μαζικά δεδομένα στις παραγωγικές διαδικασίες και στην οικονομία γενικότερα, θα αλλάξουν ριζικά και την αγορά εργασίας» και ότι είναι σημαντικό «αυτές οι διαδικασίες αλλαγής να συντελούνται στο πλαίσιο ενός γόνιμου κοινωνικού διαλόγου και με σεβασμό των δικαιωμάτων και της ποιότητας ζωής των εργαζομένων»⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ Μελέτη της ΕΟΚΕ με τίτλο *Finding a new consensus on European civil society values and their evaluation* («Εξέυρεση νέας συναίνεσης όσον αφορά τις αξίες της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ και την αξιολόγησή τους»)

⁽⁶⁾ ΕΕ C 47 της 11.2.2020, σ. 64.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 353 της 18.10.2019, σ. 6.

5.2. Η στενή συνεργασία μεταξύ των κύριων τοπικών/περιφερειακών ενδιαφερομένων φορέων είναι απαραίτητη για τον προσδιορισμό των πιο βιώσιμων εφαρμογών και τη μεγιστοποίηση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Οι καλές πρακτικές των κοινωνικών εταιρών σε όλα τα επίπεδα βάσει συλλογικών συμβάσεων, οι οποίες δημιουργούν ίσους όρους ανταγωνισμού για τους οικονομικούς ανταγωνιστές σε έναν τομέα ή μια περιοχή, αποτελούν σημείο αναφοράς για την προώθηση μιας στρατηγικής δίκαιης μετάβασης όσον αφορά την απαλλαγή από τον άνθρακα και άλλους στόχους της πολιτικής για το κλίμα ⁽⁸⁾.

6. Διασφάλιση δίκαιης μετάβασης: κανονιστικές απαιτήσεις και απαιτήσεις διακυβέρνησης

6.1. Η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία συνεπάγεται ένα σύνολο πολύπλοκων προκλήσεων διακυβέρνησης για τους φορείς χάραξης πολιτικής. Μία από αυτές είναι να βρεθεί η χρυσή τομή μεταξύ της στρατηγικής παραμέτρου της μετάβασης, που έχει μακροπρόθεσμο χαρακτήρα, και της ανάγκης δράσης σε βραχυπρόθεσμο πλαίσιο. Η μετάβαση χρειάζεται μεν μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό και χάραξη πολιτικής, απαιτεί δε την ικανότητα να λαμβάνονται υπόψη οι εκλογικοί κύκλοι και να ικανοποιούνται οι προσδοκίες των κυβερνήσεων και άλλων ενδιαφερομένων φορέων για απτά αποτελέσματα από την υλοποίηση των έργων.

6.2. Μία από τις βασικές ρυθμίσεις διακυβέρνησης για την εφαρμογή και παρακολούθηση της προόδου κοινωνικά δίκαιων μεταβάσεων είναι το Ευρωπαϊκό εξάμηνο. Είναι εξαιρετικά σημαντική η συνεχής διενέργεια αξιολόγησης των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Το Ευρωπαϊκό εξάμηνο έχει αναπτύξει σταδιακά μια πιο κοινωνική διάσταση, ωστόσο συνεχίζουν να κυριαρχούν οι μακροοικονομικές και δημοσιονομικές του διαστάσεις. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει την ενσωμάτωση νέων, βελτιωμένων, μετρήσιμων και συμπληρωματικών κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών δεικτών στο Ευρωπαϊκό εξάμηνο για την παρακολούθηση και εποπτεία όλων των πτυχών του ευρωπαϊκού πύλωνα κοινωνικών δικαιωμάτων και των αρχών του, καθώς και των 17 ΣΒΑ ⁽⁹⁾, τη δημιουργία συνεργειών με τον κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων εισάγοντας την έννοια της βιώσιμης οικονομίας ευημερίας για όλους ⁽¹⁰⁾, καθώς και στοχευμένες κοινωνικές και περιβαλλοντικές ειδικές συστάσεις ανά χώρα ⁽¹¹⁾. Το εξάμηνο έχει επίσης επανασχεδιαστεί ώστε να επιτρέψει αυξημένη δράση υποστήριξης της ανάκαμψης, η οποία, σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, δύναται επίσης να συμβάλει στην ανανέωση ολόκληρου του μηχανισμού διακυβέρνησης της ΕΕ ώστε να λειτουργεί ως κατευθυντήρια δύναμη για την επιβίωση της δημοκρατίας και την ανοδική σύγκλιση εντός της ΕΕ.

6.3. Για να είναι ολοκληρωμένη η ανάλυση των συνεργειών και των συμβιβασμών μεταξύ των στόχων, των πρωτοβουλιών και των συστάσεων που προτείνονται από την ΕΕ στους διάφορους τομείς πολιτικής του εξαμήνου, απαιτούνται υψηλός βαθμός ολοκλήρωσης, συνοχής και συντονισμού πολιτικής μεταξύ των διαφόρων θεσμικών φορέων που είναι υπεύθυνοι για τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πολιτικές, καθώς και βελτίωση των αναλυτικών ικανοτήτων τους.

6.4. Επιπλέον, για να αντισταθμιστεί η θεσμική ανισορροπία στην οικονομική και κοινωνική διακυβέρνηση, η ΕΟΚΕ συνιστά τη χρήση ενός «χρυσού κανόνα» ⁽¹²⁾ κατά την εφαρμογή των δημοσιονομικών κανόνων της ΕΕ, ο οποίος να εξαιρεί τις δημόσιες επενδύσεις από τον υπολογισμό του ελλείμματος και να λαμβάνει υπόψη του τη βιωσιμότητα των ισχυόντων επιπέδων χρέους, προκειμένου να διασφαλιστούν η σύγχρονη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, καθώς και οι οικολογικές, εκπαιδευτικές και τεχνολογικές υποδομές, και να αποφευχθεί μια άνευ προηγουμένου ύφεση ⁽¹³⁾.

6.5. Ομοίως, η ΕΟΚΕ επικροτεί την αναστολή του συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ζητεί την αναστολή του ⁽¹⁴⁾ με γνώμονα τη διασφάλιση της σταθερότητας και ανάπτυξης για την υποστήριξη της ανάκαμψης και της μετάβασης της βιομηχανίας της ΕΕ σε μια κλιματικά ουδέτερη κυκλική και ψηφιακή οικονομία.

7. Προϋποθέσεις για τη βιομηχανική μετάβαση των περιφερειών

7.1. Η βιομηχανική μετάβαση πραγματοποιείται υπό διάφορες μορφές, καθιστώντας δύσκολη την προσέγγιση «μία πολιτική για όλους» όσον αφορά την ανάπτυξη νέων βιομηχανικών οδών. Η «μη αναστρέψιμη» μείωση της οικονομικής παραγωγής και της απασχόλησης θα οδηγήσει ορισμένους οικονομικούς τομείς σε ύφεση και άλλους σε ριζική αναδιάρθρωση. Αυτή η μετάβαση θα απαιτήσει μια ολοκληρωμένη πολιτική προσέγγιση και μαζικές δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις και πρέπει να συνοδεύεται από εύρυθμα λειτουργούσες τοπικές και περιφερειακές αγορές εργασίας.

⁽⁸⁾ Συμφωνία-πλαίσιο για τη δίκαιη μετάβαση στον τομέα της εξόρυξης άνθρακα και τη βιώσιμη ανάπτυξη των μεταλλευτικών κοινοτήτων, για την περίοδο 2019-2027 (Ισπανία)· Θέσεις εργασίας για το κλίμα (Πορτογαλία)· Συμφωνία κοινωνικών εταιρών για τη δίκαιη μετάβαση και την κλιματική αλλαγή (Ελλάδα)· Thyssenkrupp Steel Europe: Μελλοντικό σύμφωνο για τον χάλυβα 20-30 [Γερμανία (Μάρτιος 2020)].

⁽⁹⁾ ΕΕ C 120 της 14.4.2020, σ. 1.

⁽¹⁰⁾ Charveriat, C. και Bodin, E. (2020), *Delivering the Green Deal: the role of a reformed European Semester within a new sustainable economy strategy* (Υλοποίηση της Πράσινης Συμφωνίας: ο ρόλος ενός μεταρρυθμιζόμενου Ευρωπαϊκού εξαμήνου στο πλαίσιο μιας νέας στρατηγικής για τη βιώσιμη οικονομία).

⁽¹¹⁾ ΕΕ C 14 της 15.1.2020, σ. 1.

⁽¹²⁾ ΕΕ C 311, της 18.9.2020, σ. 1.

⁽¹³⁾ ΕΕ C 311, της 18.9.2020, σ. 1.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ C 311, της 18.9.2020, σ. 1.

7.2. Ο συνδυασμός της μακροπρόθεσμης μεταβατικής φιλοδοξίας με τις βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες μπορεί να είναι πρόκληση, διότι μπορεί να μην είναι εύκολο να επιτευχθεί η δημόσια έγκριση για μέτρα πολιτικής που έχουν περιορισμένο άμεσο αποτέλεσμα. Αυτό φέρνει σε δύσκολη θέση τις περιφέρειες σε βιομηχανική μετάβαση. Από τη μία πλευρά, είναι ανάγκη να δράσουν άμεσα λόγω της ύφεσης των παραδοσιακών βιομηχανιών ώστε να αντιμετωπίσουν ζητήματα όπως η αυξημένη ανεργία, οι απώλειες εισοδήματος και η επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης για τμήματα του πληθυσμού, ιδιαίτερα όσον αφορά τις μειονεκτούσες και ευάλωτες ομάδες, όπως είναι τα άτομα με αναπηρία και οι ηλικιωμένοι. Από την άλλη, πρέπει να αναλάβουν δράση για να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που σχετίζονται με τον εκσυγχρονισμό της βιομηχανίας, όπως η προσέλκυση βιομηχανικών κλάδων υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, η δημιουργία και/ή η προσέλκυση νέων εταιρειών και επιχειρηματικών μοντέλων και η βελτιωμένη εφαρμογή των τεχνολογιών διάδοσης. Τα λάθη στην υλοποίηση των εν λόγω δράσεων έχουν πολιτικές συνέπειες, οι οποίες ενδέχεται επίσης να επηρεάσουν την υποστήριξη της δράσης για το κλίμα. Η ανάπτυξη των ακροδεξιών κινημάτων στην Ευρώπη και αλλού μπορεί εν μέρει να οφείλεται στην αποβιομηχάνιση και στην υστέρηση ολόκληρων περιοχών⁽¹⁵⁾.

8. Συνάντηση με τις περιφέρειες σε βιομηχανική μετάβαση: κύρια αποτελέσματα

8.1. Ο ρόλος των περιφερειών στη διαδικασία μετάβασης θα πρέπει να ενισχυθεί στο ευρωπαϊκό θεματολόγιο. Η συμμετοχή των περιφερειακών διοικήσεων θα μπορούσε να συμβάλει στη δημιουργία των απαραίτητων οικοσυστημάτων για μια επιτυχημένη μετάβαση. Ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός, η ισχυρή τοπική προσέγγιση, η έξυπνη εξειδίκευση και το θεματολόγιο για το ανθρώπινο κεφάλαιο αναφέρονται ως προϋποθέσεις αυτής της διαδικασίας.

8.2. Αρκετές περιφέρειες στην Ευρώπη — ιδίως οι περιφέρειες άνθρακα και χάλυβα — έχουν ήδη υποβληθεί σε μετάβαση είτε για οικονομικούς λόγους είτε λόγω εφαρμογής του θεματολογίου για το κλίμα. Η κύρια προϋπόθεση για την επιτυχή μετάβαση είναι μια προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς, προσανατολισμένη στην πρόληψη, προκειμένου να διασφαλιστεί ένα αξιοπρεπές μέλλον στους ανθρώπους. Αυτό περιλαμβάνει τον σχεδιασμό ενός ρεαλιστικού χάρτη πορείας, τη δημιουργία της απαραίτητης ερευνητικής υποδομής και την παροχή τεχνολογικών, καινοτόμων, ακαδημαϊκών και εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων, καθώς και την απαραίτητη χρηματοδότηση. Για να εξασφαλιστεί η κατάλληλη χρηματοδότηση, τα ευρωπαϊκά μέσα που σχεδιάζονται για τη στήριξη αυτών των περιοχών (π.χ. το Ευρωπαϊκό Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης) δεν θα πρέπει να αντικαθιστούν τις εθνικές προσπάθειες.

9. Χρηματοδότηση και υποστήριξη δραστηριοτήτων και έργων μετάβασης σε επίπεδο ΕΕ

9.1. Η διαδικασία της βιομηχανικής μετάβασης δύναται να προσφέρει τεράστιες ευκαιρίες, ωστόσο, για την αξιοποίησή τους, απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις σε προηγμένη παραγωγή και σε προσβάσιμες υποδομές, καθώς επίσης σε έρευνα και καινοτομία. Συνεπάγεται επίσης ένα αρχικό κόστος, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται παροχές αναπλήρωσης εισοδήματος και δαπάνες για την απόκτηση δεξιοτήτων ή την επανειδίκευση των εργαζομένων.

9.2. Υπάρχουν ήδη πολλά μέσα, σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο, για την υποστήριξη δραστηριοτήτων και έργων που σχετίζονται με τη μετάβαση. Ο στόχος της επίτευξης δίκαιης μετάβασης περιλαμβάνεται εκ νέου στο σχέδιο ανάκαμψης της ΕΕ. Ωστόσο, πολύ συχνά, τα μέτρα στήριξης της πολιτικής σχεδιάζονται και εκτελούνται ανεξάρτητα, σε διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης, με ελάχιστο ή καθόλου συντονισμό, και ελάχιστη παρακολούθηση και αξιολόγηση.

9.3. Η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αυξήσουν και να διαθέσουν επαρκή χρηματοδότηση για επενδυτικές ανάγκες στο ΠΔΠ 2021-2027, προκειμένου να επιτευχθεί μια πραγματική και ριζική πράσινη και ψηφιακή μετάβαση. Για να επιτευχθεί επαρκής χρηματοδότηση, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης τη διεύρυνση του φάσματος των ιδίων πόρων, ενδεχομένως λαμβάνοντας μέτρα όπως ο φόρος ψηφιακών υπηρεσιών, η κοινή ενοποιημένη βάση φορολογίας εταιρειών και ο φόρος χρηματοοικονομικών συναλλαγών⁽¹⁶⁾.

9.4. Κατά την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού, οι κανόνες που ισχύουν για μεγάλες εταιρείες οι οποίες έχουν λάβει στήριξη από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία ορίζουν ότι πρέπει να «επιστρέφ[ουν] τη συνεισφορά από τα ΕΔΕΤ» εάν «εντός 10 ετών από την τελική πληρωμή» της ενίσχυσης που έλαβαν, «η παραγωγική [τους] δραστηριότητα μεταφέρεται εκτός της Ένωσης» [άρθρο 71 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽¹⁷⁾]. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να θεσπιστούν πιο αυστηρές διατάξεις για τη μελλοντική περίοδο προγραμματισμού, προκειμένου να προωθηθεί η επανεγκατάσταση στην ΕΕ και να διασφαλιστεί η συνοχή, να διατηρηθεί ο παραγωγικός ιστός και η παραγωγική ικανότητα, να ενισχυθεί η απασχόληση και να προωθηθεί μια πιο βιώσιμη «εδαφική ανάπτυξη».

⁽¹⁵⁾ Rodríguez-Pose, A. (2017), «The revenge of the places that don't matter (and what to do about it)» [Η εκδίκηση των ασήμαντων περιοχών (και ποιες δράσεις πρέπει να αναληφθούν στο πλαίσιο αυτό)], Cambridge Journal of Regions, Economy and Society, τόμος 11, αριθ. 1, σ. 189–209.

⁽¹⁶⁾ ΕΕ C 440 της 6.12.2018, σ. 106.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 320.

9.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης τη βελτίωση της δημοσιονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους βιωσιμότητας και αντλώντας διδάγματα από την παρακολούθηση τόσο των βέλτιστων πρακτικών όσο και των δημοσιονομικών σχεδίων για πράσινους προϋπολογισμούς. Επιπλέον, απαιτούνται φορολογικά κίνητρα προκειμένου οι εταιρείες και τα άτομα να πειστούν για την επένδυση σε πράσινες πρωτοβουλίες με κοινωνικό αντίκτυπο ⁽¹⁸⁾.

9.6. Για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη κατά τη μετάβαση σε μια πράσινη και ψηφιακή οικονομία απαιτούνται μαζικές επενδύσεις, οι οποίες δεν μπορούν να υλοποιηθούν μόνο με δημόσιους πόρους και παραδοσιακή χρηματοδότηση μέσω της χορήγησης τραπεζικών δανείων. Τεράστια ποσά επενδύσεων θα απαιτηθούν από τον ιδιωτικό τομέα. Θα πρέπει να θεσπιστεί με συνεκτικό τρόπο ένας μηχανισμός για τη διοχέτευση χρηματοδοτικών πόρων του ιδιωτικού τομέα σε επενδύσεις που συμμορφώνονται με τα περιβαλλοντικά, τα κοινωνικά και τα σχετικά με τη διακυβέρνηση (ΠΚΔ) κριτήρια. Ως εκ τούτου, οι στρατηγικές για την Τραπεζική Ένωση, την Ένωση Κεφαλαιαγορών, τη βιώσιμη χρηματοδότηση, την ψηφιακή χρηματοδότηση και τις ΜΜΕ αλληλοενισχύονται και δικαιολογούν τη διοχέτευση κεφαλαίων στα πιο παραγωγικά έργα. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δημιουργία της πλατφόρμας για τη βιώσιμη χρηματοδότηση και προβλέπει την επιτάχυνση της ανάπτυξης της κοινωνικής ταξινόμιας.

10. Αντίκτυπος στην απασχόληση

10.1. Καθώς η βιομηχανική μετάβαση συχνά απαιτεί μετάβαση από παλαιές και παραδοσιακές μεταποιητικές βιομηχανίες σε μελλοντοστραφείς δραστηριότητες (ακόμη και σε παραδοσιακούς τομείς), μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας από τον μέσο όρο (τουλάχιστον προσωρινά), διότι η αποβιομηχάνιση συγκεντρώνεται τοπικά και οι δεξιότητες εδράζονται σε παρακάμζοντες τομείς. Η πρόβλεψη και η συμμετοχή εκπροσώπων των εργαζομένων σε επίπεδο υποκαταστήματος και επιχείρησης και πριν ληφθούν οι αποφάσεις, είναι θεμελιώδους σημασίας. Είναι ζωτικής σημασίας οι πολιτικές αντιμετώπισης της βιομηχανικής μετάβασης να βοηθούν τους εργαζομένους και τις τοπικές κοινότητες, ιδίως τους εργαζομένους με αναπηρία και όσους ανήκουν σε άλλες ευάλωτες ομάδες, να διαχειριστούν τη μετάβαση με τις ελάχιστες δυνατές απώλειες, μεγιστοποιώντας ταυτόχρονα τα πιθανά οφέλη.

10.2. Δεξιότητες

10.2.1. Η επιτυχής μετάβαση στην εργασία του μέλλοντος απαιτεί προσαρμογή των πολιτικών απασχόλησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων στις τοπικές συνθήκες της αγοράς εργασίας. Ταυτόχρονα, η προσφορά δεξιοτήτων πρέπει να συνδυάζεται με τη ζήτηση δεξιοτήτων. Η καλύτερη πρόβλεψη του μελλοντικού αναγκαίου συνόλου δεξιοτήτων και η κατάλληλη προσφορά δυνατοτήτων επανεκπαίδευσης και αναβάθμισης των δεξιοτήτων των εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στη διά βίου μάθηση, πρέπει να συνδυάζονται με πολιτικές που ενθαρρύνουν αφενός τις επενδύσεις σε νέες πηγές απασχόλησης και αφετέρου την αύξηση της παραγωγικότητας. Στο πλαίσιο της έρευνας και ανάπτυξης (E & A) της βιομηχανίας πρέπει να εξευρεθούν ευκαιρίες που θα παγιάσουν το τεχνολογικό προβάδισμα, το οποίο, με τη σειρά του, θα δημιουργήσει ευκαιρίες για αναβάθμιση δεξιοτήτων. Τα τεχνικά ιδρύματα, οι επαγγελματικές οργανώσεις και οι ΜΚΟ, καθώς και οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης, θα διαδραματίσουν επίσης βασικό ρόλο στην παροχή υποστήριξης με τη μορφή προγραμμάτων επανεκπαίδευσης.

10.2.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η υποστήριξη των ατόμων μέσω της κατάρτισης στο πλαίσιο της δίκαιης ψηφιακής και πράσινης μετάβασης ξεκινά με την αναγνώριση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης και με τη διασφάλιση της αναγνώρισης και πιστοποίησης των κύκλων μαθημάτων κατάρτισης που παρέχουν τη δυνατότητα να εντάσσεται η μη τυπική και η άτυπη μάθηση στα προσόντα ενός ατόμου ⁽¹⁹⁾.

10.3. Στο θεματολόγιο δεξιοτήτων θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων κατά τη διάρκεια των υποχρεωτικών κύκλων εκπαίδευσης/προγραμμάτων σπουδών και στη μάθηση για νέους και ενήλικες.

10.4. Η Επιτροπή δημοσίευσε ένα σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση (2021-2027) ⁽²⁰⁾. Αυτό θα πρέπει να αποτελεί εγκάρσια στρατηγική, η οποία θα μπορούσε επίσης να αυξήσει τη στρατηγική σημασία της εκπαίδευσης και της κατάρτισης διατομεακά σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

⁽¹⁸⁾ ΕΕ C 311 της 18.9.2020, σ. 63.

⁽¹⁹⁾ ΕΕ C 10 της 11.1. 2021, σ. 40.

⁽²⁰⁾ https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/deap-factsheet-sept2020_en.pdf.

10.5. Σχέδιο δράσης για την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων

Οι δίκαιες μεταβάσεις απαιτούν επαρκείς κοινωνικές πολιτικές για την υποστήριξη καλών συνθηκών εργασίας, την ομαλή λειτουργία των συστημάτων συλλογικών διαπραγματεύσεων και εργασιακών σχέσεων και την παροχή κατάλληλης κοινωνικής προστασίας για να βοηθήσουν τους εργαζομένους σε μετάβαση. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να υποβάλει ορισμένες προτάσεις πάνω στο επικείμενο σχέδιο δράσης της Επιτροπής για την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

10.5.1. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να επανεξετάσει την επάρκεια του κεκτημένου της ΕΕ για το εργατικό δικαίο, ενισχύοντας το για την καλύτερη υποστήριξη μιας δίκαιης μετάβασης προς όφελος των εργαζομένων.

10.5.2. Το δικαίωμα στην ασφάλεια και την υγεία είναι ένα θεμελιώδες δικαίωμα στον χώρο εργασίας για όλους τους εργαζομένους, ανεξάρτητα από τη σχέση εργασίας τους ή το είδος του επιχειρηματικού μοντέλου στο οποίο εργάζονται. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί ότι ορισμένες νέες μορφές εργασίας που δημιουργούνται λόγω της κλιματικής και της ψηφιακής μετάβασης ενδέχεται να μην εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία. Επιπλέον, έχουν ήδη καταγραφεί σημαντικοί κίνδυνοι σε ψηφιακούς χώρους εργασίας, όπως η εντατικοποίηση της εργασίας, το άγχος και η ψυχοκοινωνική βία ⁽²¹⁾, και στο μέλλον μπορούμε να περιμένουμε την πρόκληση ατυχημάτων από την τεχνητή νοημοσύνη ⁽²²⁾, τα οποία και πρέπει να αποτρέψουμε. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ απαιτεί να προστατεύονται όλοι οι εργαζόμενοι στην ΕΕ από τη νομοθεσία για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία ⁽²³⁾.

10.5.3. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επανεξετάζει τακτικά τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ) και τους συναφείς κανονισμούς υπό το φως των τεχνολογικών εξελίξεων ⁽²⁴⁾.

10.5.4. Ο κοινωνικός διάλογος, σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση οικονομικών, εργασιακών και κοινωνικών πολιτικών. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει, στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου στα αρμόδια εθνικά, περιφερειακά και ευρωπαϊκά επίπεδα, την ανάπτυξη κατάλληλων μέτρων «δίκαιης μετάβασης» για τη διαχείριση, την αλλαγή και την παροχή ελάχιστης προστασίας σε περιπτώσεις αναδιοργανωμένων χώρων εργασίας ή συλλογικών απολύσεων που προκύπτουν από μεταβάσεις (τεχνολογικές και δημογραφικές αλλαγές, παγκοσμιοποίηση, αλλαγή του κλίματος και κυκλική οικονομία), συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος συμμετοχής σε συλλογικές διαπραγματεύσεις, ώστε να ενσωματώνεται προορατικά η αλλαγή και να παρέχεται υποστήριξη στους πληττόμενους εργαζομένους (προσαρμογή της οδηγίας για τις ομαδικές απολύσεις) ⁽²⁵⁾.

10.5.5. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την ανάγκη διαβούλευσης και ενημέρωσης των εργαζομένων και των εκπροσώπων τους κατά την εισαγωγή αλλαγών, νέων τεχνολογιών και συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης που ενδέχεται να οδηγήσουν σε αλλαγές στην οργάνωση της εργασίας, στην εποπτεία και τον έλεγχο της εργασίας, καθώς και σε συστήματα αξιολόγησης και πρόσληψης εργαζομένων. Πρέπει να εξασφαλιστούν σε όλες τις επιχειρήσεις δικαιώματα ενημέρωσης και διαβούλευσης, με την κατάλληλη εφαρμογή της οδηγίας για τα ευρωπαϊκά συμβούλια εργαζομένων, και θα πρέπει να θεσπιστεί ένα εναρμονισμένο πλαίσιο σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τη συμμετοχή σε επίπεδο διοικητικού συμβουλίου. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητά ένα ισχυρό και ουσιαστικό ευρωπαϊκό πλαίσιο πληροφόρησης, διαβούλευσης και συμμετοχής των εργαζομένων ⁽²⁶⁾ ως σημαντική πτυχή της ανάπτυξης δίκαιων οδών ανασυγκρότησης και/ή περιβαλλοντικής μετάβασης και ψηφιακής μετάβασης. Η Επιτροπή καλείται να προωθήσει τον κοινωνικό διάλογο με σκοπό τη συμμετοχή των εργαζομένων στις αποφάσεις για την κλιματική και την ψηφιακή μετάβαση σε όλα τα κράτη μέλη και να παρακολουθεί τα αποτελέσματα του εν λόγω διαλόγου μέσω του Ευρωπαϊκού εξαμήνου.

10.5.6. Υπάρχει ανάγκη να θεσπιστεί ένα πλαίσιο για την κοινωνικά υπεύνη αναδιάρθρωση και την προορατική εκτίμηση εταιρικής αλλαγής, το οποίο θα συμπληρώνει τα ισχύοντα δικαιώματα ενημέρωσης, διαβούλευσης και συμμετοχής των εργαζομένων και θα συνάδει με τα βασικά στοιχεία του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου ⁽²⁷⁾. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να αναθεωρήσει το πλαίσιο ποιότητας της ΕΕ για την πρόβλεψη της αλλαγής και την αναδιάρθρωση και να προτείνει μια νομική βάση για συγκεκριμένους όρους του πλαισίου σχετικά με τη συμμετοχή των εργαζομένων, προκειμένου να βελτιωθεί η συμμετοχή των εργαζομένων στη διαχείριση των ζητημάτων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και στη διαδικασία ψηφιακού μετασχηματισμού ⁽²⁸⁾.

⁽²¹⁾ Έκθεση του ΔΟΕ το 2019 με τίτλο «*The Threat of Physical and Psychosocial Violence and Harassment in Digitalised Work*» (Η απειλή σωματικής και ψυχοκοινωνικής βίας και παρενόχλησης στο ψηφιακό περιβάλλον εργασίας).

⁽²²⁾ ΕΕ C 47 της 11.2.2020, σ. 64.

⁽²³⁾ ΕΕ C 14 της 15.1.2020, σ. 52.

⁽²⁴⁾ ΕΕ C 47 της 11.2.2020, σ. 64.

⁽²⁵⁾ ΕΕ C 14 της 15.1.2020, σ. 1.

⁽²⁶⁾ ΕΕ C 10 της 11.1. 2021, σ. 14.

⁽²⁷⁾ ΕΕ C 161 της 6.6.2013, σ. 35.

⁽²⁸⁾ ΕΕ C 364 της 28.10.2020, σ. 1.

10.5.7. Το σχέδιο δράσης θα πρέπει να καθορίσει ένα ελάχιστο όριο δικαιωμάτων σε επίπεδο ΕΕ: η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει δράση για την προστασία του ελάχιστου εισοδήματος ⁽²⁹⁾ με σκοπό την καταπολέμηση της φτώχειας και την προώθηση μιας αγοράς εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, επομένως, επικροτεί τα σχέδια της Επιτροπής και της γερμανικής Προεδρίας του Συμβουλίου όσον αφορά τη θέσπιση ευρωπαϊκού πλαισίου για τα συστήματα ελάχιστου εισοδήματος ⁽³⁰⁾. Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει να διερευνηθεί η δυνατότητα καθορισμού κοινών ελάχιστων προτύπων στον τομέα της ασφάλισης ανεργίας στα κράτη μέλη της ΕΕ ⁽³¹⁾. Η ΕΟΚΕ έχει επίσης ζητήσει μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τον κατώτατο μισθό και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις ⁽³²⁾ και επικροτεί ⁽³³⁾, ως εκ τούτου, την πρωτοβουλία της Επιτροπής για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση ⁽³⁴⁾.

10.6. Ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο

Η ΕΟΚΕ ζητεί η δίκαιη μετάβαση να τεθεί στο επίκεντρο της ανάκαμψης μέσω του κοινωνικού διαλόγου, με την ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο σχεδιασμού μιας κοινωνικής, δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς βιομηχανικής μετάβασης, προκειμένου να καθοριστεί μια πορεία ανάκαμψης που θα περιλαμβάνει επενδύσεις σε θέσεις εργασίας, προστασία των δικαιωμάτων και μισθών αξιοπρεπούς διαβίωσης, την ανοικοδόμηση ισχυρών θεσμών στην αγορά εργασίας για όλους τους εργαζομένους, σύμφωνα με τις προηγούμενες δεσμεύσεις, καθώς και τη διασφάλιση κοινωνικής προστασίας.

Βρυξέλλες, 2 Δεκεμβρίου 2020.

Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής
Christa SCHWENG

⁽²⁹⁾ ΕΕ C 190 της 5.6.2019, σ. 1.

⁽³⁰⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την «Ενίσχυση της προστασίας του ελάχιστου εισοδήματος με σκοπό την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19 και μετέπειτα».

⁽³¹⁾ ΕΕ C 97 της 24.3.2020, σ. 32.

⁽³²⁾ ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 159.

⁽³³⁾ ΕΕ C 364 της 28.10.2020, σ. 1.

⁽³⁴⁾ COM(2020) 682 final.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι ακόλουθες τροπολογίες, οι οποίες υπερψηφίστηκαν από το ένα τέταρτο τουλάχιστον των ψηφισάντων, απορρίφθηκαν στην πορεία των συζητήσεων (άρθρο 59 παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού):

α) Σημείο 2.1 (τροπολογία 9)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

2.1. Η παρούσα διερευνητική γνωμοδότηση ζητήθηκε από την Επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ως συμβολή στο επικείμενο σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πλάνου κοινωνικών δικαιωμάτων και την επόμενη Κοινωνική διάσκεψη κορυφής της ΕΕ, η οποία έχει προγραμματιστεί για τον Μάιο του 2021 στο Πόρτο. Η παρούσα διερευνητική γνωμοδότηση ζητήθηκε από την Επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Σύμφωνα με την επιστολή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η γνωμοδότηση θα πρέπει να καλύπτει ιδίως τα ακόλουθα θέματα: δίκαιη μετάβαση, Πράσινη Συμφωνία, ψηφιακή μετάβαση, βιομηχανική στρατηγική, πολιτικές απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης, που βρίσκονται στο επίκεντρο μιας σειράς εν εξελίξει και μελλοντικών νομοθετικών και μη νομοθετικών φακέλων που συνδέονται με τον πράσινο και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 99

Κατά: 129

Αποχές: 20

β) Σημείο 2.2 (τροπολογία 10)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

2.2. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι έχουν έρθει αντιμέτωποι με τις τεράστιες οικονομικές και κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19. Πολλές επιχειρήσεις καταρρέουν, οι άνθρωποι χάνουν τις θέσεις εργασίας τους και τα νοικοκυριά χάνουν τα μέσα βιοπορισμού τους. Παρά τα άνευ προηγουμένου μέτρα οικονομικής διάσωσης που αποσκοπούν στη μείωση των επιπτώσεων των μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας που εφαρμόστηκαν σε εργαζομένους και εταιρείες, οι οικονομικές προβλέψεις παρουσιάζουν μια πολύ ανησυχητική εικόνα. Η οικονομία της ΕΕ προβλέπεται να συρρικνωθεί κατά 8,3 % το 2020 και να αυξηθεί κατά 5,8 % το 2021. Επίσης, η ανάπτυξη το 2021 θα είναι ελαφρώς ασθενέστερη από όσο προβλεπόταν την άνοιξη ⁽¹⁾. Η πανδημία COVID-19 έχει πλήξει σοβαρά την ευρωπαϊκή οικονομία: πολλές επιχειρήσεις καταρρέουν, χάνουμε θέσεις εργασίας, τα νοικοκυριά χάνουν τα μέσα βιοπορισμού τους, ενώ η αποδοτικότητα των υπηρεσιών υγείας μειώνεται. Τα κράτη μέλη εμφανίζουν χρέη ρεκόρ, που υπερβαίνουν τους θεσπισθέντες κανόνες περί δαπανών, ενώ η ΕΕ έχει αναλάβει κοινό χρέος για πρώτη φορά. Επίσης, δεν γνωρίζουμε τις επιπτώσεις του Brexit και δεν ξέρουμε πότε θα τερματιστεί η πανδημία.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 95

Κατά: 140

Αποχές: 22

γ) Σημείο 2.3 (τροπολογία 11)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

2.3. Πρέπει να εντοπιστούν και να στηριχθούν οι καίριες βιομηχανίες και τομείς, από το ανθρώπινο δυναμικό έως την έρευνα, προκειμένου να αναπτυχθεί μια ευρωπαϊκή βιομηχανική πολιτική που θα προστατεύει τους εν λόγω στρατηγικούς τομείς εντός της αγοράς και θα εγγυάται την ασφάλεια του εφοδιασμού με ζωτικούς πόρους. Η βιομηχανική πολιτική της Ευρώπης θα πρέπει να λειτουργήσει ως γενικό πλαίσιο συντονισμού όλων των διαφόρων ευρωπαϊκών πολιτικών με συνεκτικό και ολοκληρωμένο τρόπο για την εξασφάλιση συνεργειών. Στο πλαίσιο ενός τέτοιου μετασχηματισμού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλείται να χαράξει

⁽¹⁾ EC Summer 2020 Economic Forecast: A deeper recession with wider divergences (Θερινές οικονομικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2020: Μια ακόμα βαθύτερη ύφεση και μεγαλύτερες αποκλίσεις).

την πορεία και τα κράτη μέλη να ευθυγραμμίσουν τις πολιτικές τους με αυτές της ΕΕ. Αυτό δεν σημαίνει μικροδιαχείριση, αλλά ευθυγράμμιση των πολιτικών έτσι ώστε να είναι συνεκτικές και να ενθαρρύνουν τον μετασχηματισμό. Αυτή η διαδικασία θα είναι δυνατή μόνο με την ενεργό συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων. ~~Χωρίς «κοινωνική συμφωνία» που θα βασίζεται στη δημοκρατική και ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών της ΕΕ, δεν θα υπάρξει Πράσινη Συμφωνία επωφελής για όλους.~~

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 91

Κατά: 137

Αποχές: 18

δ) Σημείο 2.5 [NEO] (τροπολογία 13)

Να προστεθεί το εξής νέο σημείο:

2.5. Η καλύτερη πολιτική απάντηση είναι η υλοποίηση των προσδοκίων του μέσου ανάκαμψης της Ευρωπαϊκής Ένωσης «NextGenerationEU» («ΕΕ — Επόμενη γενιά»), το οποίο αποτελεί μοναδική ευκαιρία για μια ταχεία και μετασχηματιστική ανάκαμψη. Θα πρέπει να δοθεί ύψιστη προτεραιότητα στην ανάληψη σχετικής δράσης και στη συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 97

Κατά: 136

Αποχές: 22

ε) Σημείο 2.6 [NEO] (τροπολογία 14)

Να προστεθεί το εξής νέο σημείο:

2.6. Οι προκλήσεις που συνεπάγεται το Brexit θα πρέπει να αντιμετωπιστούν δίνοντας ισχυρή ώθηση για την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς, η οποία δημιουργεί ένα πιο υγιές και ανταγωνιστικό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 93

Κατά: 141

Αποχές: 20

στ) Σημείο 2.4 (τροπολογία 15)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

2.4. Σε αυτό το πλαίσιο, έχει αναδειχθεί σε σχέση με την περιβαλλοντική και τεχνολογική αλλαγή ο όρος «δίκαιη μετάβαση». Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η δίκαιη μετάβαση αποτελεί βασική συνιστώσα τόσο του προϋπολογισμού όσο και του σχεδίου ανάκαμψης που ωθεί προς μια πιο πράσινη ευρωπαϊκή οικονομία. Είναι, επομένως, απαραίτητη μια διευρυμένη αντίληψη της δίκαιης μετάβασης (που θα υπερβαίνει τις βασισμένες στον άνθρακα οικονομίες) ~~ώστε να υλοποιείται πλήρως ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων⁽²⁾, με βάση μια νέα κοινωνική σύμβαση, ενώ θα δίνεται ώθηση για μεταρρυθμίσεις σε σχέση με τα συστήματα αναδιανομής, η οποία θα βασίζεται στις ακόλουθες παραμέτρους: την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής και την ισότητα των φύλων, ~~Ιδιαίτερα σημαντικές σε σχέση με την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων είναι: οι~~ τις θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας, συμπεριλαμβανομένης του δικαιώματος της πρόσβασης στη διά βίου μάθηση ~~στην~~ ίση πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και σε κοινωνικές υπηρεσίες για όλους ~~στην~~ κοινωνική προστασία και ~~στην~~ ένταξη ευάλωτων ομάδων, όπως οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες, οι νέοι, οι νόμιμοι μετανάστες και τα άτομα με αναπηρία. Όλοι αυτοί οι σημαντικοί στόχοι μπορούν να επιτευχθούν με βάση μια ευημερούσα οικονομία, την προσφορά νέων θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης από τους εργοδότες και τις αναγκαίες επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες.~~

(2) European Economic and Social Committee's contribution to the European Commission's 2021 Work Programme (Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στο πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2021).

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 82

Κατά: 152

Αποχές: 20

ζ) Σημείο 2.5 (τροπολογία 16)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

2.5. Οι χώρες και οι περιφέρειες που βρίσκονται σε βιομηχανική μετάβαση συνήθως αντιμετωπίζουν προκλήσεις στον εκσυγχρονισμό της βιομηχανικής τους βάσης, στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, στην αντιστάθμιση των απωλειών θέσεων εργασίας σε βασικούς τομείς και στην αύξηση της χαμηλής παραγωγικότητας που περιορίζει την αύξηση του εισοδήματος, την ανοδική σύγκλιση και την αντιστάθμιση των δυσμενών δημογραφικών τάσεων. Συνολικά, θα υπάρξει όφελος από την πράσινη και τεχνολογική πρόοδο και τις σχετικές εξελίξεις — ωστόσο, ορισμένες περιοχές και ομάδες του πληθυσμού, ιδίως ευάλωτες ομάδες όπως άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, Ρομά και νόμιμοι μετανάστες, κινδυνεύουν να μείνουν στο περιθώριο. Για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με τους μακροπρόθεσμους μετασχηματισμούς απαιτείται πρόβλεψη των αλλαγών και ενεργός διαχείριση της μετάβασης εκ μέρους των φορέων χάραξης πολιτικής, των κοινωνικών εταίρων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των βασικών ενδιαφερομένων σε αυτές τις χώρες και περιοχές. Ο κοινωνικός διάλογος, η ενημέρωση, η διαβούλευση και η συμμετοχή των εργαζομένων και των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων τους, επίσης στις διαδικασίες ~~συμπεριλαμβανομένων των οργάνων~~ λήψης αποφάσεων (συμβούλια και εποπτικά συμβούλια), διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην αντιμετώπιση και την επιρροή στη λήψη εταιρικών αποφάσεων, ώστε η διαχείριση των μεταβάσεων να γίνεται με μελλοντοστραφή τρόπο. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να ενισχύσει και να αναπτύξει την κοινωνική διάσταση της μελλοντικής επικαιροποιημένης βιομηχανικής στρατηγικής.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 92

Κατά: 152

Αποχές: 17

η) Σημείο 2.6 (τροπολογία 17)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

2.6. Η αντιμετώπιση της πανδημικής κρίσης και η επιτυχής βιομηχανική μετάβαση είναι προς το συμφέρον όλων των ομάδων ενδιαφερομένων και απαιτεί κοινή προσπάθεια και κοινούς στόχους (όπως μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των επιχειρήσεων), και αποτελεσματικό κοινωνικό διάλογο σε κλίμα εμπιστοσύνης, καθώς και μια θετική στάση. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ορθή και συνεπώς βιώσιμη διοίκηση των επιχειρήσεων, με την από κοινού πρόβλεψη των αλλαγών, αποτελεί το κλειδί για την επιτυχία ~~πρέπει να βασίζεται στα δοκιμασμένα ελάχιστα κανονιστικά πρότυπα της εσωτερικής αγοράς, με τη φωνή των εργαζομένων να εκφράζεται μέσω ενημέρωσης, διαβούλευσης και της συμμετοχής τους στα συμβούλια των εταιρειών.~~

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 90

Κατά: 151

Αποχές: 18

θ) Σημείο 2.7 (τροπολογία 18)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

2.7. Η ψηφιοποίηση και ο αυτοματισμός έχουν και θετικά και αρνητικά αποτελέσματα για την οικονομία και την κοινωνία. Για την εν λόγω μετάβαση ~~απαιτούνται απαιτείται~~ αφενός προσεγγίσεις ρυθμιστικό πλαίσιο που θα ~~συμβαδίζουν~~ ~~συμβαδίζει~~ με τον ρυθμό του τεχνολογικού μετασχηματισμού και, αφετέρου, πρόβλεψη των επερχόμενων αλλαγών με τη συμμετοχή, για παράδειγμα, των κοινωνικών εταίρων. Τα ευρωπαϊκά συμβούλια εργαζομένων και τα συμβούλια εργαζομένων των ευρωπαϊκών εταιρειών μπορούν να χρησιμεύσουν ως θετικό πρότυπο υποχρεωτικής διασυννοιακής συμμετοχής των εργαζομένων όσον αφορά την εξισορρόπηση των συμφερόντων και την αναζήτηση λύσεων σε πνεύμα κοινωνικής εταιρικής σχέσης. Αυτό προϋποθέτει την

εξασφάλιση της κατάρτισης των εργαζομένων και τη διαπραγμάτευση συλλογικών συμβάσεων ή άλλων κοινωνικών συμφωνιών με σκοπό την υποστήριξη της αυτονομίας στην εργασία και τη διασφάλιση μιας καλής ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Η ψηφιοποίηση και η οικονομία του διαδικτύου είχαν επίσης ως αποτέλεσμα την εμφάνιση νέων μορφών εργασίας, όπως η εργασία σε πλατφόρμες, οι οποίες δεν προσφέρουν στους εργαζομένους καμία κοινωνική και εργασιακή ασφάλεια, ενώ συχνά οι εργαζόμενοι απασχολούνται σε ιδιαίτερες επισφαλείς συνθήκες και με ασαφές καθεστώς. Οι συνθήκες εργασίας και το καθεστώς τους πρέπει να εναρμονιστούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο για να ενθαρρυνθούν η δίκαιη κινητικότητα και η ένταξη στην εσωτερική αγορά⁽³⁾. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία τη δημιουργία ασφάλειας δικαίου για τους εργαζομένους, καθορίζοντας το νομικό καθεστώς εργασίας που θα διέπει την οικονομία ψηφιακής πλατφόρμας. Η χαμηλή ή ανύπαρκτη πρόσβαση σε κοινωνική προστασία συνεπάγεται κόστος, όχι μόνο για τους ίδιους τους εργαζομένους, αλλά και για τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 88

Κατά: 149

Αποχές: 24

ι) Σημείο 2.8 (τροπολογία 19)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

2.8. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός συνεπάγεται επίσης δυνητικούς κινδύνους σε πεδία όπως η χρηματοοικονομική σταθερότητα, το οικονομικό έγκλημα και η προστασία των καταναλωτών. Οι εν λόγω κίνδυνοι ενδέχεται να αυξηθούν περαιτέρω λόγω του κατακερματισμένου ρυθμιστικού τοπίου στην ΕΕ και των ανομοιογενών παγκόσμιων εξελίξεων στη ρύθμιση του τομέα. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι αναγκαίο η ΕΕ να δημιουργήσει ένα ολοκληρωμένο και σταθερό κανονιστικό πλαίσιο σε αυτόν τον τομέα. Συνιστά επίσης την επίτευξη παγκόσμιας λύσης στον φορολογικό τομέα σε επίπεδο ΟΟΣΑ το 2021 στην ΕΕ να δρομολογήσει εκ νέου την πρωτοβουλία της για τη φορολόγηση μεγάλων ψηφιακών εταιρειών⁽⁴⁾.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 89

Κατά: 149

Αποχές: 22

ια) Σημείο 5.2 (τροπολογία 21)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

5.2. Η στενή συνεργασία μεταξύ των κύριων τοπικών/περιφερειακών ενδιαφερομένων φορέων είναι απαραίτητη για τον προσδιορισμό των πιο βιώσιμων εφαρμογών και τη μεγιστοποίηση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Οι καλές πρακτικές των κοινωνικών εταιριών σε όλα τα επίπεδα βάσει συλλογικών συμβάσεων ή άλλες μορφές κοινωνικού διαλόγου, οι οποίες δημιουργούν ίσους όρους ανταγωνισμού για τους οικονομικούς ανταγωνιστές σε έναν τομέα ή μια περιοχή, αποτελούν σημείο αναφοράς για την προώθηση μιας στρατηγικής δίκαιης μετάβασης όσον αφορά την απαλλαγή από τον άνθρακα και άλλους στόχους της πολιτικής για το κλίμα⁽⁵⁾.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 93

Κατά: 146

Αποχές: 19

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (SOC/645) με θέμα «Λεξιπρεπής εργασία στην οικονομία των πλατφορμών».

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, της φοροαποφυγής και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες».

⁽⁵⁾ Συμφωνία-πλαίσιο για τη δίκαιη μετάβαση στον τομέα της εξόρυξης άνθρακα και τη βιώσιμη ανάπτυξη των μεταλλευτικών κοινοτήτων, για την περίοδο 2019-2027 (Ισπανία)· Θέσεις εργασίας για το κλίμα (Πορτογαλία)· Συμφωνία κοινωνικών εταιριών για τη δίκαιη μετάβαση και την κλιματική αλλαγή (Ελλάδα)· Thyssenkrupp Steel Europe: Μελλοντικό σύμφωνο για τον χάλυβα 20-30 [Γερμανία (Μάρτιος 2020)].

ιβ) Σημείο 6.2 (τροπολογία 22)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

6.2. Μία από τις βασικές ρυθμίσεις διακυβέρνησης για την εφαρμογή και παρακολούθηση της προόδου κοινωνικά δίκαιων μεταβάσεων είναι το Ευρωπαϊκό εξάμηνο. Είναι εξαιρετικά σημαντική η συνεχής διενέργεια κυκλικής αξιολόγησης των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Το Ευρωπαϊκό εξάμηνο έχει αναπτύξει σταδιακά μια πιο κοινωνική διάσταση, ωστόσο συνεχίζουν να κυριαρχούν οι μακροοικονομικές και δημοσιονομικές του διαστάσεις. ~~Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει την ενσωμάτωση νέων, βελτιωμένων, μετρήσιμων και συμπληρωματικών κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών δεικτών στο Ευρωπαϊκό εξάμηνο για την παρακολούθηση και εποπτεία όλων των πτυχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και των αρχών του, καθώς και των 17 ΣΒΑ⁽⁶⁾, τη δημιουργία συνεργειών με τον κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων εισάγοντας την έννοια της βιώσιμης οικονομίας ευημερίας για όλους⁽⁷⁾, καθώς και στοχευμένες κοινωνικές και περιβαλλοντικές ειδικές συστάσεις ανά χώρα⁽⁸⁾. Το εξάμηνο έχει επίσης επανασχεδιαστεί ώστε να επιτρέπει αυξημένη δράση υποστήριξης της ανάκαμψης, η οποία, σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, δύναται επίσης να συμβάλει στην ενίσχυση ανανέωση-ολόκληρου του μηχανισμού διακυβέρνησης της ΕΕ ώστε να λειτουργεί ως κατευθυντήρια δύναμη για την ενδυνάμωση ~~επιβίωση~~ της δημοκρατίας και την ανοδική σύγκλιση εντός της ΕΕ.~~

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 87

Κατά: 148

Αποχές: 21

ιγ) Σημείο 6.4 (τροπολογία 23)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

6.4. Επιπλέον, για να αντισταθμιστεί η θεσμική ανισορροπία στην οικονομική και κοινωνική διακυβέρνηση, η ΕΟΚΕ συνιστά τη χρήση ενός ορθά ισορροπημένου «χρυσού κανόνα»⁽⁹⁾ χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η μεσοπρόθεσμη χρηματοπιστωτική σταθερότητα κατά την εφαρμογή των δημοσιονομικών κανόνων της ΕΕ, ο οποίος να εξαιρεί τις δικαιολογημένες δημόσιες επενδύσεις από τον υπολογισμό του ελλείμματος και να λαμβάνει υπόψη του τη βιωσιμότητα των ισχυόντων και μελλοντικών επιπέδων χρέους, προκειμένου να διασφαλιστούν η σύγχρονη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, καθώς και οι οικολογικές, εκπαιδευτικές και τεχνολογικές υποδομές, και να αποφευχθεί μια άνευ προηγουμένου ύφεση⁽¹⁰⁾.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 87

Κατά: 159

Αποχές: 16

ιδ) Σημείο 9.3 (τροπολογία 24)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

9.3. Η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αυξήσουν ~~ενισχύσουν~~ το επιχειρηματικό κλίμα και να διαθέσουν επαρκή χρηματοδότηση για επενδυτικές ανάγκες στο ΠΔΠ 2021-2027, προκειμένου να επιτευχθεί μια πραγματική και ριζική πράσινη και ψηφιακή μετάβαση. Για να επιτευχθεί επαρκής χρηματοδότηση, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης την ανάλυση των επιπτώσεων μιας διεύρυνσης του φάσματος των ιδίων πόρων, που ενδεχομένως προέρχονται από έσοδα από το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ, από έναν μηχανισμό συνωριακής προσαρμογής άνθρακα (CBAM) και από μια ψηφιακή εισφορά λαμβάνοντας μέτρα όπως ο φόρος ψηφιακών υπηρεσιών, η κοινή ενοποιημένη βάση φορολογίας εταιρειών και ο φόρος χρηματοοικονομικών συναλλαγών⁽¹¹⁾.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2020», ΕΕ C 120, της 14.4.2020, σ. 1.

⁽⁷⁾ Charveriat, C. και Bodin, E. (2020), *Delivering the Green Deal: the role of a reformed European Semester within a new sustainable economy strategy* (Υλοποίηση της Πράσινης Συμφωνίας: ο ρόλος ενός μεταρρυθμισμένου Ευρωπαϊκού εξαμήνου στο πλαίσιο μιας νέας στρατηγικής για τη βιώσιμη οικονομία).

⁽⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων — Αξιολόγηση της αρχικής εφαρμογής και συστάσεις για το μέλλον», ΕΕ C 14 της 15.1.2020, σ. 1.

⁽⁹⁾ ΕΕ C 311 της 18.9.2020, σ. 1

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 311 της 18.9.2020, σ. 1

⁽¹¹⁾ ΕΕ C 440 της 6.12.2018, σ. 106.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 91

Κατά: 157

Αποχές: 13

ιε) Σημείο 9.4 (τροπολογία 25)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

9.4. Κατά την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού, οι κανόνες που ισχύουν για μεγάλες εταιρείες οι οποίες έχουν λάβει στήριξη από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία ορίζουν ότι πρέπει να «επιστρέφ[ουν] τη συνεισφορά από τα ΕΔΕΤ» εάν «εντός 10 ετών από την τελική πληρωμή» της ενίσχυσης που έλαβαν, «η παραγωγική [τους] δραστηριότητα μεταφέρεται εκτός της Ένωσης» [άρθρο 71 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου]. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να θεσπιστούν πιο αυστηρές διατάξεις για τη μελλοντική περίοδο προγραμματισμού, προκειμένου να προωθηθεί η επανεγκατάσταση στην ΕΕ και να διασφαλιστεί η συνοχή υπό το πρίσμα της στρατηγικής αυτονομίας, να διατηρηθεί ο παραγωγικός ιστός και η παραγωγική ικανότητα, να ενισχυθεί η απασχόληση και να προωθηθεί μια πιο βιώσιμη «εδαφική ανάπτυξη».

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 89

Κατά: 149

Αποχές: 19

ιστ) Σημείο 9.5 (τροπολογία 26)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

9.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης τη βελτίωση της δημοσιονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους βιωσιμότητας και αντλώντας διδάγματα από την παρακολούθηση τόσο των βελτιστων πρακτικών όσο και των δημοσιονομικών σχεδίων για πράσινους προϋπολογισμούς. Επιπλέον, ενδεχομένως να απαιτηθούν απαιτούνται φορολογικά κίνητρα προκειμένου οι εταιρείες και τα άτομα να κινητοποιηθούν πειστούν για την επένδυση σε πράσινες πρωτοβουλίες με κοινωνικό αντίκτυπο ⁽¹²⁾. Οι επιδοτήσεις αυτές θα πρέπει να αξιολογούνται προσεκτικά στο πλαίσιο ανάλυσης κόστους-οφέλους.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 93

Κατά: 154

Αποχές: 16

ιζ) Σημείο 9.6 (τροπολογία 27)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

9.6. Για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη κατά τη μετάβαση σε μια πράσινη και ψηφιακή οικονομία απαιτούνται μαζικές επενδύσεις, οι οποίες δεν μπορούν να υλοποιηθούν μόνο με δημόσιους πόρους και παραδοσιακή χρηματοδότηση μέσω της χορήγησης τραπεζικών δανείων. Τεράστια ποσά θα απαιτηθούν από τον ιδιωτικό τομέα από κάθε είδους ιδιωτικά κεφάλαια επενδύονται κάθε χρόνο σε επίσημες οικονομικές δραστηριότητες σε όλο το φάσμα των βιομηχανικών τομέων, με κίνδυνο να καταλήγουν τελικά σε «μη ανακτήσιμα στοιχεία ενεργητικού» (sunk assets). Θα πρέπει να θεσπιστεί με συνεκτικό τρόπο ένας μηχανισμός για τη διοχέτευση χρηματοδοτικών πόρων του ιδιωτικού τομέα σε επενδύσεις που συμμορφώνονται με τα περιβαλλοντικά, τα κοινωνικά και τα σχετικά με τη διακυβέρνηση (ΠΚΔ) κριτήρια. Ως εκ τούτου, οι στρατηγικές για την Τραπεζική Ένωση, την Ένωση Κεφαλαιαγορών, τη βιώσιμη χρηματοδότηση, την ψηφιακή χρηματοδότηση και τις ΜΜΕ αλληλοενισχύονται και δικαιολογούν τη διοχέτευση κεφαλαίων στα πιο παραγωγικά έργα. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δημιουργία της πλατφόρμας για τη βιώσιμη χρηματοδότηση και προβλέπει την επιτάχυνση της ανάπτυξης της κοινωνικής ταξινόμησης.

⁽¹²⁾ ΕΕ C 311 της 18.9.2020, σ. 63.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 74

Κατά: 154

Αποχές: 31

ιη) Σημείο 10.1 (τροπολογία 28)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

10.1. Καθώς η βιομηχανική μετάβαση συχνά απαιτεί μετάβαση από παλαιές και παραδοσιακές μεταποιητικές βιομηχανίες σε μελλοντοστραφείς δραστηριότητες (ακόμη και σε παραδοσιακούς τομείς), μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας από τον μέσο όρο (τουλάχιστον προσωρινά), διότι η αποβιομηχάνιση συγκεντρώνεται τοπικά και οι δεξιότητες εδράζονται σε παρακμάζοντες τομείς. Η πρόβλεψη και η συμμετοχή εκπροσώπων των εργαζομένων σε επίπεδο υποκαταστήματος και επιχείρησης και πριν ληφθούν οι αποφάσεις, είναι θεμελιώδους σημασίας. Είναι ζωτικής σημασίας οι πολιτικές αντιμετώπισης της βιομηχανικής μετάβασης να βοηθούν τους εργαζομένους και τις τοπικές κοινότητες, ιδίως τους εργαζομένους με αναπηρία και όσους ανήκουν σε άλλες ευάλωτες ομάδες, να διαχειριστούν τη μετάβαση με τις ελάχιστες δυνατές απώλειες, μεγιστοποιώντας ταυτόχρονα τα πιθανά οφέλη.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 88

Κατά: 149

Αποχές: 17

ιθ) Σημεία 10.5, 10.5.1, 10.5.2, 10.5.3, 10.5.4, 10.5.5, 10.5.6, 10.5.7 (τροπολογία 30)

Να διαγραφούν τα σημεία:

10.5. Σχέδιο δράσης για την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων

Οι δίκαιες μεταβάσεις απαιτούν επαρκείς κοινωνικές πολιτικές για την υποστήριξη καλών συνθηκών εργασίας, την ομαλή λειτουργία των συστημάτων συλλογικών διαπραγματεύσεων και εργασιακών σχέσεων και την παροχή κατάλληλης κοινωνικής προστασίας για να βοηθήσουν τους εργαζομένους σε μετάβαση. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να υποβάλει ορισμένες προτάσεις πάνω στο επικείμενο σχέδιο δράσης της Επιτροπής για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

10.5.1. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να επανεξετάσει την επάρκεια του κερτημένου της ΕΕ για το εργατικό δίκαιο, ενισχύοντας το για την καλύτερη υποστήριξη μιας δίκαιης μετάβασης προς όφελος των εργαζομένων.

10.5.2. Το δικαίωμα στην ασφάλεια και την υγεία είναι ένα θεμελιώδες δικαίωμα στον χώρο εργασίας για όλους τους εργαζομένους, ανεξάρτητα από τη σχέση εργασίας τους ή το είδος του επιχειρηματικού μοντέλου στο οποίο εργάζονται. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί ότι ορισμένες νέες μορφές εργασίας που δημιουργούνται λόγω της κλιματικής και της ψηφιακής μετάβασης ενδέχεται να μην εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία. Επιπλέον, έχουν ήδη καταγραφεί σημαντικοί κίνδυνοι σε ψηφιακούς χώρους εργασίας, όπως η εντατικοποίηση της εργασίας, το άγχος και η ψυχοκοινωνική βία⁽¹³⁾, και στο μέλλον μπορούμε να περιμένουμε την πρόκληση ατυχημάτων από την Τεχνητή Νοημοσύνη⁽¹⁴⁾, τα οποία και πρέπει να αποτρέψουμε. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ απαιτεί να προστατεύονται όλοι οι εργαζόμενοι στην ΕΕ από τη νομοθεσία για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία⁽¹⁵⁾.

⁽¹³⁾ Έκθεση του ΔΟΕ το 2019 με τίτλο «The Threat of Physical and Psychosocial Violence and Harassment in Digitalized Work» (Απειλή σωματικής και ψυχοκοινωνικής βίας και παρενόχλησης στο ψηφιακό περιβάλλον εργασίας).

⁽¹⁴⁾ ΕΕ C 47 της 11.2.2020, σ. 64.

⁽¹⁵⁾ ΕΕ C 14 της 15.1.2020, σ. 52.

10.5.3. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επανεξετάζει τακτικά τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ) και τους συναφείς κανονισμούς υπό το φως των τεχνολογικών εξελίξεων ⁽¹⁶⁾.

10.5.4. Ο κοινωνικός διάλογος, σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση οικονομικών, εργασιακών και κοινωνικών πολιτικών. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει, στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου στα αρμόδια εθνικά, περιφερειακά και ευρωπαϊκά επίπεδα, την ανάπτυξη κατάλληλων μέτρων «δίκαιης μετάβασης» για τη διαχείριση, την αλλαγή και την παροχή ελάχιστης προστασίας σε περιπτώσεις αναδιοργανωμένων χώρων εργασίας ή συλλογικών απολύσεων που προκύπτουν από μεταβάσεις (τεχνολογικές και δημογραφικές αλλαγές, παγκοσμιοποίηση, αλλαγή του κλίματος και κυκλική οικονομία), συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος συμμετοχής σε συλλογικές διαπραγματεύσεις, ώστε να ενσωματώνεται προορατικά η αλλαγή και να παρέχεται υποστήριξη στους πληττόμενους εργαζομένους (προσαρμογή της οδηγίας για τις ομαδικές απολύσεις) ⁽¹⁷⁾.

10.5.5. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την ανάγκη διαβούλευσης και ενημέρωσης των εργαζομένων και των εκπροσώπων τους κατά την εισαγωγή αλλαγών, νέων τεχνολογιών και συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης που ενδέχεται να οδηγήσουν σε αλλαγές στην οργάνωση της εργασίας, στην εποπτεία και τον έλεγχο της εργασίας, καθώς και σε συστήματα αξιολόγησης και πρόσληψης εργαζομένων. Πρέπει να εξασφαλιστούν σε όλες τις επιχειρήσεις δικαιώματα ενημέρωσης και διαβούλευσης, με την κατάλληλη εφαρμογή της οδηγίας για τα ευρωπαϊκά συμβούλια εργαζομένων, και θα πρέπει να θεσπιστεί ένα εναρμονισμένο πλαίσιο σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τη συμμετοχή σε επίπεδο διοικητικού συμβουλίου. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητά ένα ισχυρό και ουσιαστικό ευρωπαϊκό πλαίσιο πληροφόρησης, διαβούλευσης και συμμετοχής των εργαζομένων ⁽¹⁸⁾ ως σημαντική πτυχή της ανάπτυξης δικαίων οδών ανασυγκρότησης και/ή περιβαλλοντικής μετάβασης και ψηφιακής μετάβασης. Η Επιτροπή καλείται να προωθήσει τον κοινωνικό διάλογο με σκοπό τη συμμετοχή των εργαζομένων στις αποφάσεις για την κλιματική και την ψηφιακή μετάβαση σε όλα τα κράτη μέλη και να παρακολουθεί τα αποτελέσματα του εν λόγω διαλόγου μέσω του Ευρωπαϊκού εξαμήνου.

10.5.6. Υπάρχει ανάγκη να θεσπιστεί ένα πλαίσιο για την κοινωνικά υπεύθυνη αναδιάρθρωση και την προορατική εκτίμηση εταιρικής αλλαγής, το οποίο θα συμπληρώνει τα ισχύοντα δικαιώματα ενημέρωσης, διαβούλευσης και συμμετοχής των εργαζομένων και θα συνάδει με τα βασικά στοιχεία του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου ⁽¹⁹⁾. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να αναθεωρήσει το πλαίσιο ποιότητας της ΕΕ για την πρόβλεψη της αλλαγής και την αναδιάρθρωση και να προτείνει μια νομική βάση για συγκεκριμένους όρους του πλαισίου σχετικά με τη συμμετοχή των εργαζομένων, προκειμένου να βελτιωθεί η συμμετοχή των εργαζομένων στη διαχείριση των ζητημάτων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και στη διαδικασία ψηφιακού μετασχηματισμού ⁽²⁰⁾.

10.5.7. Το σχέδιο δράσης θα πρέπει να καθορίσει ένα ελάχιστο όριο δικαιωμάτων σε επίπεδο ΕΕ: η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει δράση για την προστασία του ελάχιστου εισοδήματος ⁽²¹⁾ με σκοπό την καταπολέμηση της φτώχειας και την προώθηση μιας αγοράς εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, επομένως επικροτεί τα σχέδια της Επιτροπής και της γερμανικής Προεδρίας του Συμβουλίου όσον αφορά τη θέσπιση ευρωπαϊκού πλαισίου για τα συστήματα ελάχιστου εισοδήματος ⁽²²⁾. Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει να διερευνηθεί η δυνατότητα καθορισμού κοινών ελάχιστων προτύπων στον τομέα της ασφάλισης ανεργίας στα κράτη μέλη της ΕΕ ⁽²³⁾. Η ΕΟΚΕ έχει επίσης ζητήσει μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τον κατώτατο μισθό και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις ⁽²⁴⁾ και επικροτεί ⁽²⁵⁾, ως εκ τούτου, την πρωτοβουλία της Επιτροπής για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση ⁽²⁶⁾.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 93

Κατά: 149

Αποχές: 17

⁽¹⁶⁾ ΕΕ C 47 της 11.2.2020, σ. 64.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ C 14 της 15.1.2020, σ. 1.

⁽¹⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ SOC/644 με θέμα «Ο κοινωνικός διάλογος υπέρ της οικονομικής βιωσιμότητας και ανθεκτικότητας» (εγκρίθηκε στις 29.10.2020, αλλά δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη).

⁽¹⁹⁾ ΕΕ C 161 της 6.6.2013, σ. 35.

⁽²⁰⁾ Ψήφισμα της ΕΟΚΕ με θέμα «Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στο πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2021».

⁽²¹⁾ ΕΕ C 190 της 5.6.2019, σ. 1.

⁽²²⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την «Ενίσχυση της προστασίας του ελάχιστου εισοδήματος με σκοπό την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19 και μετέπειτα».

⁽²³⁾ ΕΕ C 97 της 24.3.2020, σ. 32.

⁽²⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Αξιοπρεπείς κατώτατοι μισθοί σε ολόκληρη την Ευρώπη».

⁽²⁵⁾ Ψήφισμα της ΕΟΚΕ με θέμα «Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στο πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2021».

⁽²⁶⁾ COM(2020) 682 final.

κ) Σημείο 10.6 (τροπολογία 31)

Να διαγραφεί το σημείο:

10.6. Ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο

Η ΕΟΚΕ ζητεί η δίκαιη μετάβαση να τεθεί στο επίκεντρο της ανάκαμψης μέσω του κοινωνικού διαλόγου, με την ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο σχεδιασμού μιας κοινωνικής, δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς βιομηχανικής μετάβασης, προκειμένου να καθοριστεί μια πορεία ανάκαμψης που θα περιλαμβάνει επενδύσεις σε θέσεις εργασίας, προστασία των δικαιωμάτων και μισθών αξιοπρεπούς διαβίωσης, την ανοικοδόμηση ισχυρών δεσμών στην αγορά εργασίας για όλους τους εργαζομένους, σύμφωνα με τις προηγούμενες δεσμεύσεις, καθώς και τη διασφάλιση κοινωνικής προστασίας.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 85

Κατά: 146

Αποχές: 19

κα) Σημείο 1.1 (τροπολογία 1)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

1.1. Υφίστανται ορισμένες προϋποθέσεις προκειμένου η βιομηχανική μετάβαση προς μια πράσινη και ψηφιακή ευρωπαϊκή οικονομία να επιτύχει ένα βιώσιμο, δίκαιο και κοινωνικά αποδεκτό μέλλον στην Ευρώπη. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη μια νέα κατάσταση. Η πανδημία COVID-19 έχει πλήξει σοβαρά την ευρωπαϊκή οικονομία: πολλές επιχειρήσεις καταρρέουν, χάνουμε θέσεις εργασίας, τα νοικοκυριά χάνουν τα μέσα βιοπορισμού τους, ενώ η αποδοτικότητα των υπηρεσιών υγείας μειώνεται. Συγχρόνως, η πανδημία έχει καταστήσει πιο επιτακτική την ανάγκη για ευρύτερη και μεγαλύτερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών στη χάραξη πολιτικής σε όλα τα επίπεδα, καθώς και για τη θέσπιση ενός εύρωστου ρυθμιστικού-ρεαλιστικού πλαισίου και προτύπων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των κρατών μελών και την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών, καθώς και την αρχή της επικουρικότητας, ειδικά στο κοινωνικό θεματολόγιο. Το σχέδιο δράσης που ανακοινώθηκε για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε αυτήν την προσπάθεια.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 90

Κατά: 146

Αποχές: 18

κβ) Σημείο 1.5 [NEO] (τροπολογία 4)

Να προστεθεί το εξής νέο σημείο:

1.5. Η καλύτερη πολιτική απάντηση είναι η υλοποίηση των προσδοκίων του μέσου ανάκαμψης της Ευρωπαϊκής Ένωσης «NextGenerationEU» («ΕΕ — Επόμενη γενιά»), το οποίο αποτελεί μοναδική ευκαιρία για μια ταχεία και μετασχηματιστική ανάκαμψη. Θα πρέπει να δοθεί ύψιστη προτεραιότητα στην ανάληψη σχετικής δράσης και στη συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 97

Κατά: 136

Αποχές: 22

κγ) Σημείο 1.6 [NEO] (τροπολογία 5)

Να προστεθεί το εξής νέο σημείο:

1.6. Οι προκλήσεις που συνεπάγεται το Brexit θα πρέπει να αντιμετωπιστούν δίνοντας ισχυρή ώθηση για την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς, η οποία δημιουργεί ένα πιο υγιές και ανταγωνιστικό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 93

Κατά: 141

Αποχές: 20

κδ) Σημείο 1.4 (τροπολογία 6)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

1.4. Για μια ανθεκτική, βιώσιμη, δίκαιη και ευημερούσα Ευρώπη απαιτείται ένα ρυθμιστικό ~~συνεκτικό~~ πλαίσιο ικανό να βελτιώσει τη διαδικασία δίκαιης μετάβασης λαμβάνοντας υπόψη τις ηθικές επιπτώσεις και το δημόσιο συμφέρον σε τομείς όπως η προστασία των καταναλωτών, η υγεία, η ασφάλεια και η ποιότητα. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα ευρωπαϊκά και εθνικά θεσμικά όργανα να εισαγάγουν νέες δομές διακυβέρνησης που θα διασφαλίζουν την ενεργό συμμετοχή των φορέων της τοπικής οικονομίας, των κοινωνικών εταιρών και της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό και την εφαρμογή δίκαιων μέτρων προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι μεταβάσεις θα είναι κοινωνικά δίκαιες. Μία από τις βασικές ρυθμίσεις διακυβέρνησης για την εφαρμογή και την παρακολούθηση της προόδου κοινωνικά δίκαιων μεταβάσεων είναι το Ευρωπαϊκό εξάμηνο. Η ΕΟΚΕ συνιστά να ενσωματωθούν στο Ευρωπαϊκό εξάμηνο νέοι, βελτιωμένοι, μετρήσιμοι και συμπληρωματικοί κοινωνικοί, οικονομικοί και περιβαλλοντικοί δείκτες για την παρακολούθηση και επιθεώρηση των αρχών του ευρωπαϊκού πλάνου κοινωνικών δικαιωμάτων.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 80

Κατά: 145

Αποχές: 16

κε) Σημείο 1.8 (τροπολογία 8)

Να τροποποιηθεί ως εξής:

1.8. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το σχέδιο δράσης που ανακοινώθηκε για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πλάνου κοινωνικών δικαιωμάτων. Το σχετικό κείμενο ~~Οι σχετικές εργασιακές πολιτικές της ΕΕ στο εργατικό δίκαιο θα πρέπει να ενισχυθεί ενισχυθούν~~ ώστε να υποστηρίξει ~~υποστηρίξουν~~ καλύτερα τη δίκαιη μετάβαση για τους εργαζομένους. Το σχέδιο δράσης πρέπει να καθορίζει ένα ελάχιστο όριο δικαιωμάτων σε επίπεδο ΕΕ, σε πεδία όπως: το δικαίωμα στην υγεία και την ασφάλεια που καλύπτουν όλους τους εργαζομένους και τις νέες μορφές εργασίας, τα δικαιώματα ενημέρωσης, η διαβούλευση, η συναπόφαση και η συμμετοχή, τα οποία δεν περιορίζονται μόνο σε καταστάσεις μετάβασης, τα δικαιώματα ή ανάπτυξης δεξιοτήτων, τα ελάχιστα πρότυπα για την ασφάλιση ανεργίας, τον κατώτατος μισθός, και ~~παι~~ συλλογικές διαπραγματεύσεις ή άλλα είδη συμφωνιών τηρουμένων των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 98

Κατά: 148

Αποχές: 17

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αρχές των δημοσίων υπηρεσιών για τη σταθερότητα της δημοκρατικής τάξης»

(διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της γερμανικής Προεδρίας)

(2021/C 56/03)

Εισηγητής: ο κ. **Christian MOOS (DE-III)**

Συνεισηγητής: ο κ. **Philip VON BROCKDORFF (MT-II)**

Αίτημα της γερμανικής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ
Επιστολή της 18.2.2020

Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Απόφαση του Προεδρείου	17.3.2020
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Εγκρίθηκε από το τμήμα	11.11.2020
Εγκρίθηκε από την ολομέλεια	2.12.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	556
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	220/0/15
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Σύνοψη

1.1. Η γερμανική Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ ζήτησε από την ΕΟΚΕ να εκδώσει γνωμοδότηση η οποία να πραγματοποιείται, αφενός, τις αρχές των δημοσίων υπηρεσιών των κρατών μελών, οι οποίες θα πρέπει να εφαρμόζονται προκειμένου να διασφαλίζεται ο σεβασμός των θεμελιωδών αξιών της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου και, αφετέρου, τις συνθήκες υπό τις οποίες οι εν λόγω αρχές λειτουργούν ως αυτόματοι σταθεροποιητές της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου σε καιρούς κρίσης.

1.2. Περισσότερο από μία δεκαετία, η ΕΕ αντιμετωπίζει σοβαρές κρίσεις, όπως η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, η κρίση χρέους και οι οικονομικές κρίσεις, η κρίση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, η περιβαλλοντική και η κλιματική κρίση, καθώς και η πανδημία COVID-19. Οι αποτελεσματικές δημόσιες υπηρεσίες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην επιτυχή διαχείριση των κρίσεων, διαφυλάσσουν τη δημόσια ασφάλεια και την ασφάλεια εφοδιασμού, παρέχουν υπηρεσίες με βάση την αρχή της ισότιμης πρόσβασης και της εγγυημένης καθολικότητας.

1.3. Λόγω της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, ήταν προσωρινά αναγκαίο να περιοριστούν τα θεμελιώδη δικαιώματα σε ορισμένες από αυτές τις εξαιρετικές καταστάσεις κρίσης. Προκειμένου να διασφαλίσουν ότι τα μέτρα αυτά είναι αιτιολογημένα και αναλογικά, οι δημόσιες υπηρεσίες καλούνται να εξεύρουν μια ισορροπία μεταξύ των παρεμβάσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα και της επιβολής του κράτους δικαίου, αλλά και της διασφάλισης της νομιμότητας όλων των διοικητικών ενεργειών.

1.4. Όσον αφορά τις απειλές κατά της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου σε ολόκληρο τον κόσμο, αλλά και στην ΕΕ, οι δημόσιες υπηρεσίες επιτελούν προστατευτική λειτουργία, δεδομένου ότι μπορούν να αρνηθούν να υπακούσουν σε παράνομες εντολές και να υπερασπιστούν τις ευρωπαϊκές αξίες και το κράτος δικαίου. Με σεβασμό των βασικών αρχών της αντικειμενικότητας, της ακεραιότητας και της διαφάνειας, του σεβασμού προς τους άλλους και της προσήλωσης προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους πολίτες της, οι δημόσιες υπηρεσίες συνιστούν πυλώνες της δημοκρατίας και ανάχωμα στον λαϊκισμό.

1.5. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι δημόσιες υπηρεσίες στην Ευρώπη λειτουργούν σε όλες τις καταστάσεις κρίσης ως αυτόματοι σταθεροποιητές, οι ευρωπαϊκές αξίες που κατοχυρώνονται στις Συνθήκες της ΕΕ, στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, στην Ευρωπαϊκή σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, οι εγγυήσεις των κρατών μελών όσον αφορά τα θεμελιώδη και τα ανθρώπινα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στα εθνικά συντάγματα, καθώς και οι κοινές αξίες της Ένωσης όσον αφορά τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 14 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), όπως αυτές ορίζονται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), στο πρωτόκολλο αριθ. 26 σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, πρέπει να αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διοικητικές πρακτικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο και, σύμφωνα με τους εκάστοτε συνταγματικούς τους κανόνες, σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

1.6. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η εύρυθμη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών σε όλα τα επίπεδα σε ολόκληρη την ΕΕ προϋποθέτει τις απαραίτητες δεξιότητες και τους αναγκαίους ανθρώπινους, τεχνικούς, υλικούς και οικονομικούς πόρους, καθώς και κατάλληλες συνθήκες εργασίας, επαρκή αμοιβή και κοινωνικό διάλογο για τους δημοσίους υπαλλήλους, ούτως ώστε να εκτελούν τα καθήκοντα που τους ανατίθενται και να λειτουργούν ως αυτόματοι σταθεροποιητές.

1.7. Τα κράτη μέλη είναι αποκλειστικά υπεύθυνα για τις δημόσιες υπηρεσίες τους, τις οποίες οργανώνουν σύμφωνα με τις παραδοσιακές αρχές τους και σύμφωνα με το συνταγματικό τους δίκαιο. Με την επιφύλαξη των ανωτέρω, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ ενός αποτελεσματικού ευρωπαϊκού νομικού πλαισίου (που θα περιλαμβάνει και κυρώσεις), το οποίο θα εγγυάται την πλήρη συμμόρφωση όλων των κρατών μελών με τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου σύμφωνα με τα «κριτήρια της Κοπεγχάγης», τα οποία αποτελούν απαραίτητη βάση για την ορθή συμπεριφορά των διοικήσεων της ΕΕ και των κρατών μελών της.

2. Θέμα, ορισμοί και στόχοι της γνωμοδότησης

2.1. Στην ΕΕ, δεν υπάρχει ενιαίος ορισμός της «δημόσιας υπηρεσίας». Για τις ανάγκες της παρούσας γνωμοδότησης, η ΕΟΚΕ θεωρεί ως δημόσιες υπηρεσίες τις διάφορες κυριαρχικές και διοικητικές του λειτουργίες και τις δημόσιες υπηρεσίες που εμπίπτουν στα κυριαρχικά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών βιομηχανικού και εμπορικού χαρακτήρα, οι οποίες εξυπηρετούν το κοινό συμφέρον σε εθνικό, σε περιφερειακό και σε δημοτικό επίπεδο.

2.2. Οι δημόσιες υπηρεσίες διασφαλίζουν την τήρηση των δημοκρατικών αξιών, όπως ο σεβασμός των θεμελιωδών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η συντακτική εξουσία του λαού, η διάκριση των εξουσιών, η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, η κυβερνητική λογοδοσία, το πολυκομματικό σύστημα και το δικαίωμα έκφρασης και αντιπολίτευσης, η απαγόρευση των διακρίσεων, η προστασία των μειονοτήτων και η νομιμότητα της διοικητικής δράσης. Για την ΕΕ, αυτές οι θεμελιώδεις αξίες κατοχυρώνονται ως ευρωπαϊκές αξίες, ιδίως στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

2.3. Η έννοια του «αυτόματου σταθεροποιητή» αποτελεί δάνειο από την οικονομική θεωρία. Κατ' αναλογία προς τον οικονομικό ορισμό της έννοιας, οι αρχές των δημοσίων υπηρεσιών θεωρούνται αυτόματοι σταθεροποιητές που διαφυλάσσουν τις θεμελιώδεις αξίες της δημοκρατίας, ιδίως σε περιόδους κρίσεων.

2.4. Στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι ο προσδιορισμός κριτηρίων και η διατύπωση ευρωπαϊκών συστάσεων για τις δημόσιες υπηρεσίες που υπόκεινται στην εθνική νομοθεσία, προκειμένου να λειτουργούν ως σταθεροποιητικό στοιχείο της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Τούτο συνίσταται στην αναγνώριση της ουσιαστικής αξίας των αποτελεσματικών δημοσίων υπηρεσιών για την προάσπιση των θεμελιωδών αξιών της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου στην Ευρώπη.

2.5. Οι αποτελεσματικές δημόσιες υπηρεσίες που προάγουν ευρύτατα τη δυναμική κοινωνία, την παραγωγική οικονομία και τη συνεργασία με βάση την εμπιστοσύνη μεταξύ των κοινωνικών εταίρων είναι απαραίτητες τόσο για τα φυσικά όσο και για τα νομικά πρόσωπα. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, οι δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει να αντιμετωπίζουν τους ανθρώπους ισότιμα, χωρίς διακρίσεις, διασφαλίζοντας ότι όλοι οι πολίτες έχουν απρόσκοπτη πρόσβαση π.χ. σε ποιοτική εκπαίδευση, κοινωνικές υπηρεσίες, υγειονομική περίθαλψη, στέγαση, ύδρευση και ενεργειακό εφοδιασμό, καθώς και σε ταχυδρομικές υπηρεσίες, ανεξαρτήτως φύλου, εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας, πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

2.6. Οι δημόσιες υπηρεσίες διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διατήρηση της δημοκρατικής τάξης· ωστόσο τούτο δεν είναι εφικτό χωρίς πολιτική πολυφωνία, ελευθερία έκφρασης, δημοκρατία, δικαιώματα της κοινωνίας των πολιτών και των ενδιάμεσων φορέων όπως οι συνδικαλιστικές οργανώσεις. Τούτες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των δημοκρατιών. Μαζί με άλλους δημοκρατικούς φορείς, εγγυώνται την κοινωνική πρόοδο.

3. Καιροί κρίσης: πρόκληση για τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου

3.1. Δημοκρατία και πολιτική για την αντιμετώπιση κρίσεων

3.1.1. Ιδιαίτερα σε καιρούς κρίσης, είναι ουσιαστικό να υπάρχει μέριμνα, ώστε, για παράδειγμα, να βοηθούνται όσοι έχουν καταστεί ευάλωτοι, είτε πρόκειται για φυσικά είτε για νομικά πρόσωπα, σύμφωνα με σαφή κριτήρια που θα εξασφαλίζουν ισότητα ενώπιον του νόμου, και να μπορούν τα άτομα και οι μειονεκτούσες ομάδες να έχουν πρόσβαση στη στήριξη.

3.1.2. Κάθε πιθανός περιορισμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων που οφείλεται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω έκτακτης κρίσης πρέπει να είναι αιτιολογημένος, προσωρινός και αναλογικός, και να εγκρίνεται εντός συγκεκριμένου πλαισίου από δημοκρατικά εκλεγμένο κοινοβούλιο. Είναι γεγονός ότι η ανεξάρτητη δικαιοσύνη παρέχει προστασία από αδικαιολόγητες πράξεις της διοίκησης, αλλά η δημοκρατία δεν μπορεί να λειτουργήσει μακροπρόθεσμα χωρίς να ασκούν οι πολίτες τα πλήρη δικαιώματά τους. Οι νομοθετικές αρχές, οι κυβερνήσεις και οι δημόσιες υπηρεσίες πρέπει να ενεργούν όχι μόνο σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα, αλλά να αποτελούν και τους εγγυητές τους.

3.1.3. Η υποχρέωση ουδετερότητας των φορέων παροχής δημόσιας υπηρεσίας συνιστά μία από τις προϋποθέσεις για την ίση μεταχείριση όλων των χρηστών και την πρόληψη των διακρίσεων. Πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλα τα κράτη μέλη η προστασία των δημοσίων υπαλλήλων από τον λαϊκισμό.

3.2. Τρομοκρατία και κυβερνητικά μέτρα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας

3.2.1. Από τις 11 Σεπτεμβρίου 2001 τουλάχιστον, παρακολουθούμε μια σύνθετη διαδικασία εξισορρόπησης της προστασίας των ελευθεριών με την αποτελεσματική πρόληψη των κινδύνων. Πρόκειται για μια ιδιαίτερη πρόκληση και για τις δημόσιες υπηρεσίες, λόγω της δυσκολίας συνδυασμού της προστασίας των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου αφενός, με τις νέες εκτελεστικές αρμοδιότητες, αφετέρου.

3.2.2. Ακριβώς στο πλαίσιο της αποτελεσματικής εφαρμογής του κρατικού μονοπωλίου της χρήσης βίας, επιτυγχάνεται η εξισορρόπηση μεταξύ της παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της πρόληψης των κινδύνων, όχι μόνο κατά τρόπο αφηρημένο, αλλά και στο πλαίσιο της άμεσης εφαρμογής στην καθημερινότητα. Η πρακτική αυτή καθιστά αναγκαία την ύπαρξη δημοσίων υπηρεσιών με κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό αλλά και τους απαραίτητους πόρους για τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων τους, με παράλληλο σεβασμό του δικαιώματος στην ελευθερία. Πρέπει να θεσπιστούν διασφαλίσεις προκειμένου να αποφεύγεται οποιαδήποτε κατάχρηση δημόσιας εξουσίας και να εξασφαλίζεται το δικαίωμα προσφυγής κατά πράξεων που υπερβαίνουν την αποστολή της δημόσιας υπηρεσίας, είτε πρόκειται για νομοθετική πράξη είτε για πράξεις που διαπράττονται από ιδιώτες.

3.2.3. Οι δημόσιες υπηρεσίες εγγυώνται την τήρηση της δημόσιας τάξης. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να επιτυγχάνουν ισορροπία μεταξύ της πρόληψης των κινδύνων και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, εντός των ορίων που τίθενται βάσει της αρχής της ορθής άσκησης της διακριτικής ευχέρειας.

3.2.4. Παράλληλα με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τις ποικίλες και ανεξάρτητες κοινωνικές υπηρεσίες, οι δημόσιες υπηρεσίες αποτελούν κείμενο πυλώνα για την πρόληψη της εξτρεμιστικής ριζοσπαστικοποίησης, της βίας και της μισαλλοδοξίας, την προώθηση της δημοκρατίας και της κοινωνικής συνοχής, και την υπεράσπιση των ευρωπαϊκών αξιών. Η δημόσια εκπαίδευση αποτελεί πρωταρχικό παράδειγμα, εν προκειμένω.

3.3. Παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και κρίση χρέους

3.3.1. Τα μέτρα λιτότητας που εφαρμόστηκαν επί σειρά ετών μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και την κρίση χρέους επηρέασαν τις δημόσιες υπηρεσίες και είχαν αρνητικό αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων τους.

3.3.2. Η περίοδος αυτή μας διδάξε ότι η βραχυπρόθεσμη μείωση του χρέους δεν πρέπει αναγκαστικά να σημαίνει και ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών κοινής ωφελείας.

3.3.3. Η μόνιμη και συστηματική διασφάλιση ελεύθερης πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινής ωφελείας υψηλής ποιότητας θα πρέπει να διασφαλίζεται σε ενωσιακό επίπεδο· ιδιαίτερα σε καιρούς κρίσης, χάρη στη συνέχεια αυτή, αποδεικνύεται ότι οι δημόσιες υπηρεσίες αναλαμβάνουν τον ρόλο των ισχυρών μηχανισμών απορρόφησης των κοινωνικών κραδασμών.

3.3.4. Οι αποτελεσματικές και αποδοτικές δημόσιες υπηρεσίες συμβάλλουν σημαντικά στη διατήρηση του επιθυμητού επιπέδου δημοσίων δαπανών. Αποδοτικότητα δεν σημαίνει «μείωση του ρόλου του κράτους», καθώς η κακή λειτουργία οδηγεί σε συνολική αύξηση του κοινωνικού και του οικονομικού κόστους.

3.3.5. Οι δημόσιες υπηρεσίες με εκπαιδευμένο προσωπικό και τους κατάλληλους πόρους συμβάλλουν στην πρόληψη μελλοντικών κρίσεων χάρη στην αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν μια διοίκηση καταπολεμά επιτυχώς τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή και, ως εκ τούτου, εξασφαλίζει την είσπραξη των δημοσίων εσόδων ή όταν εποπτεύει αποτελεσματικά τον χρηματοπιστωτικό τομέα.

3.4. Κρίση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου

3.4.1. Από το 2015, η Ευρώπη αντιμετωπίζει έντονη αύξηση του αριθμού των προσφύγων. Η αποτελεσματικότητα των δημοσίων υπηρεσιών και η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών είναι καθοριστικής σημασίας για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης. Η ΕΟΚΕ επιμένει ότι το δικαίωμα ασύλου και το συναφές διεθνές δίκαιο πρέπει να διασφαλίζονται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και ότι το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου πρέπει να ολοκληρωθεί.

3.4.2. Είναι απαραίτητο να εφαρμοστεί μια πανευρωπαϊκή λύση όταν οι δυνατότητες των δημοσίων υπηρεσιών ενός ή περισσότερων κρατών μελών δεν επαρκούν για να διασφαλίσουν επαρκή προστασία των θεμελιωδών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων, ιδίως στις πύλες εισόδου στην ΕΕ. Είναι ανάγκη να ληφθεί μέριμνα ώστε οι δημόσιες υπηρεσίες σε ολόκληρη την Ένωση να είναι σε θέση να σέβονται τις ευρωπαϊκές αξίες κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

3.4.3. Όταν οι δημόσιες υπηρεσίες ενός κράτους μέλους επιτελούν κυριαρχικές λειτουργίες εξ ονόματος όλων των κρατών μελών, είναι αναγκαίο να εξασφαλίζεται η δίκαιη κατανομή των επιβαρύνσεων που προκύπτουν. Ταυτόχρονα, είναι σημαντικό να εξασφαλίζεται η μέγιστη προστασία των θεμελιωδών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ο σεβασμός των ευρωπαϊκών αξιών.

3.4.4. Η ψηφιακή διαλειτουργικότητα των συστημάτων ελέγχου στα σύνορα πρέπει να συμμορφώνεται με τους κανόνες για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η ΕΕ οφείλει να εγγυάται τον σεβασμό της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από όλες τις διοικήσεις σε όλα τα κράτη μέλη.

3.5. Περιβαλλοντική και κλιματική κρίση

3.5.1. Οι δημόσιες υπηρεσίες είναι σημαντικές για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Οι δημόσιες υπηρεσίες μπορούν να λειτουργήσουν ως καταλύτες αλλαγής μέσω φιλικών προς το περιβάλλον πρωτοβουλιών και πολιτικών στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων και των εργασιακών πρακτικών.

3.5.2. Ο οικολογικός μετασχηματισμός καθίσταται και ζήτημα κοινωνικής δικαιοσύνης. Για να γίνεται αποδεκτή η κατανομή των επιβαρύνσεων, είναι απαραίτητος ο δίκαιος διαμερισμός τους και η χωρίς διακρίσεις επιβολή των υποχρεώσεων.

3.5.3. Οι δημόσιες υπηρεσίες μπορούν να εφαρμόζουν συστήματα παροχής κινήτρων και να προσφέρουν νέες υπηρεσίες, ιδίως στους τομείς της κινητικότητας, του ενεργειακού εφοδιασμού και της ενεργειακής ασφάλειας. Η βιωσιμότητα και η ουδετερότητα ως προς τις ανθρακούχες εκπομπές αποτελούν επίσης θεμελιώδεις αρχές, την τήρηση των οποίων θα πρέπει να κληθεί να διασφαλίσει η ΕΕ σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες στην Ευρώπη.

3.6. Η πανδημία COVID-19

3.6.1. Η αντιφατικότητα μεταξύ ελευθερίας και ασφάλειας, μεταξύ δικαιωμάτων και έκτακτης ανάγκης, διαπιστώθηκε εκ νέου κατά τη διάρκεια της κρίσης COVID-19. Όλοι θίγονται εξίσου από τους κινδύνους και από τους περιορισμούς των ελευθεριών.

3.6.2. Οι δημόσιες υπηρεσίες και το προσωπικό τους βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της μάχης κατά του ιού. Πρέπει να διασφαλίζουν σε κάθε περίπτωση τη δημόσια υγεία, την πρόληψη των κινδύνων και την ασφάλεια του εφοδιασμού.

3.6.3. Η κρίση COVID-19 δείχνει τον βαθμό στον οποίο τα κράτη μέλη και οι πολίτες τους χρειάζονται δημόσιες υπηρεσίες με γρήγορα αντανακλαστικά, αποτελεσματικές, επαρκώς χρηματοδοτούμενες και σύγχρονες. Μια σοβαρή κρίση μπορεί να απαιτεί ταχύτερη λήψη αποφάσεων. Οι αποφάσεις αυτές πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένες και να μην είναι δυνατόν να διαλανθάνουν του δημοκρατικού ελέγχου. Διαφορετικά, θα κινδύνευαν να υπονομεύσουν τη δημοκρατία. Η προθυμία συμμόρφωσης με τους κανόνες εξασθενεί όταν υπάρχει ανεπαρκής νομιμότητα. Οι κυβερνήσεις οφείλουν να αξιοποιούν την εμπιστοσύνη της κοινωνίας για να δρουν γρήγορα σε περιόδους κρίσης και να στηρίζονται στην αποτελεσματικότητα των δημοσίων υπηρεσιών. Ως διοικητικός βραχίονας της εκτελεστικής εξουσίας, οι δημόσιες υπηρεσίες έχουν και οι ίδιες ανάγκη εμπιστοσύνης για να εφαρμόζουν αποτελεσματικά τις αποφάσεις.

3.6.4. Η πανδημία κατέδειξε την ανάγκη οι δημόσιες υπηρεσίες να διαθέτουν επαρκώς εκπαιδευμένο και ικανό προσωπικό, πόρους και αποθέματα. Η αναγνώριση του θεμελιώδους χαρακτήρα των αποστολών δημόσιας υπηρεσίας δικαιολογεί την κατάλληλη αμοιβή των δημοσίων υπαλλήλων και την εφαρμογή ελάχιστων κοινωνικών προτύπων σε όλη την Ευρώπη. Πολλά κράτη μέλη της ΕΕ αντιμετωπίζουν δημογραφικά προβλήματα που πρέπει να συνεκτιμηθούν, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι δημόσιες υπηρεσίες παραμένουν ή καθίστανται οικονομικά ελκυστικές στον ανταγωνισμό για την προσέλκυση των πλέον ταλαντούχων.

3.6.5. Η ποιότητα των αρχών των δημοσίων υπηρεσιών και οι κατάλληλες συνθήκες εργασίας για τους δημόσιους υπαλλήλους, συμπεριλαμβανομένου του εύρυθμου κοινωνικού διαλόγου και του δημοκρατικού κλίματος, αυξάνουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στις κυβερνήσεις τους.

3.6.6. Κατά την πρόσφατη περίοδο, όλα τα κράτη μέλη, επιδιώκοντας διαφυλάξουν την ικανότητά τους να εγγυηθούν το δικαίωμα στη ζωή και τη σωματική ακεραιότητα, περιόρισαν άλλα θεμελιώδη δικαιώματα σε βαθμό που δεν είχε ποτέ παρατηρηθεί σε δημοκρατίες. Αυτά τα άνευ προηγουμένου μέτρα πρέπει να είναι μόνο προσωρινά και να υπόκεινται σε τακτική αναθεώρηση από τα εκλεγμένα κοινοβούλια.

3.6.7. Οι δημόσιες υπηρεσίες χρειάζονται σαφείς κυβερνητικές αποφάσεις, καθώς και νομική σαφήνεια και ασφάλεια δικαίου. Η αρχή της διαφάνειας και της χρηστής διοίκησης, την οποία εφαρμόζει η ίδια η ΕΕ, οδηγεί την ΕΕ να διασφαλίσει ότι όλες οι δημόσιες υπηρεσίες στην Ευρώπη τηρούν αυτές τις αρχές.

3.6.8. Πολλές δημόσιες υπηρεσίες έχουν επιφορτιστεί με την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της κρίσης. Στο σύνολό τους, αποδεικνύουν έμπρακτα την κείρια αξία της αποτελεσματικής διαχείρισης σε περιόδους κρίσης.

4. Οι δημόσιες υπηρεσίες ως αυτόματοι σταθεροποιητές

4.1. Προκειμένου μια διοίκηση να λειτουργεί ως αυτόματος σταθεροποιητής, πρέπει να είναι αποτελεσματική σε ολόκληρη την Ένωση, σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, και να διαθέτει τις δεξιότητες και τους ανθρώπινους, τεχνικούς, υλικούς και οικονομικούς πόρους που είναι αναγκαίοι για να επιτελεί το έργο που της έχει ανατεθεί.

4.2. Πέραν του ευρωπαϊκού επιπέδου, η κατανομή καθηκόντων μεταξύ των διαφόρων επιπέδων δεν είναι αναγκαίο να υπόκειται σε εναρμονισμένο ρυθμιστικό πλαίσιο σε ολόκληρη την Ένωση, αλλά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε κράτος μέλος, προκειμένου να εξασφαλίζονται αποτελεσματικές διοικητικές πρακτικές.

4.3. Εναπόκειται στα ίδια τα κράτη μέλη να αποφασίζουν ποιες υπηρεσίες τους θα παρέχονται από τον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι οποιαδήποτε παράληψη των παρόχων ιδιωτικών ή δημόσιων υπηρεσιών σε περιόδους κρίσης δεν συνιστά κίνδυνο για τη δημόσια ασφάλεια ή την ασφάλεια του εφοδιασμού.

4.4. Όταν όλες οι δημόσιες υπηρεσίες συμμορφώνονται αυστηρά με τις αρχές της νομιμότητας της διοικητικής δράσης, της αναλογικότητας και της ίσης μεταχείρισης, και όταν ασκείται πραγματικά το δικαίωμα στη χρηστή διοίκηση σύμφωνα με το άρθρο 41 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, τότε αυτές ενισχύουν την εμπιστοσύνη στο κράτος δικαίου και τη δημοκρατία καθώς και την αντίσταση στις λαϊκιστικές υποσχέσεις.

4.5. Οι δημόσιες υπηρεσίες που λειτουργούν με διαφάνεια συμβάλλουν σημαντικά στην καταπολέμηση της διαφθοράς και, ως εκ τούτου, σε αξιόπιστες και αποδοτικές ως προς το κόστος υπηρεσίες. Η εμπιστοσύνη ενισχύεται με τον σεβασμό των θεμελιωδών αρχών των δημοσίων υπηρεσιών στην Ευρώπη, τη διαθεσιμότητα και την επάρκειά τους, καθώς και με την ανοιχτή στάση τους σε ανεξάρτητους εποπτικούς φορείς.

4.6. Όσον αφορά ιδίως τον σεβασμό των θεμελιωδών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις κυβερνήσεις και τις νομοθετικές αρχές σε όλα τα επίπεδα, οι δημόσιες υπηρεσίες -εφόσον εφαρμόζουν επαρκώς τις αρχές- διαθέτουν προστατευτική και αναδιανεμητική λειτουργία, υπό την έννοια ότι μπορούν να αρνούνται να υπακούσουν σε παράνομες εντολές και, ως εκ τούτου, να προστατεύουν τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου.

4.7. Η δημόσια εκπαίδευση πρέπει να συμβάλλει σημαντικά μέσω της διάδοσης των ευρωπαϊκών αξιών και της ενίσχυσης του δημοκρατικού πνεύματος των πολιτών. Η επίσημη εκπαίδευση αποτελεί αυτοτελή βασική δημόσια υπηρεσία, ιδίως όσον αφορά την προετοιμασία των πολιτών του αύριο.

4.8. Με την τρέχουσα πανδημία καταδεικνύεται πώς η υπερφόρτωση ενός συστήματος υγείας μπορεί να πλήξει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τη σημασία της επάρκειας σε προσωπικό και ικανότητα περίθαλψης.

4.9. Οι αποτελεσματικές υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας που παρέχουν δωρεάν και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση στις υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης, ενισχύουν την εμπιστοσύνη στο κράτος δικαίου. Στο πλαίσιο αυτό, οι δημόσιες υπηρεσίες αποτελούν έκφραση της κοινωνικής αλληλεγγύης.

5. Αρχές των δημοσίων υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση

5.1. Τα κράτη μέλη είναι και θα παραμείνουν αποκλειστικά αρμόδια για τις δημόσιες υπηρεσίες τους τις οποίες οργανώνουν σύμφωνα με τις παραδοσιακές αρχές τους και σύμφωνα με το συνταγματικό τους δίκαιο. Χωρίς να θίγεται η υφιστάμενη κατάσταση, δεδομένων όμως των απειλών για τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου σε ολόκληρο τον κόσμο, και δυστυχώς και στην Ευρώπη, απαιτούνται κοινές ευρωπαϊκές αρχές και εγγυήσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η δημόσια διοίκηση και οι δημόσιες υπηρεσίες παραμένουν εγγυητές της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου.

5.2. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ ενός αποτελεσματικού ευρωπαϊκού νομικού πλαισίου που να εγγυάται την πλήρη συμμόρφωση με τα «κριτήρια της Κοπεγχάγης», τα οποία αποτελούν τα κριτήρια ένταξης στην ΕΕ από το 1993 για όλα τα κράτη μέλη. Το πλαίσιο θα πρέπει να προβλέπει τη δυνατότητα επιβολής κυρώσεων.

5.3. Για όλες τις δημόσιες υπηρεσίες της ΕΕ και των κρατών μελών, οι ευρωπαϊκές αξίες που κατοχυρώνονται στις Συνθήκες της ΕΕ, ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και οι εγγυήσεις των κρατών μελών όσον αφορά τα θεμελιώδη και τα ανθρωπίνια δικαιώματα που περιλαμβάνονται στα εθνικά συντάγματα αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές για τις διοικητικές πρακτικές.

5.4. Οι κοινές αξίες της Ένωσης όσον αφορά τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 14 της ΣΛΕΕ, όπως ορίζονται στη ΣΕΕ, στο πρωτόκολλο αριθ. 26 σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος παρέχουν τις κατευθυντήριες γραμμές για την ενεργοποίηση των αρχών της δημόσιας διοίκησης σε όλα τα κράτη μέλη.

5.5. Οι δημόσιες υπηρεσίες στα κράτη μέλη της ΕΕ, παρά την πολυμορφία που τις χαρακτηρίζει, πρέπει να τηρούν τρεις αρχές: ουδετερότητα, εφαρμογή του νόμου και της τάξης, και διαφάνεια. Οι ελλείψεις που εντοπίζονται στην ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, καθώς και οι συνταγματικές τροποποιήσεις που υπονομεύουν τις προαναφερθείσες αρχές της δημόσιας διοίκησης και, ως εκ τούτου, υπονομεύουν τις παραδοσιακές αρχές των δημοσίων υπηρεσιών, πρέπει να συνεπάγονται αποτελεσματικές κυρώσεις.

5.6. Σύμφωνα με την αρχή της ουδετερότητας, οι δημόσιες υπηρεσίες οφείλουν να εγγυώνται την πρόσβαση στις υπηρεσίες τους βάσει της αρχής της ίσης πρόσβασης και της εγγυημένης καθολικότητας. Είναι σημαντικό να διασφαλίζεται πλήρως αυτή η ελευθερία πρόσβασης και για τις κοινωνικές ομάδες που αντιμετωπίζουν εμπόδια πρόσβασης, όπως τα άτομα με αναπηρία, οι μειονότητες και τα άτομα που ζουν σε αγροτικές περιοχές.

5.7. Η νομιμότητα όλων των διοικητικών πρακτικών είναι ουσιαστικής σημασίας· οι νόμοι και οι εντολές δεν μπορούν να αντιβαίνουν προς τη συνταγματική τάξη ή τις ευρωπαϊκές αξίες. Πρέπει επίσης να τηρούν τις αρχές της αναλογικότητας, της ίσης μεταχείρισης και της ορθής άσκησης της διακριτικής ευχέρειας.

5.8. Οι δημόσιες αρχές θέτουν σε ισχύ το δικαίωμα στη χρηστή διοίκηση και ενεργούν με διαφάνεια, ώστε να καθίσταται δυνατός ο δημόσιος έλεγχος της εκτελεστικής εξουσίας. Εγγυώνται την ελεύθερη πρόσβαση στις διοικητικές πληροφορίες και ανταποκρίνονται πλήρως στα αιτήματα παροχής πληροφοριών. Οι εξαιρέσεις θα πρέπει να ερμηνεύονται περιοριστικά.

5.9. Οι δημόσιες υπηρεσίες δεσμεύονται από τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την καταπολέμησή της. Εφαρμόζουν επίσης τις συστάσεις των εκθέσεων της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς

5.10. Οι δημόσιες υπηρεσίες διέπονται αποκλειστικά από τις αρχές της δημοκρατίας και του δημοσίου οφέλους. Ο ρόλος μιας αποτελεσματικής και διαρθρωμένης κοινωνίας των πολιτών και μιας πολιτικής αντιπολίτευσης είναι υψίστης σημασίας για την τήρηση αυτής της αρχής.

5.11. Το νομικό πλαίσιο και το επαγγελματικό καθεστώς των μελών του προσωπικού των δημοσίων υπηρεσιών πρέπει να τους προστατεύει και να τους διασφαλίζει ότι είναι σε θέση να αρνούνται τις παράνομες εντολές και να υποβάλλουν επίσημες καταγγελίες. Αυτό συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών και συνιστά εγγύηση για τη δημοκρατία και για την προάσπιση της κοινής ωφέλειας από τη διαφθορά, την απάτη και τις καταχρήσεις.

5.12. Η ευρωπαϊκή οδηγία για την ενισχυμένη προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος ισχύει και για το προσωπικό των δημοσίων υπηρεσιών. Όπως υποστηρίζεται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ SOC/593 με θέμα «Ενίσχυση της προστασίας των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης»⁽¹⁾, η δυνατότητα ειδοποίησης των αρμόδιων εσωτερικών ή εξωτερικών αρχών (που δεν είναι τα μέσα ενημέρωσης ή το κοινό), αποτελεί επιλογή του υπαλλήλου.

5.13. Πρέπει επίσης να υπάρχει μέριμνα ώστε να διατηρηθούν στο μέλλον οι δυνατότητες άμεσης επαφής, παρά την ψηφιοποίηση των υπηρεσιών: αυτό αφορά όλες τις δημόσιες, τοπικές, περιφερειακές και εθνικές υπηρεσίες, ώστε η στήριξη των εύάλωτων ατόμων (ηλικιωμένοι, φτωχοί, μετανάστες κ.λπ.) να γίνεται σε προσωπική βάση και η ψηφιοποίηση να μην αποτελεί πρόσθετο παράγοντα αποκλεισμού για τον συγκεκριμένο πληθυσμό.

5.14. Είναι σημαντικό οι δημόσιες υπηρεσίες να ανταποκρίνονται στο σημερινό επίπεδο της ψηφιοποίησης, χωρίς ωστόσο να τίθενται σε κίνδυνο τα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Ειδικότερα, πρέπει να διασφαλίζονται η προστασία των δεδομένων και το δικαίωμα αυτοδιάθεσης όσον αφορά τις πληροφορίες στο πλαίσιο της ψηφιοποιημένης διοίκησης.

5.15. Οι δημόσιες υπηρεσίες πρέπει να διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες και τους ανθρώπινους, τεχνικούς, υλικούς και οικονομικούς πόρους που απαιτούνται για να επιτελούν τα καθήκοντα που τους ανατίθενται. Προκειμένου να διασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία τους επίσης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης λόγω κρίσης, είναι σημαντικό να διαθέτουν επαρκή αποθέματα σε καθέναν από τους προαναφερθέντες τομείς.

5.16. Η οργάνωση των εθνικών δημοσίων υπηρεσιών αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών, δεδομένου ότι οι υπηρεσίες αυτές είναι κείριας σημασίας για την εθνική τους ταυτότητα. Ωστόσο, πρέπει να είναι διαλειτουργικές στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού πολυεπίπεδου συστήματος.

5.17. Η ευρωπαϊκή συνεργασία και η πρακτική εφαρμογή των αρχών των δημοσίων υπηρεσιών πρέπει να αποτελούν μέρος του περιεχομένου εκπαίδευσης όλων των μελών του προσωπικού που επιτελούν δημόσια καθήκοντα.

5.18. Η αύξηση του αριθμού των ανταλλαγών προσωπικού μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών καθώς και μεταξύ των κρατών μελών είναι αναγκαία για την εδραίωση της διασύνδεσης μεταξύ των επιπέδων διοίκησης στο πλαίσιο του πολυεπίπεδου συστήματος της ΕΕ. Η εργασιακή κινητικότητα εντός των κρατών μελών θα πρέπει να είναι δυνατή για τους δημοσίου υπαλλήλους χωρίς να συνεπάγεται δυσμενείς επιπτώσεις για τους ενδιαφερόμενους.

⁽¹⁾ ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 155.

5.19. Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα που προσφέρουν συνεχή αναβάθμιση δεξιοτήτων και επαγγελματική κατάρτιση θα πρέπει να παρέχουν στο προσωπικό των δημοσίων υπηρεσιών όλων των επιπέδων τα μέσα ώστε να εφαρμόζουν τις αρχές των δημοσίων υπηρεσιών και να εξασφαλίζουν τον ρόλο τους ως αυτόματων σταθεροποιητών.

5.20. Είναι σημαντικό όλες οι δημόσιες υπηρεσίες που συμμετέχουν στη χορήγηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων να τηρούν και να εφαρμόζουν τις αρχές των δημοσίων υπηρεσιών.

Βρυξέλλες, 2 Δεκεμβρίου 2020.

Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής
Christa SCHWENG

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ανάγκη να κατοχυρωθούν πραγματικά τα δικαιώματα ψήφου των ατόμων με αναπηρία στις ευρωεκλογές»

(πρόσθετη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2021/C 56/04)

Εισηγητής: ο κ. **Krzysztof PATER**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	20.2.2020
Νομική βάση	Άρθρο 32 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού Πρόσθετη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Εγκρίθηκε από το τμήμα	11.11.2020
Εγκρίθηκε από την ολομέλεια	2.12.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	556
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	246/0/0

1. Εισαγωγή

1.1. Η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί σύνοψη της δεύτερης φάσης των εργασιών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ), η οποία έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι όλοι οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με αναπηρία θα έχουν πραγματικό δικαίωμα ψήφου στις ευρωεκλογές.

1.2. Στο πρώτο στάδιο, το οποίο ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2019, η ΕΟΚΕ συνέταξε την ενημερωτική έκθεση με τίτλο «Τα πραγματικά δικαιώματα ψήφου στις ευρωεκλογές των ατόμων με αναπηρίες»⁽¹⁾. Η έκθεση περιγράφει διεξοδικά τα νομικά και τεχνικά εμπόδια που δυσχεραίνουν την άσκηση αυτών των δικαιωμάτων σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Στην παρούσα γνωμοδότηση παρατίθενται μόνο ορισμένα από τα ευρήματα και πορίσματα της εν λόγω έκθεσης· όποιος ενδιαφέρεται να κατανοήσει πλήρως την κατάσταση, θα πρέπει να διαβάσει ολόκληρη την έκθεση.

2. Συμπεράσματα και συστάσεις

2.1. Σε κάθε μία από τις 27 χώρες της ΕΕ υπάρχουν νόμοι ή διαδικαστικές διατάξεις που αποκλείουν ορισμένους ψηφοφόρους με αναπηρία από τη συμμετοχή τους στις ευρωεκλογές.

2.2. Εάν δεν γίνουν ριζικές νομικές αλλαγές, παράλληλα με τη γήρανση του πληθυσμού, θα υπάρξει σταθερή αύξηση του αριθμού των ατόμων χωρίς πραγματικό δικαίωμα ψήφου λόγω αναπηρίας — τούτο ισχύει τόσο για τα άτομα που ζουν σε σπίτι όσο και για τα άτομα που διαμένουν σε ιδρύματα μακροχρόνιας φροντίδας. Αυτή η έλλειψη δυνατότητας ψήφου επηρεάζει επίσης πολλά άλλα άτομα, όπως τα άτομα που δέχονται βραχυχρόνια περιθαλίξη σε νοσοκομεία, τα άτομα που βρίσκονται σε διαδικασία αποθεραπείας ή αποκατάστασης κατ' οίκον και τα άτομα που βρίσκονται σε απομόνωση ή καραντίνα λόγω επιδημιολογικών κινδύνων.

2.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτό είναι απαράδεκτο και αντίθετο προς τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ και τις διατάξεις της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αντίκειται επίσης σε πολλές διεθνείς νομικές πράξεις πολιτικά κείμενα, μεταξύ των οποίων η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, η Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου του ΟΗΕ, το Διεθνές σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και οι συστάσεις της Επιτροπής υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

2.4. Η ΕΟΚΕ καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και τα κράτη μέλη να τροποποιήσουν επείγοντως την εκλογική πράξη του 1976⁽²⁾ αποσαφηνίζοντας τις αρχές της οικουμενικότητας, της αμεσότητας και του απορρήτου των εκλογών, οι οποίες θα καταστήσουν δυνατή την εφαρμογή σε ολόκληρη την ΕΕ προτύπων που θα εγγυώνται ουσιαστικά τα δικαιώματα ψήφου στα άτομα με αναπηρία, σύμφωνα με το άρθρο 29 της σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Τα πρότυπα αυτά πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

⁽¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/el/node/68473>

⁽²⁾ ΕΕ L 278 της 8.10.1976, ΕΕ C 340 της 10.11.1997, ΕΕ L 283 της 21.10.2002.

- την απαγόρευση της στέρησης του δικαιώματος ψήφου στις ευρωεκλογές λόγω αναπηρίας ή κατάστασης της υγείας,
- την υποχρέωση παροχής πληροφοριών σχετικών με τους κανόνες ψηφοφορίας σε μορφή προσαρμοσμένη στις ανάγκες που προκύπτουν από το είδος της αναπηρίας,
- την παροχή της δυνατότητας σε όσους δεν είναι σε θέση να μεταβαίνουν στο εκλογικό τους τμήμα λόγω της αναπηρίας τους να ψηφίζουν ανεξάρτητα εκτός του εκλογικού τμήματος,
- την εφαρμογή λύσεων που θα επιτρέπουν σε όσα άτομα με αναπηρία χρειάζονται σημαντική βοήθεια —όπως τα άτομα που είναι τυφλά, τα άτομα με προβλήματα όρασης ή που έχουν περιορισμένη χειρωνακτική επιδεξιότητα— να ψηφίζουν αυτοδύναμα, χωρίς να εξαρτώνται από τη βοήθεια άλλων ατόμων,
- τη δυνατότητα αλλαγής του ορισθέντος εκλογικού τμήματος με άλλο τμήμα που να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες των ψηφοφόρων με αναπηρία,
- το δικαίωμα ενός ατόμου να επιλέγει ελεύθερα έναν προσωπικό βοηθό, ο οποίος θα το επικουρεί κατά την άσκηση του δικαιώματος ψήφου του.

2.5. Η εφαρμογή των κανόνων αυτών θα εξακολουθήσει να εναπόκειται εν πολλοίς στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών, αλλά θα αποτελεί εγγύηση ότι, από το έτος 2024, κάθε πολίτης της ΕΕ θα έχει πραγματικά το δικαίωμα να εκλέγει τον εκπρόσωπό του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ανεξαρτήτως εθνικότητας ή χώρας διαμονής.

3. Η σημερινή κατάσταση

3.1. Εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία κατά την άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου τους

3.1.1. Οι πολιτικοί ανά την Ευρώπη έχουν επίγνωση του γεγονότος ότι πολλά άτομα με αναπηρία δεν μπορούν να ασκούν τα εκλογικά τους δικαιώματα, καθώς εδώ και πολλά χρόνια τόσο οι εκπρόσωποι οργανώσεων που ασχολούνται με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και τα ανθρώπινα δικαιώματα όσο και τα μεμονωμένα άτομα με αναπηρία και οι οικογένειές τους ζητούν να τους δοθεί πραγματικό δικαίωμα ψήφου, χωρίς περιορισμούς. Ο τέως πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Antonio Tajani είχε επίσης αναφερθεί στο πρόβλημα αυτό στην επιστολή που απέστειλε το 2017 στους πρωθυπουργούς όλων των κρατών μελών, ζητώντας τους να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα έτσι ώστε τα άτομα με αναπηρία να μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμα ψήφου τους κατά τις ευρωεκλογές του 2019. Ωστόσο, το προσδοκώμενο αποτέλεσμα δεν έχει ακόμη επιτευχθεί.

3.1.2. Στις 20 Μαρτίου 2019, η ΕΟΚΕ διαβίβασε την ενημερωτική της έκθεση με τίτλο «*Τα πραγματικά δικαιώματα ψήφου στις ευρωεκλογές των ατόμων με αναπηρίες*» στα υπόλοιπα θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη της ΕΕ.

3.1.2.1. Στην έκθεση περιγράφονται διεξοδικά τα νομικά και τεχνικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ τα άτομα με αναπηρία κατά την άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου τους. Παρουσιάζονται επίσης περισσότερα από 200 παραδείγματα ορθών πρακτικών, δηλαδή λύσεις που διευκολύνουν τη συμμετοχή τους στις εκλογές.

3.1.2.2. Στην έκθεση γίνεται ανάλυση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία να συμμετέχουν πλήρως στην πολιτική ζωή — συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ψήφου— τα οποία απορρέουν από τις σημαντικότερες διεθνείς νομικές πράξεις και πολιτικά κείμενα.

3.1.2.3. Η έκθεση παρέχει επίσης λεπτομερή περιγραφή τόσο των κανόνων που ισχύουν στην ΕΕ και διέπουν τον τρόπο διεξαγωγής των ευρωεκλογών όσο και των τρόπων με τους οποίους μπορούν να τροποποιηθούν οι κανόνες αυτοί.

3.1.3. Οι περιορισμοί που περιγράφονται στην έκθεση επιβεβαιώθηκαν από εκθέσεις των ευρωπαϊκών μέσων μαζικής ενημέρωσης και οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών από τις τελευταίες ευρωεκλογές που διεξήχθησαν μεταξύ της 23ης και της 26ης Μαΐου 2019.

3.1.4. Κατά τη διάρκεια των δύο μηνών που μεσολάβησαν μεταξύ της δημοσίευσης της έκθεσης τον Μάρτιο και των ευρωεκλογών του Μαΐου, αποφασίστηκε να πραγματοποιηθούν νομοθετικές αλλαγές στη Γερμανία⁽³⁾ και τη Γαλλία⁽⁴⁾, οι οποίες επέτρεψαν σε άτομα που προηγουμένως στερούνταν το δικαίωμα αυτό να ψηφίσουν. Παρ' όλα αυτά, η εθνική νομοθεσία σε 14 κράτη μέλη εξακολουθεί να αποκλείει συνολικά περίπου 400 000 πολίτες της ΕΕ από την ψηφοφορία στις ευρωεκλογές λόγω νοητικής υστέρησης ή προβλημάτων ψυχικής υγείας — συνήθως κατόπιν απόφασης να τεθούν υπό καθεστώς πλήρους ή μερικής κηδεμονίας.

(3) https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2019/04/qs20190415_2bvq002219en.html

(4) <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000038261631&categorieLien=id>

3.1.5. Οι διαδικαστικές διατάξεις (τεχνικοί περιορισμοί) που απορρέουν από κανόνες ή πρακτικές στα κράτη μέλη έχουν ως συνέπεια εκατομμύρια πολίτες της ΕΕ να μην μπορούν να ψηφίζουν στις ευρωεκλογές. Παραδείγματος χάρη:

- Σε 8 κράτη μέλη, όσα άτομα δεν μπορούν να μεταβούν σε εκλογικό κέντρο λόγω αναπηρίας ή ασθένειας, συμπεριλαμβανομένων των τροφίμων σε ιδρύματα περίθαλψης επί εικοσιτετραώρου βάσεως, δεν έχουν άλλο τρόπο να ψηφίσουν.
- Σε 18 κράτη μέλη οι τυφλοί δεν μπορούν να ψηφίζουν αυτοδύναμα.
- Σε 12 κράτη μέλη οι ψηφοφόροι με αναπηρία δεν μπορούν να επιλέγουν το εκλογικό τους τμήμα.
- Σε 9 κράτη μέλη οι ψηφοφόροι πρέπει να γράφουν στο ψηφοδέλτιο τον αριθμό ταυτοποίησης του υποψηφίου, το ονοματεπώνυμό τους ή το όνομα του κόμματος που υποστηρίζουν, κάτι που αποτελεί σοβαρό εμπόδιο και όχι μόνο για τους τυφλούς.
- Μόνο μία χώρα της ΕΕ διαθέτει κανόνες που καθορίζουν τον εξοπλισμό και τη λειτουργία των εκλογικών τμημάτων, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ατόμων με διαφορετικές μορφές αναπηρίας (ισχύουν για το ήμισυ των εκλογικών τμημάτων της χώρας).

3.1.6. Σε κάθε μία από τις 27 χώρες της ΕΕ υπάρχουν νόμοι ή διαδικαστικές διατάξεις που αποκλείουν ορισμένους ψηφοφόρους με αναπηρία από τη συμμετοχή τους στις ευρωεκλογές. Ωστόσο, εάν εφαρμοστούν οι βέλτιστες πρακτικές από όλες τις χώρες, θα προκύψει ένα ιδανικό σύστημα όπου κάθε πολίτης της ΕΕ με αναπηρία, όχι μόνο θα έχει πλήρη δυνατότητα ψήφου, αλλά θα μπορεί επίσης να επιλέγει την πιο ευχερή μέθοδο ψηφοφορίας από διάφορες επιλογές.

3.1.7. Η πανδημία COVID-19 ώθησε τις χώρες που διοργανώνουν εκλογές το 2020 να εφαρμόσουν νέες, συχνά καινοτόμες λύσεις, παρέχοντας τη δυνατότητα ψήφου χωρίς την υποχρέωση προσέλευσης στο εκλογικό τμήμα, και διευρύνοντας έτσι το φάσμα των θετικών λύσεων που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη, οι οποίες είναι χρήσιμες όχι μόνο για τα άτομα με αναπηρία.

3.1.8. Στις 26 Νοεμβρίου 2020, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με τον απολογισμό των ευρωεκλογών⁽⁵⁾, στο οποίο, παραπέμποντας στην έκθεση της ΕΟΚΕ, διαπιστώνει σοβαρούς περιορισμούς στην άσκηση των εκλογικών δικαιωμάτων από άτομα με αναπηρία.

3.2. Καθοριστικοί παράγοντες σχετικά με τη δημογραφία και την υγεία

3.2.1. Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Eurostat⁽⁶⁾, το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω επί του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ θα αυξηθεί από 19,8 % το 2018 σε 31,3 % το 2100.

3.2.2. Σύμφωνα πάντα με τη Eurostat, «ένα κορίτσι που γεννήθηκε το 2015 αναμένεται να ζήσει υγιές κατά μέσο όρο 63,3 έτη χωρίς καμία μορφή αναπηρίας, ενώ ένα νεογέννητο αγόρι αναμένεται να ζήσει 62,6 χρόνια χωρίς αναπηρία»⁽⁷⁾. Δεδομένου ότι το προσδόκιμο ζωής αυτού του κοριτσιού ήταν 83,3 έτη και ενός αγοριού ήταν 77,9 έτη, ο μέσος όρος των γυναικών που γεννήθηκαν το 2015 θα ζήσει 20 έτη με αναπηρία, ενώ οι άνδρες που γεννήθηκαν το ίδιο έτος περίπου 15 έτη.

3.2.3. Σύμφωνα επίσης με τις εκτιμήσεις της Eurostat⁽⁸⁾, το ποσοστό των ατόμων με αναπηρία στην ηλικιακή ομάδα 15-64 ετών είναι 11-14 %, αναλόγως του ορισμού που ακολουθείται. Εάν χρησιμοποιηθεί ως σημείο αναφοράς ο ορισμός του άρθρου 1 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, που έχουν κυρώσει η ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη της, τότε το ποσοστό υπερβαίνει το 15 %.

3.2.4. Ως εκ τούτου, υπολογίζεται ότι σχεδόν το 20 % των ενήλικων κατοίκων της ΕΕ, δηλαδή περίπου 80 εκατομμύρια άτομα, ζουν επί του παρόντος με κάποια μορφή αναπηρίας που δυσχεραίνει την καθημερινή τους ζωή, και το ποσοστό αυτό θα αυξάνεται κατά 1 % κατά μέσο όρο κάθε έξι χρόνια.

⁽⁵⁾ P9_TA(2020)0327

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing/elThe_share_of_elderly_people_continues_to_increase

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=People_in_the_EU_-_statistics_on_an_ageing_society&oldid=458862

⁽⁸⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/34409.pdf>

3.2.5. Η σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ισχύει για όσους έχουν «μακροχρόνιες σωματικές, νοητικές, πνευματικές ή αισθητηριακές βλάβες». Ωστόσο, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι άλλα άτομα τα οποία τυπικά δεν θεωρούνται άτομα με αναπηρία, επειδή η αναπηρία τους είναι προσωρινή, υφίστανται τους ίδιους περιορισμούς όσον αφορά τη δυνατότητα ψήφου.

3.2.5.1. Σε αυτούς περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, ασθενείς που νοσηλεύονται σε νοσοκομείο για μικρό διάστημα και άτομα που υποβάλλονται σε θεραπεία ή αποκατάσταση κατ' οίκον και τα οποία, λόγω των προσωρινών περιορισμών που οφείλονται στην τρέχουσα κατάσταση της υγείας τους, δεν είναι σε θέση να ψηφίσουν σε εκλογικό τμήμα. Αυτό ίσως να ισχύει για αρκετές εκατοντάδες χιλιάδες ασθενείς ανά την ΕΕ.

3.2.5.2. Επίσης, ενδέχεται να είναι σημαντικό για άτομα τα οποία, λόγω επιδημιολογικού κινδύνου, υπόκεινται σε περιορισμούς στις μετακινήσεις τους, π.χ. της απομόνωσής τους σε κλειστό ίδρυμα ή της αδυναμίας τους να φύγουν από το σπίτι τους. Η πείρα από την πανδημία COVID-19 δείχνει ότι πολλά εκατομμύρια πολιτών της ΕΕ θα μπορούσαν να επηρεαστούν ταυτόχρονα.

4. Τα πλέον σημαντικά διεθνή νομικά πλαίσια και πλαίσια πολιτικής που ισχύουν όσον αφορά τα δικαιώματα ψήφου των ατόμων με αναπηρία

4.1. Στο άρθρο 21 της Οικουμενικής Διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου του ΟΗΕ, που εγκρίθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1948, ορίζεται ότι «[κ]αθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του, άμεσα ή έμμεσα, με αντιπροσώπους ελεύθερα εκλεγμένους».

4.2. Σύμφωνα με το άρθρο 25 του Διεθνούς συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, το οποίο εγκρίθηκε στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 16 Δεκεμβρίου 1966, «[κ]άθε πολίτης έχει το δικαίωμα και τη δυνατότητα χωρίς καμία διάκριση από εκείνες που αναφέρονται στο άρθρο 2 και χωρίς υπέρμετρους περιορισμούς: [...] να εκλέγει [...]».

4.3. Στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 3 Μαΐου 2008,

— σημειώνεται ότι τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να «διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες μπορούν να συμμετέχουν, αποτελεσματικά και πλήρως, στην πολιτική και δημόσια ζωή, σε ίση βάση με τους άλλους, [...] συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος και της ευκαιρίας, για τα άτομα με αναπηρίες, να ψηφίζουν [...]» και καθορίζεται ένα σύνολο μέτρων για την επίτευξη αυτού του στόχου, με την υποχρέωση «οι διαδικασίες ψηφοφορίας, οι εγκαταστάσεις και τα υλικά [να] είναι κατάλληλα, προσβάσιμα και εύκολα στην κατανόηση και χρήση» (άρθρο 29),

— τονίζεται ότι «τα άτομα με αναπηρίες έχουν οπουδήποτε το δικαίωμα αναγνώρισης της προσωπικότητάς τους στο νόμο» και «απολαμβάνουν της ικανότητας για δικαιοπραξία σε ίση βάση με τους άλλους, σε όλες τις πτυχές της ζωής» (άρθρο 12),

— δηλώνεται ότι τα άτομα με αναπηρία πρέπει να έχουν πρόσβαση «[στα] κτίρια, τους δρόμους, τις μεταφορές και λοιπές εσωτερικές και υπαίθριες εγκαταστάσεις» (άρθρο 9).

4.4. Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία παρατήρησε το 2015 τα εξής: «ανά την ΕΕ, τα άτομα με αναπηρία —ιδίως δε όσα στερούνται τη δικαιοπρακτική τους ικανότητα ή διαμένουν σε ιδρύματα— αδυνατούν να ασκούν το δικαίωμα ψήφου στις εκλογές και η συμμετοχή τους στις εκλογές δεν είναι πλήρως απρόσκοπτη». Συνέστησε δε «να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα [...], έτσι ώστε όλα τα άτομα με κάθε είδους αναπηρία [...] να μπορούν να ασκούν το δικαίωμα ψήφου τους»⁽⁹⁾.

4.5. Η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορίζει σαφώς στο άρθρο 20 παράγραφος 2 στοιχείο β) ότι «[ο]ι πολίτες της Ένωσης [...] έχουν, μεταξύ άλλων: [...] το δικαίωμα του εκλέγειν [...] στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και [...] στο κράτος μέλος κατοικίας τους, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους».

4.6. Στην Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαιώνεται στο άρθρο 39 το δικαίωμα όλων των πολιτών της ΕΕ να ψηφίζουν στις ευρωεκλογές. Επιπλέον, στο άρθρο 21 παράγραφος 1, υπογραμμίζεται ότι «[α]παγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω [...] αναπηρίας [...]». Το δε άρθρο 26 ορίζει τα εξής: «Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν [...] τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο».

⁽⁹⁾ Concluding Observations on the initial Report to the European Union [Καταληκτικές παρατηρήσεις επί της αρχικής έκθεσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης]

4.7. Στη Σύσταση της Επιτροπής υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, της 16ης Νοεμβρίου 2011 ⁽¹⁰⁾, επαναλαμβάνεται ότι όλα τα άτομα με αναπηρία έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στον πολιτικό και δημόσιο βίο επί ίσοις όροις με τους άλλους πολίτες και ότι, κατά την ψηφοφορία, τα ψηφοδέλτια και οι εγκαταστάσεις πρέπει να είναι ευπρόσιτα.

5. Μέτρα που πρέπει να ληφθούν

5.1. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ενοποιημένο κείμενο) «οι πολίτες εκπροσωπούνται άμεσα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε επίπεδο Ένωσης». Επιπροσθέτως, στο άρθρο 14 παράγραφος δηλώνεται ότι «[τ]α μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκλέγονται με άμεση και καθολική, ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία». Οι διατάξεις αυτές δεν παρέχουν τη βάση για οποιαδήποτε διαφοροποίηση του δικαιώματος ψήφου στις ευρωεκλογές μεταξύ των ατόμων με αναπηρία αναλόγως της ιθαγένειας ή της χώρας διαμονής τους.

5.2. Υπάρχουν σήμερα πολλά παραδείγματα αδικαιολόγητης διαφοροποίησης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία και, ως εκ τούτου, διακρίσεων εις βάρος τους. Παραδείγματος χάριν:

- Ένα άτομο που έχει την ιθαγένεια δύο κρατών μελών της ΕΕ ενδέχεται, αναλόγως του έγγραφου ταυτότητας που επιλέγει, είτε να μπορεί να ψηφίζει εντελώς ανεξάρτητα είτε να στερείται το δικαίωμα ψήφου λόγω νοητικής υστέρησης.
- Ένα άτομο που είναι κληήρες και χρήζει φροντίδας επί εικοσιτετραώρου βάσεως δεν μπορεί να ψηφίσει επειδή αδυνατεί να μεταβεί στο εκλογικό τμήμα και δεν υπάρχει άλλη δυνατότητα ψήφου στη χώρα διαμονής του. Ωστόσο, εάν το ίδιο άτομο διαβιού σε άλλη χώρα της ΕΕ, μπορεί να ψηφίσει ελεύθερα με επιστολική ψήφο, σε κινητή κάλπη ή μέσω του διαδικτύου.
- Ένας τυφλός σε κάποιο κράτος μέλος μπορεί να ψηφίζει εντελώς ανεξάρτητα, χωρίς οποιαδήποτε υποστήριξη, αλλά εάν ζούσε σε άλλο κράτος μέλος, αυτό θα ήταν αδύνατο, καθότι θα μπορούσε να ψηφίσει μόνο σε εκλογικό τμήμα με τη βοήθεια άλλου ατόμου.
- Όποιος πάσχει από τη νόσο του Parkinson μπορεί να ψηφίζει ανεξάρτητα σε μια χώρα όπου η ψηφοφορία βασίζεται στη αναγραφή ενός απλού γραφικού συμβόλου (π.χ. «X») ή στην επιλογή του σχετικού ψηφοδελτίου από δεσμίδα ψηφοδελτίων που έχει λάβει, αλλά σε χώρα όπου είναι απαραίτητο να αναγράφονται ευανάγνωστα στο ψηφοδέλτιο ο αριθμός, το όνομα ή το επώνυμο του υποψηφίου, αντιμετωπίζει ανυπερβλήτο εμπόδιο.
- Κάποιοι με σοβαρά προβλήματα κινητικότητας (π.χ. χρειάζεται πατερίτσες ή αναπηρικό αμαξίδιο) σε ορισμένες χώρες μπορεί να επιλέγει το κατάλληλο εκλογικό τμήμα, ενώ σε άλλες χώρες δεν επιτρέπεται η ελεύθερη επιλογή εκλογικών τμημάτων, κάτι που συχνά εμποδίζει τα άτομα αυτά να ψηφίσουν στις εκλογές.

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τέτοιες καταστάσεις είναι απαράδεκτες και αντίθετες προς τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ και τις διατάξεις της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

5.3. Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για τη διοργάνωση των ευρωεκλογών και τη θέσπιση των κανόνων τους. Εντούτοις, η διακριτική τους ευχέρεια περιορίζεται από το Δίκαιο της ΕΕ. Η εκλογική πράξη του 1976, που αποτελεί τη νομική βάση για τις ευρωεκλογές, καθορίζει κανόνες οι οποίοι ενίοτε διαφέρουν από την κείμενη νομοθεσία των κρατών μελών στις τοπικές ή εθνικές εκλογές ⁽¹¹⁾. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η τροποποίηση αυτής της εκλογικής πράξης, με την επιβολή στα κράτη μέλη της υποχρέωσης να εφαρμόζουν πρότυπα που εγγυώνται ουσιαδώς στα άτομα με αναπηρία το δικαίωμα ψήφου, αποτελεί ενδεδειγμένο και ταχύ τρόπο για την εξάλειψη των υφιστάμενων πρακτικών που συνεπάγονται διακρίσεις εις βάρος αυτών των πολιτών της ΕΕ.

5.3.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η αρχή της καθολικής ψηφοφορίας —που ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 3 της εν λόγω εκλογικής πράξης— πρέπει να αποσαφηνιστεί με τη διευκρίνιση ότι κανένας πολίτης της ΕΕ δεν μπορεί να στερείται το δικαίωμα ψήφου στις ευρωεκλογές λόγω αναπηρίας ή της κατάστασης της υγείας του βάσει της εθνικής νομοθεσίας.

5.3.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να αποσαφηνιστούν οι αρχές της αμεσότητας και του απορρήτου των εκλογών που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 3 της εκλογικής πράξης, με τη δήλωση ότι, κατά τον λεπτομερή καθορισμό των αρχών ψηφοφορίας, τα κράτη μέλη οφείλουν:

- να επιτρέπουν στα άτομα, που λόγω αναπηρίας αδυνατούν να ψηφίζουν σε εκλογικό τμήμα, να ψηφίζουν άμεσα και ανεξάρτητα,
- να παρέχουν πληροφορίες σχετικές με τους κανόνες ψηφοφορίας σε μορφή προσαρμοσμένη στις ανάγκες που προκύπτουν από το είδος της αναπηρίας,

⁽¹⁰⁾ Σύσταση CM/Rec(2011)14

⁽¹¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/el/node/68473>, 4ο μέρος.

- να καταλήξουν σε ένα είδος μεθόδου ψηφοφορίας και να εφαρμόσουν τις απαραίτητες τεχνικές ρυθμίσεις, έτσι ώστε όσα άτομα με αναπηρία που χρήζουν σημαντικής βοήθειας —όπως τα άτομα που είναι κωφάλαλα, τυφλά, με προβλήματα όρασης ή όσα έχουν περιορισμένη χειρωνακτική επιδεξιότητα— να ψηφίζουν αυτοδύναμα, χωρίς να εξαρτώνται από τη βοήθεια άλλων ατόμων,
- να εγγυώνται σε όλα τα άτομα με αναπηρία τη δυνατότητα αλλαγής του ορισθέντος εκλογικού τμήματος με άλλο τμήμα που κρίνουν ότι ανταποκρίνεται καλύτερα στην αναπηρία τους,
- να κατοχυρώσουν το δικαίωμα όλων των ψηφοφόρων με αναπηρία να επιλέγουν ελεύθερα το άτομο που θα τους βοηθήσει να ψηφίσουν (προσωπικός βοηθός).

5.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί η πλούσια θετική πείρα πολλών χωρών με σκοπό την ταχεία εφαρμογή των προτεινόμενων λύσεων, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων και των εκλογικών παραδόσεων κάθε κράτους μέλους.

5.4.1. Δεκαεπτά κράτη μέλη της ΕΕ έχουν ήδη θεσπίσει ρυθμίσεις για την ψηφοφορία με κινητή κάλπη προκειμένου για ορισμένες ομάδες ψηφοφόρων. Σε 8 κράτη μέλη οι πολίτες μπορούν να ψηφίζουν με επιστολική ψήφο. Σε ένα κράτος μέλος είναι δυνατή η διαδικτυακή ψηφοφορία. Ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ στήνουν αποκλειστικά εκλογικά τμήματα σε εγκαταστάσεις φροντίδας 24 ωρών. Οι λύσεις αυτές δίνουν τη δυνατότητα της ψήφου σε άτομα που δεν είναι σε θέση να μεταβαίνουν στο προκαθορισμένο εκλογικό τους τμήμα.

5.4.2. Εννέα κράτη μέλη έχουν εφαρμόσει λύσεις έτσι ώστε οι τυφλοί να ψηφίζουν ανεξάρτητα. Αυτό γίνεται είτε με τη μορφή ειδικών καλυμμάτων στα ψηφοδέλτια με ένα απλό γραφικό σύμβολο κατά την ψηφοφορία είτε με την προετοιμασία φακέλων για ψηφοδέλτια σε γραφή Braille, έτσι ώστε ο ψηφοφόρος να μπορεί εύκολα να βρίσκει το σωστό ψηφοδέλτιο που επιθυμεί να ρίξει στην κάλπη. Τα ειδικά καλύμματα είναι επίσης πολύ χρήσιμα για τα υπόλοιπα άτομα με προβλήματα όρασης, καθώς και για τα άτομα με μειωμένη χειρωνακτική επιδεξιότητα. Οι χώρες όπου απαιτείται επί του παρόντος από τους ψηφοφόρους να συμπεριλαμβάνουν στο ψηφοδέλτιο τον αριθμό ή το επώνυμο ενός υποψηφίου μπορούν επίσης να ωφεληθούν από αυτή την εμπειρογνωμοσύνη, εάν αποφασίσουν να κάνουν το σύστημα πιο εύχρηστο.

5.4.3. Δεκαπέντε κράτη μέλη παρέχουν στους ψηφοφόρους τη δυνατότητα να αλλάζουν εκλογικό τμήμα, τουλάχιστον όταν αυτό δικαιολογείται από την αναπηρία τους. Σε 10 κράτη μέλη είναι δυνατόν, τουλάχιστον για ορισμένες ομάδες ατόμων, να ψηφίζουν εκ των προτέρων, συνήθως σε εγκαταστάσεις καλά προσαρμοσμένες στις ανάγκες των ατόμων με διάφορους τύπους αναπηρίας. Δεδομένου ότι σε καμία χώρα της ΕΕ δεν είναι όλα τα εκλογικά τμήματα προσαρμοσμένα στα άτομα με κάθε είδους αναπηρία, η παροχή στους ψηφοφόρους του δικαιώματος ελεύθερης επιλογής του κατάλληλου τμήματος είναι η μόνη ενδεδειγμένη λύση.

5.4.4. Σε πολλές χώρες, κάθε άτομο που έχει ορίσει ο εκάστοτε ψηφοφόρος με αναπηρία μπορεί να εκτελεί καθήκοντα βοηθού του κατά την ψηφοφορία. Ωστόσο, σε μια μεγάλη ομάδα κρατών μελών περιορίζεται το δικαίωμα ελεύθερης επιλογής βοηθού. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένο μόνο σε περίπτωση που πρόκειται για άτομο που εκτελεί ταυτόχρονα και άλλα καθήκοντα (για παράδειγμα, μέλος της εφορευτικής επιτροπής ή παρατηρητής). Σε άλλες περιπτώσεις, οι περιορισμοί δεν δικαιολογούνται και η διαδικασία επιλογής βοηθού που χρησιμοποιείται σε ορισμένα κράτη μέλη πλήττει την αξιοπρέπεια των ψηφοφόρων με αναπηρία.

5.5. Η εφαρμογή αυτών των αρχών δεν θα περιορίσει σε καμία περίπτωση τη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών και θα διασφαλίζει ότι κάθε πολίτης της ΕΕ με αναπηρία θα έχει πραγματικά το δικαίωμα να εκλέγει τον εκπρόσωπό του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ανεξαρτήτως ιθαγένειας ή χώρας διαμονής. Η ΕΟΚΕ κρίνει σημαντικό να υιοθετηθούν αυτές οι αρχές, έτσι ώστε οι επόμενες ευρωεκλογές να μπορούν να θεωρηθούν πραγματικά οικουμενικές.

5.5.1. Στο άρθρο 223 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπονται τα εξής: «Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καταρτίζει σχέδιο για τη θέσπιση των αναγκαιών διατάξεων με στόχο την εκλογή των μελών του με άμεση και καθολική ψηφοφορία κατά ενιαία διαδικασία σε όλα τα κράτη μέλη ή σύμφωνα με κοινές αρχές όλων των κρατών μελών. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία και μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν, θεσπίζει τις αναγκαίες διατάξεις. Οι διατάξεις αυτές τίθενται σε ισχύ μετά την έγκρισή τους από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους».

5.5.2. Υπό αυτό το πρίσμα και με μέλημα να κατοχυρωθεί σε όλους τους πολίτες της ΕΕ που έχουν αναπηρία το δικαίωμα ψήφου στις ευρωεκλογές του 2024, η ΕΟΚΕ εισηγείται:

- στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εκπονήσει επειγόντως σχέδιο τροποποίησης της εκλογικής πράξης του 1976,

- στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να θεσπίσει αναθεωρημένους κανόνες σύμφωνα με τους στόχους που καθορίζονται στην παρούσα γνωμοδότηση, και
- στα κράτη μέλη να εγκρίνουν τους κανόνες που θα θεσπίσει το Συμβούλιο χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

5.5.2.1. Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι πολλές, συχνά αμφιλεγόμενες, προτάσεις για την τροποποίηση των κανόνων που διέπουν τις ευρωεκλογές έχουν συζητηθεί τα τελευταία χρόνια. Εντούτοις, πιστεύει ότι οι προτάσεις με θέμα τα δικαιώματα ψήφου των ατόμων με αναπηρία θα πρέπει να εξαιρεθούν από αυτή τη γενική συζήτηση και να υποβληθούν ως ξεχωριστό σχέδιο, δεδομένου ότι μόνο αυτή η προσέγγιση προσφέρει την προοπτική επίτευξης ευρείας συναίνεσης και ταχείας εφαρμογής των προτεινόμενων αλλαγών. Η εφαρμογή προτύπων άσκησης των εκλογικών δικαιωμάτων από άτομα με αναπηρία θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει καλή βάση για παρόμοιες πρωτοβουλίες στο μέλλον όσον αφορά άλλα θέματα, όπως αναφέρει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο ψήφισμά του της 26ης Νοεμβρίου 2020 ⁽¹²⁾.

Βρυξέλλες, 2 Δεκεμβρίου 2020.

*Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής*
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Σημείο 23 του ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τον απολογισμό των ευρωπαϊκών εκλογών (2020/2088(INI)); P9_TA(2020)0327.

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

556Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ –
INTERACTIO, 2.12.2020 - 3.12.2020

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις διασυνοριακές πληρωμές στην Ένωση (κωδικοποίηση)»

[COM(2020) 323 final — 2020/0145 (COD)]

(2021/C 56/05)

Εισηγητής: ο κ. **Gonçalo LOBO XAVIER**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 23.7.2020 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 15.10.2020
Νομική βάση	Άρθρο 114 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο όργανο	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Έγκριση από το τμήμα	10.11.2020
Έγκριση από την ολομέλεια	3.12.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	556
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	242/2/5

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επικροτεί την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές στην Ένωση· η πρόταση αποσκοπεί στη μείωση του κόστους των διασυνοριακών πληρωμών σε ευρώ και στην αύξηση της διαφάνειας όσον αφορά τα τέλη μετατροπής νομισμάτων.

1.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα αναλύσει περαιτέρω τις δυνατότητες -και την τεχνική σκοπιμότητά τους- όσον αφορά την επέκταση του κανόνα των ίσων χρεώσεων σε όλα τα νομίσματα της Ένωσης και της περαιτέρω βελτίωσης της διαφάνειας και της συγκρισιμότητας των τελών μετατροπής νομισμάτων. Η επέκταση του κανόνα των ίσων χρεώσεων σε όλα τα νομίσματα της Ένωσης θα προχωρήσει ακόμη περισσότερο στην εμβάθυνση της εσωτερικής αγοράς και θα αποτρέψει κάθε διάκριση εις βάρος των πολιτών που ζουν εκτός της ζώνης του ευρώ και οι οποίοι θα μπορούν, για παράδειγμα, να πραγματοποιούν διασυνοριακές συναλλαγές σε νόμισμα διαφορετικό από το ευρώ.

1.3. Όσον αφορά την υποβολή και την καλυπτόμενη περίοδο της έκθεσης η οποία αποσκοπεί στην αξιολόγηση διαφόρων πτυχών του αντικτύπου της πρότασης κανονισμού, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το γεγονός ότι η εν λόγω έκθεση πρέπει να υποβληθεί το αργότερο έως τις 19 Απριλίου 2022 και να καλύπτει τουλάχιστον την περίοδο από τις 15 Δεκεμβρίου 2019 έως τις 19 Οκτωβρίου 2021.

1.4. Στο πνεύμα της κωδικοποίησης και δεδομένου ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφώνησαν, με τη διοργανική συμφωνία της 20ής Δεκεμβρίου 1994, ότι μπορεί να ακολουθείται ταχεία διαδικασία για την άμεση έγκριση πράξεων κωδικοποίησης (δεδομένου ότι δεν μπορούν να γίνουν ουσιαστικές αλλαγές στις πράξεις που επηρεάζονται από την κωδικοποίηση), η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την 20ή Απριλίου 2021 ως ημερομηνία έναρξης ισχύος του ισχύοντος κανονισμού.

2. Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

2.1. Στο πλαίσιο μιας Ευρώπης των πολιτών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δίνει έμφαση στην απλούστευση και την αποσαφήνιση του δικαίου της Ένωσης προκειμένου τούτο να καταστεί σαφέστερο και πιο προσίτο στους πολίτες. Ο στόχος αυτός, όμως, δεν μπορεί να επιτευχθεί εάν εξακολουθούν να υφίστανται πολυάριθμες διατάξεις οι οποίες, έχοντας επανειλημμένα τροποποιηθεί, συχνά δε ουσιωδώς, βρίσκονται διασκορπισμένες, τόσο στην αρχική όσο και στις μεταγενέστερες τροποποιητικές πράξεις. Απαιτείται, λοιπόν, η διερεύνηση και η σύγκριση μεγάλου αριθμού πράξεων για να προσδιοριστούν οι ισχύουσες διατάξεις. Ως εκ τούτου, η σαφήνεια και η διαφάνεια του δικαίου εξαρτώνται επίσης από την κωδικοποίηση των τροποποιημένων πράξεων⁽¹⁾.

2.2. Σκοπός της πρότασης COM(2020) 323 final της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η κωδικοποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 924/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽²⁾. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 924/2009 τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 260/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽³⁾ και στη συνέχεια από τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/518 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽⁴⁾.

2.3. Ο νέος κανονισμός θα αντικαταστήσει τις διάφορες πράξεις που αποτελούν αντικείμενο της κωδικοποίησης· η παρούσα πρόταση σέβεται πλήρως την ουσία των κωδικοποιούμενων κειμένων και αρκείται απλώς στη συγκέντρωσή τους, επιφέροντας μόνο τις τυπικές τροποποιήσεις που απαιτούνται από την ίδια τη διαδικασία κωδικοποίησης⁽⁵⁾.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Οι διασυνοριακές πληρωμές είναι ζωτικής σημασίας για την ολοκλήρωση της οικονομίας της ΕΕ και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση ότι οι πολίτες και οι επιχειρήσεις από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα που προσφέρει η ενιαία αγορά⁽⁶⁾. Πράγματι, οι πληρωμές αποτελούν βασικό στοιχείο της ενιαίας αγοράς η οποία περιλαμβάνει την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων. Όπως αναφέρεται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «*Εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει το έγγραφο: Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 924/2009 όσον αφορά ορισμένες επιβαρύνσεις για τις διασυνοριακές πληρωμές εντός της Ένωσης και των τελών για συναλλαγματικές μετατροπές*»⁽⁷⁾, το υψηλό κόστος των διασυνοριακών πληρωμών δημιουργεί φραγμούς στην ενιαία αγορά — αποτελεσματικά εμπόδια στις διασυνοριακές δραστηριότητες των νοικοκυριών (αγορά αγαθών/υπηρεσιών σε άλλη νομισματική ζώνη) και των επιχειρήσεων (χρήση προμηθευτών που βρίσκονται στο εξωτερικό, προσέλκυση πελατών σε άλλη νομισματική ζώνη) [...]. Το υψηλό κόστος των διασυνοριακών πληρωμών δημιουργεί επίσης δύο κατηγορίες χρηστών υπηρεσιών πληρωμών: αυτών που βρίσκονται στη ζώνη του ευρώ και είναι σε θέση να προσεγγίσουν, με τις πληρωμές τους, την πλειονότητα των πολιτών και των επιχειρήσεων της ΕΕ με πολύ χαμηλό κόστος, και εκείνων που βρίσκονται σε χώρες εκτός της ζώνης του ευρώ, οι οποίοι μπορούν να προσεγγίσουν μικρό μόνον αριθμό ατόμων και επιχειρήσεων με πληρωμές χαμηλού κόστους. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα δύο προβλήματα, η ανάληψη νομοθετικής δράσης σε επίπεδο ΕΕ είναι η πλέον αποτελεσματική επιλογή και συνάδει με τους στόχους των Συνθηκών.

3.2. Από την εισαγωγή του ευρώ, η ΕΕ έχει αναλάβει διάφορες πρωτοβουλίες με στόχο τη μείωση του κόστους των διασυνοριακών συναλλαγών⁽⁸⁾. Με την πάροδο του χρόνου, η νομοθεσία σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές έχει προχωρήσει σταδιακά με σκοπό τη μείωση του κόστους για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις εντός της ζώνης του ευρώ. Ωστόσο, όπως αναφέρεται στο προαναφερθέν έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁽⁹⁾, οι διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ που προέρχονται από χώρες εκτός της ζώνης του ευρώ, καθώς και οι διασυνοριακές πληρωμές εκτός του ευρώ, ανεξάρτητα από τη χώρα προέλευσης ή προορισμού, δεν ακολούθησαν την ίδια τάση όσον αφορά το επίπεδο των τελών που καταβάλλουν οι χρήστες υπηρεσιών πληρωμών.

(1) COM(2020) 323 final.

(2) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 924/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για τις διασυνοριακές πληρωμές στην Κοινότητα και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2560/2001 (ΕΕ L 266 της 9.10.2009, σ. 11).

(3) ΕΕ L 94 της 30.3.2012, σ. 22.

(4) ΕΕ L 91 της 29.3.2019, σ. 36.

(5) COM(2020) 323 final.

(6) Βλέπε ενημερωτικό σημείωμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο «*Cross-border euro transfers and currency conversions — A step forward in favour of the single market*» (Διασυνοριακές μεταφορές σε ευρώ και μετατροπές νομισμάτων — Ένα βήμα προόδου προς την ενιαία αγορά). [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI\(2018\)628291_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI(2018)628291_EN.pdf)

(7) Βλέπε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_7844_2018_ADD_1&from=FR

(8) Βλέπε, για παράδειγμα, τον κανονισμό για τον ενιαίο χώρο πληρωμών σε ευρώ/ΕΧΠΕ (ΕΕ) αριθ. 260/2012, ο οποίος εισήγαγε ένα σύνολο προτύπων για τις συναλλαγές σε ευρώ (μεταφορές πιστώσεων ΕΧΠΕ, άμεσες χρεώσεις ΕΧΠΕ), ή τις οδηγίες για τις υπηρεσίες πληρωμών, οι οποίες αύξησαν τη διαφάνεια των τελών και επέτρεψαν σε νέους παράγοντες να εισέλθουν στην αγορά.

(9) Βλέπε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_7844_2018_ADD_1&from=FR

3.3. Η υπό εξέταση πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποτελεί ένα ακόμη βήμα προς την κατεύθυνση της μείωσης του λειτουργικού κόστους. Με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 924/2009 επιδιώκεται:

- α) μείωση του κόστους των διασυνοριακών πληρωμών σε ευρώ: με άλλα λόγια, η τιμή των ενδοενοσιακών διασυνοριακών συναλλαγών πληρωμών σε ευρώ δεν θα πρέπει να διαφέρει από την τιμή των εγχώριων συναλλαγών που πραγματοποιούνται στο εθνικό νόμισμα των κρατών μελών. Τα κράτη μέλη που δεν έχουν ως νόμισμά τους το ευρώ μπορούν να αποφασίσουν να επεκτείνουν την εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού στο νόμισμά τους (ρήτρα προαιρετικής συμμετοχής), υπό την προϋπόθεση ότι θα ενημερώσουν σχετικά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή·
- β) η αύξηση της διαφάνειας όσον αφορά τα τέλη μετατροπής νομισμάτων, προκειμένου να προστατεύονται οι καταναλωτές από υπέρογκες χρεώσεις για υπηρεσίες μετατροπής νομισμάτων και να εξασφαλίζεται ότι τους παρέχονται οι πληροφορίες που χρειάζονται για να κάνουν την πιο συμφέρουσα επιλογή μετατροπής νομίσματος⁽¹⁰⁾.

3.4. Και οι δύο δράσεις που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα αποτελέσουν βήμα προόδου όσον αφορά την παροχή ίσων ευκαιριών στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) σε ολόκληρη την Ευρώπη, διότι θα απελευθερώσουν το δυναμικό της ενιαίας αγοράς⁽¹¹⁾. Οι ΜΜΕ που είναι εγκατεστημένες στη ζώνη του ευρώ θα έχουν δυνητικά μεγαλύτερη ζήτηση από καταναλωτές και επιχειρήσεις που εδρεύουν σε κράτη μέλη εκτός της ζώνης του ευρώ (όπου τα υψηλά τέλη για διασυνοριακές πληρωμές αποτελούν σημαντικό εμπόδιο). Με τη σειρά τους, οι ΜΜΕ που εδρεύουν σε κράτη μέλη εκτός της ζώνης του ευρώ θα έχουν φθηνότερη πρόσβαση σε 360 εκατομμύρια πολίτες (δυνητικούς πελάτες) και σε 16 εκατομμύρια επιχειρήσεις της ζώνης του ευρώ (πελάτες και παρόχους υπηρεσιών). Ως εκ τούτου, θα είναι σε θέση να ανταγωνίζονται καλύτερα στην αγορά της ΕΕ⁽¹²⁾. Ένας άλλος αναμενόμενος αντίκτυπος είναι η προώθηση μεγαλύτερης ισότητας μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών όσον αφορά την πρόσβαση σε χαμηλού κόστους διασυνοριακές πληρωμές.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 924/2009 για τις διασυνοριακές πληρωμές εξισώνει, σε ολόκληρη την ΕΕ, τα τέλη για τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ εντός της ΕΕ με τα τέλη για τις εγχώριες πληρωμές σε ευρώ (δηλαδή για συναλλαγές εντός του ίδιου κράτους μέλους). Τα κράτη μέλη της ΕΕ εκτός της ζώνης του ευρώ μπορούν να αποφασίσουν να επεκτείνουν την εφαρμογή του ισχύοντος κανονισμού στο εθνικό τους νόμισμα, υπό την προϋπόθεση ότι θα ενημερώσουν σχετικά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

4.2. Μολονότι η πρόταση κανονισμού αποτελεί σημαντικό βήμα προς την εμβάθυνση της εσωτερικής αγοράς, θα ήταν σκόπιμο να εξεταστεί η δυνατότητα επέκτασης του κανόνα των ίσων χρεώσεων σε όλα τα νομίσματα της Ένωσης, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 12. Πράγματι, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες ορισμένες τράπεζες εγκατεστημένες σε κράτη μέλη εκτός της ζώνης του ευρώ χρεώνουν μεταξύ 15 και 30 ευρώ για διασυνοριακή συναλλαγή ύψους 100 ευρώ.

4.3. Η επέκταση του κανόνα των ίσων χρεώσεων σε όλα τα νομίσματα της Ένωσης θα ήταν επωφελής για τους καταναλωτές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, οι οποίοι θα τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης, ανεξάρτητα από το κράτος μέλος ή το νόμισμα στο οποίο πραγματοποιούν διασυνοριακή συναλλαγή. Η επέκταση του κανόνα των ίσων χρεώσεων σε όλα τα νομίσματα της Ένωσης θα είναι ένα ακόμη πιο φιλόδοξο βήμα, δεδομένου ότι θα σημαίνει ότι οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών θα ευθυγραμμίσουν τις χρεώσεις τους για όλες τις διασυνοριακές συναλλαγές μεταξύ των χωρών της ΕΕ σε οποιοδήποτε νόμισμα της ΕΕ με τις εγχώριες συναλλαγές, συμπεριλαμβανομένων των συναλλαγών σε νομίσματα που δεν είναι εκείνα της χώρας αποστολής ή αποδέκτη. Οι χρήστες υπηρεσιών πληρωμών θα επωφεληθούν σίγουρα από αυτήν την επιλογή, αλλά αυτό θα συνεπάγεται σημαντικό κόστος για τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών, μεταξύ άλλων όσον αφορά την υποδομή⁽¹³⁾.

4.4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει σίγουρα να εξετάσει περαιτέρω αυτή τη δυνατότητα, αναλύοντας τα οφέλη και το κόστος για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

⁽¹⁰⁾ Βλέπε [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI\(2018\)628291_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI(2018)628291_EN.pdf)

⁽¹¹⁾ Βλέπε [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI\(2018\)628291_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628291/EPRS_BRI(2018)628291_EN.pdf)

⁽¹²⁾ Βλέπε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_7844_2018_ADD_1&from=FR

⁽¹³⁾ Βλέπε https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_7844_2018_ADD_1&from=FR

4.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, σε μια μελλοντική αναθεώρηση του κανονισμού, θα ήταν σκόπιμο να αποσαφηνιστεί η κατάσταση των τελών για τα έσοδα των λογαριασμών, να μελετηθούν περαιτέρω οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στους πελάτες πριν από την έναρξη της εντολής πληρωμής και να αναφέρεται ρητά η χρονική στιγμή κατά την οποία πρέπει να αποστέλλεται ηλεκτρονική κοινοποίηση και με ποια συχνότητα.

Βρυξέλλες, 3 Δεκεμβρίου 2020.

Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής
Christa SCHWENG

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Θεματολόγιο και σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά (2021-2025)»

[COM(2020) 606 final]

(2021/C 56/06)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 23.9.2020
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Απόφαση του προεδρείου	15.9.2020
Εγκρίθηκε από την ολομέλεια	3.12.2020
Σύννοδος ολομέλειας αριθ.	556
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	246/1/3

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η εκπνέουσα στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά υπογράμμισε και κατέδειξε τον ρόλο και τη σημασία του ισορροπημένου και τεκμηριωμένου σχεδιασμού, καθώς και της παρακολούθησης και αξιολόγησης της πολιτικής για τα ναρκωτικά.

1.2. Η έκθεση εξωτερικής αξιολόγησης της στρατηγικής της ΕΕ για τα ναρκωτικά κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ΕΕ έχει επιτύχει μόνο εν μέρει τους στόχους της για μείωση της προσφοράς και της ζήτησης, ενώ έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στους τομείς της διεθνούς συνεργασίας, καθώς και παρακολούθησης, αξιολόγησης και έρευνας. Η έκθεση εντόπισε ανισορροπίες στη χρήση των χρηματοδοτικών πόρων, ιδίως εις βάρος των μέτρων που στόχευαν στη μείωση της ζήτησης.

1.3. Η επανεξέταση που πραγματοποιήθηκε από το φόρουμ της Κοινωνίας των Πολιτών για τα Ναρκωτικά, το οποίο συστάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατέστησε φανερές σημαντικές ελλείψεις στην εφαρμογή των υγειονομικών και κοινωνικών μέτρων σε επίπεδο κρατών μελών και σε τοπική κλίμακα. Στην πλειονότητα των κρατών μελών, πολλά τεκμηριωμένα μέτρα πρόληψης ή μείωσης των βλαβών είναι εντελώς πλημμελή ή έχουν χαμηλή κάλυψη.

1.4. Στις 24 Ιουλίου 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τη νέα στρατηγική της για την Ένωση Ασφάλειας 2020-2025, ένα από τα στοιχεία της οποίας είναι το πρόγραμμα για τα ναρκωτικά. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το πρόγραμμα αυτό, υπό τη σημερινή του μορφή, σηματοδοτεί μια σαφή οπισθοδρόμηση και εγκατάλειψη της συναινετικής, ισορροπημένης και τεκμηριωμένης ως τώρα προσέγγισης για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, η οποία αξίζει να αξιολογηθεί θετικά.

1.5. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την απόφαση που έλαβε η Οριζόντια Ομάδα «Ναρκωτικά» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου κατά τη συνεδρίασή της στις 28 Σεπτεμβρίου, με την οποία καλείται η γερμανική Προεδρία του Συμβουλίου να αναδιατυπώσει έως τον Δεκέμβριο το έγγραφο που κατάρτισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι η τεχνική προσέγγιση και οι δημόσιες πολιτικές που αποτέλεσαν τη συναινετική βάση για την προηγούμενη στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά θα πρέπει να συνεχιστούν και να ενισχυθούν περαιτέρω, στο πλαίσιο της δέκατης στρατηγικής της ΕΕ για τα ναρκωτικά.

1.6. Η ΕΕ θα πρέπει να σέβεται και να υπερασπίζεται σθεναρά τις θεμελιώδεις αξίες που ορίζονται από την τρέχουσα στρατηγική της και να δεσμευθεί προς την κατεύθυνση αυτή στο έγγραφο στρατηγικής της.

1.7. Η ΕΟΚΕ συνιστά η νέα στρατηγική για τα ναρκωτικά και το (τα) νέο (-α) σχέδιο (-α) δράσης της ΕΕ στον τομέα αυτόν να βελτιώσουν αισθητά την ισορροπία μεταξύ των μέτρων για μείωση της ζήτησης και των μέτρων για μείωση των βλαβών όσον αφορά τόσο τον αριθμό των στρατηγικών μέτρων όσο και την κατανομή των πόρων.

1.8. Είναι σημαντικό το πρόγραμμα να αντιμετωπίζει τα φαινόμενα των ναρκωτικών κατά τρόπο πραγματικά ισορροπημένο, βάσει ολοκληρωμένης και πολυτομεακής προσέγγισης, μέσα σε ένα πλαίσιο που να βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα και στη διεθνή συνεργασία, να λαμβάνει υπόψη τις πτυχές της δημόσιας υγείας και τις εξελίξεις στην επιστημονική γνώση και να προβλέπει συνεχή αξιολόγηση. Η στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά θα πρέπει να αναγνωρίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα των χρηστών ναρκωτικών στη θεραπεία και την περίθαλψη, όπως συμβαίνει για κάθε άλλη κατηγορία νόσων.

1.9. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι αναγκαίο να βελτιωθεί μακροπρόθεσμα, και σε αυτόν τον τομέα, η συνοχή στην εφαρμογή του δικαιού των κρατών μελών, σύμφωνα με τις απαιτήσεις εναρμόνισης, δεδομένου ότι επί του παρόντος υπάρχουν στις πρακτικές των κρατών μελών διαφορές που είναι ικανές να υπονομεύσουν αναμφισβήτητα τα ανθρώπινα δικαιώματα.

1.10. Η πανδημία της COVID-19 κατέδειξε ότι οι ευάλωτες ομάδες χρηστών ναρκωτικών είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στις αρνητικές συνέπειες της επιδημιολογικής κατάστασης, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε αξιοσημείωτη αύξηση των κινδύνων που συνδέονται με τη χρήση ναρκωτικών.

1.11. Οι δείκτες για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των μέτρων για μείωση της προσφοράς, καθώς και οι δείκτες προδιαγραφών ποιότητας, θα πρέπει να καθοριστούν το συντομότερο δυνατόν με βάση το μοντέλο που χρησιμοποιείται ήδη για τη μείωση της ζήτησης.

2. Ιστορικό

2.1. Το πρώτο κοινό σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα ναρκωτικά καταρτίστηκε το 1990 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Καταπολέμησης των Ναρκωτικών (CELAD), η οποία συστάθηκε με πρωτοβουλία του γάλλου Προέδρου François Mitterrand. Από το 1995, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναλάβει το καθήκον του καθορισμού των ευρωπαϊκών στρατηγικών για τα ναρκωτικά. Η τελευταία στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά, που εγκρίθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 2012 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για επταετή περίοδο (2013-2020), βασιζόταν σε μια «ισορροπημένη και ολοκληρωμένη τεκμηριωμένη προσέγγιση». Κατά την περίοδο αυτή, οι αρμοδιότητες και οι βραχυπρόθεσμοι στόχοι καθορίστηκαν σε δύο σχέδια δράσης (2013-2016 και 2017-2020).

2.2. Ενώ η στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά είναι νομικά μη δεσμευτική, εκφράζει ωστόσο την κοινή δέσμευση και τις κοινές φιλοδοξίες πολιτικής της ΕΕ και των κρατών μελών. Καθορίζει τις δράσεις των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και οργανισμών, επηρεάζει τις πολιτικές προσεγγίσεις των κρατών μελών στον τομέα αυτό, καθορίζει κοινές κατευθυντήριες γραμμές και προτεραιότητες και επιτρέπει την υιοθέτηση ενιαίων θέσεων στη διεθνή σκηνή. Η ΕΕ το απέδειξε περίτρανα, για παράδειγμα κατά την έκτακτη σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ για το Παγκόσμιο Πρόβλημα των Ναρκωτικών (UNGASS) το 2016 ή κατά τη σύνοδο της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά το 2019 ⁽¹⁾.

2.3. Η στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά υπογράμμισε και κατέδειξε τον ρόλο και τη σημασία του ισορροπημένου και τεκμηριωμένου σχεδιασμού, καθώς και της παρακολούθησης και αξιολόγησης της πολιτικής για τα ναρκωτικά.

2.4. Η έκθεση εξωτερικής αξιολόγησης της στρατηγικής της ΕΕ για τα ναρκωτικά ⁽²⁾ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ΕΕ έχει επιτύχει μόνο εν μέρει τους στόχους της για μείωση της προσφοράς και της ζήτησης, ενώ έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στους τομείς της διεθνούς συνεργασίας, καθώς και παρακολούθησης, αξιολόγησης και έρευνας. Η έκθεση εντόπισε ανισορροπίες στη χρήση των χρηματοδοτικών πόρων, ιδίως εις βάρος των μέτρων που στόχευαν στη μείωση της ζήτησης. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, για την αποτελεσματικότερη χρήση των περιορισμένων πόρων, είναι αναγκαίο να ιεραρχηθούν οι προτεραιότητες δράσης και να μειωθεί η περίοδος εφαρμογής της στρατηγικής, η οποία σήμερα είναι οκτώ έτη.

2.5. Το φόρουμ της Κοινωνίας των Πολιτών για τα Ναρκωτικά, που συστάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από κοινού με 169 οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών από 32 χώρες, διερεύνησε την επίτευξη των στόχων του σχεδίου δράσης 2017-2020 σε επίπεδο κρατών μελών και σε τοπική κλίμακα ⁽³⁾. Στην έκθεσή του επισημάνθηκαν σημαντικά κενά στην εφαρμογή των υγειονομικών και κοινωνικών μέτρων σε επίπεδο κρατών μελών και σε τοπική κλίμακα. Στην πλειονότητα των κρατών μελών, πολλά τεκμηριωμένα μέτρα πρόληψης ή μείωσης των βλαβών είναι εντελώς πλημμελή ή έχουν χαμηλή κάλυψη. Αυτό οφείλεται κυρίως στην ανεπαρκή χρηματοδότηση και στην έλλειψη πολιτικής δέσμευσης.

2.6. Η στρατηγική δημιούργησε για πρώτη φορά ένα κοινό ερμηνευτικό πλαίσιο για τα μέτρα για μείωση της ζήτησης, που «αποτελείται από μια σειρά εξίσου σημαντικών και αλληλοεπηρεαζόμενων μέτρων που περιλαμβάνουν την πρόληψη (περιβαλλοντική, καθολική, επιλεκτική και ενδεδειγμένη), την έγκαιρη ανίχνευση και παρέμβαση, τη μείωση των κινδύνων και τον περιορισμό των βλαβών, τη θεραπεία, την αποκατάσταση και την κοινωνική επανένταξη, περιλαμβανομένης της απεξάρτησης».

⁽¹⁾ Δήλωση της ΕΕ κατά την 62η σύνοδο της Επιτροπής για τα Ναρκωτικά, Βιέννη, 14-22 Μαρτίου 2019. «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της υποστηρίζουν σθεναρά την πρακτική εφαρμογή του τελικού εγγράφου της έκτακτης συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ για μια πραγματική και ισορροπημένη πολιτική για τα ναρκωτικά σε διεθνές επίπεδο, η οποία θα δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην πρόληψη, τη δημόσια υγεία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, προκειμένου να επισπευσθεί η κοινή μας δέσμευση για αποτελεσματική βελτίωση της παγκόσμιας κατάστασης όσον αφορά τα ναρκωτικά. [...] να επιτύχει τη μείωση της ζήτησης ναρκωτικών σε όλο το φάσμα της: πρόληψη, μείωση των κινδύνων και των βλαβών, θεραπεία και κοινωνική ένταξη και αποκατάσταση.»

⁽²⁾ SWD(2020) 150

⁽³⁾ https://drogriporter.hu/wp-content/uploads/2018/12/2018_CSF-report_final.pdf

2.7. Το σχέδιο δράσης της στρατηγικής και η τελευταία αξιολόγησή του υπογραμμίζουν την ανάγκη για επιστημονικά ορθή παρακολούθηση των μέτρων για μείωση της προσφοράς και την προσφυγή σε εναλλακτικές κυρώσεις για τους χρήστες ναρκωτικών, καθώς και τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στη χάραξη, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση στρατηγικών, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

3. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

3.1. Στις 24 Ιουλίου 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τη νέα στρατηγική της για την Ένωση Ασφάλειας 2020-2025, η οποία αποτελείται από τρία στοιχεία: τη στρατηγική κατά της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, το πρόγραμμα για τα ναρκωτικά (εφεξής το «πρόγραμμα») και τη στρατηγική για την καταπολέμηση της διακίνησης παράνομων όπλων. Στην εισαγωγή του προγράμματος τονίζεται ρητά η ανάγκη αλλαγής προτύπου στην ευρωπαϊκή πολιτική για τα ναρκωτικά, στο πλαίσιο της οποίας θεωρεί ότι τα μέτρα για μείωση της προσφοράς θα πρέπει να αποκτήσουν μεγαλύτερη βαρύτητα και να ενισχυθούν. Από τους τρεις πυλώνες του προγράμματος (ενισχυμένη ασφάλεια/μείωση της προσφοράς, πρόληψη και μείωση των βλαβών), ο πρώτος πυλώνας είναι αυτός στον οποίο δίνεται η μεγαλύτερη προσοχή.

3.2. Το παράρτημα του προγράμματος περιέχει το προσχέδιο δράσης για τα ναρκωτικά. Είκοσι έξι από τις δράσεις που περιλαμβάνει εμπίπτουν στον πυλώνα «μείωση της προσφοράς», ενώ μόνο πέντε εμπίπτουν στον πυλώνα «πρόληψη» και δεκατρείς στον πυλώνα «μείωση των βλαβών». Ωστόσο, στον τελευταίο πυλώνα υπάρχουν τέσσερις δράσεις που η κατάταξή τους εκεί είναι αμφισβητήσιμη (δράσεις 40 και 41: οδήγηση υπό την επήρεια ναρκωτικών, δράση 42: μέτρα αντικατάστασης των καταναγκαστικών ποινών, και δράση 43: ανταλλαγή δεδομένων σχετικά με τις εμπειρογνομosύνες ως προς την εγκληματικότητα). Συνολικά, εμφανίζονται βαθιές ανισορροπίες μεταξύ των σκελών του σχεδίου δράσης προς όφελος του πυλώνα «μείωση της προσφοράς».

3.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το πρόγραμμα αυτό σηματοδοτεί μια σαφή οπισθοδρόμηση και εγκατάλειψη της συναινετικής, ισορροπημένης και τεκμηριωμένης ως τώρα προσέγγισης για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, η οποία αξίζει να αξιολογηθεί θετικά.

3.4. Κατά τη συνεδρίαση της Οριζόντιας Ομάδας «Ναρκωτικά» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 28 Σεπτεμβρίου, το πρόγραμμα επικρίθηκε επίσης εντόνως από τα περισσότερα κράτη μέλη, τα οποία επέκριναν τις προϋποθέσεις για την κατάρτιση, τους προσανατολισμούς και το περιεχόμενό του και, ως εκ τούτου, αποφάσισαν ότι η γερμανική Προεδρία του Συμβουλίου θα αναδιατυπώσει έως τον Δεκέμβριο το έγγραφο που συντάξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3.5. Το συμβουλευτικό όργανο της κοινωνίας των πολιτών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών για τα ναρκωτικά) επέκρινε πολλά σημεία του προγράμματος και το έκρινε απαράδεκτο:

- α) Κατά τη διάρκεια της προπαρασκευαστικής διαδικασίας, οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών και τα κράτη μέλη μπόρεσαν να λάβουν γνώση των πορισμάτων της εξωτερικής αξιολόγησης μόνο μετά τη δημοσίευση του προγράμματος και, ως εκ τούτου, δεν μπόρεσαν να διατυπώσουν προκαταρκτική γνώμη σχετικά με το σχέδιο προγράμματος.
- β) Το πρόγραμμα δεν αντικατοπτρίζει τις προτεραιότητες που προτείνονται από τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, αλλά μειώνει έτι περαιτέρω τη βαρύτητα των υγειονομικών και κοινωνικών μέτρων στο πλαίσιο μιας πολιτικής για τα ναρκωτικά που ήδη αποδίδει δυσανάλογη σημασία στα μέτρα μείωσης της προσφοράς.
- γ) Το πλαίσιο και η γλώσσα του προγράμματος, δίνοντας έμφαση στην ασφάλεια, ενισχύουν την παρωχημένη προσέγγισή του που προκαλεί στιγματισμό.
- δ) Η ανισορροπία που χαρακτηρίζει την προτιμώμενη προσέγγιση στο σχέδιο δράσης και ο αναμενόμενος αντίκτυπος της στην κατανομή των πόρων είναι ανησυχητικά, όπως και η έλλειψη μετρήσιμων δεικτών και οι συνέπειες όσον αφορά την υποχρέωση λογοδοσίας.

3.6. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, διαμορφωτές γνώμης σε αυτόν τον τομέα, επέκριναν ομόφωνα το γενικό πνεύμα και τις λεπτομέρειες του σχεδίου και έχουν ζητήσει την εκ βάρων αναθεώρησή του.

4. Πολιτικές εκτιμήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι η τεχνική προσέγγιση και οι δημόσιες πολιτικές που αποτέλεσαν τη συναινετική βάση για την προηγούμενη στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά θα πρέπει να συνεχιστούν και να ενισχυθούν περαιτέρω, στο πλαίσιο της δέκατης στρατηγικής της ΕΕ για τα ναρκωτικά. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δέσμευση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την ανάπτυξη μιας ισορροπημένης, ολοκληρωμένης και τεκμηριωμένης ευρωπαϊκής στρατηγικής για τα ναρκωτικά. Καλεί τη γερμανική κυβέρνηση, η οποία ασκεί την Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να λάβει υπόψη τις ακόλουθες πτυχές κατά την προετοιμασία της νέας στρατηγικής για τα ναρκωτικά.

4.2. Η ΕΟΚΕ συνιστά να διατηρηθεί η γλώσσα που χρησιμοποιείται στο πρόγραμμα, καθώς και η επαγγελματική και επιστημονική ορολογία, και να αναπτυχθεί περαιτέρω στο περιεχόμενο της η μέχρι σήμερα προτιμώμενη στρατηγική προσέγγιση, με παράλληλη προσαρμογή της γλώσσας για διοικητική χρήση και διασφάλιση της δυνατότητας συνεχούς παρακολούθησης και κριτικής αξιολόγησης της εφαρμογής του.

4.3. Η ΕΕ θα πρέπει να σέβεται και να υπερασπίζεται σθεναρά τις θεμελιώδεις αξίες^(*) που ορίζονται από την τρέχουσα στρατηγική^(²) της και να δεσμευθεί προς την κατεύθυνση αυτή στο έγγραφο στρατηγικής της.

4.4. Η ΕΟΚΕ προτείνει το προς έγκριση έγγραφο να αναφέρεται ρητά και να βασίζεται στις διεθνείς συμβάσεις και τις συστάσεις πολιτικής που αποτελούν τη βάση του ουσιαστικού και νομικού του κύρους, και να βασίζεται στα κείμενα αυτά^(³). Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΕ να διατηρήσουν την ηγετική θέση της ΕΕ και τις υποδειγματικές δεσμεύσεις της στα διεθνή φόρουμ για την πολιτική για τα ναρκωτικά.

4.5. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, το νέο πρόγραμμα θα πρέπει επίσης να ενσωματώσει τα εμβληματικά στοιχεία της προηγούμενης στρατηγικής και να αναπτύξει περαιτέρω, λαμβάνοντας υπόψη την εξέλιξη των επιστημονικών γνώσεων, το πλαίσιο για την πρόληψη, τη θεραπεία, τη μείωση των βλαβών, τους τρόπους θεραπείας και τις διαδικασίες αποκατάστασης.

4.6. Η αξιολόγηση της προηγούμενης στρατηγικής και του σχεδίου δράσης για τα ναρκωτικά κατέδειξε σημαντικές ανισορροπίες που ευνοούν τα μέτρα της ποινικής δικαιοσύνης σχετικά με τον καθορισμό των προτεραιοτήτων και τη διάθεση πόρων των πολιτικών για τα ναρκωτικά. Τα μέτρα στον τομέα της υγείας και τα κοινωνικά μέτρα αντιπροσωπεύουν ένα μόνο μέρος του τι διαθέτουν τα κράτη μέλη για τη μείωση της προσφοράς. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, σε ορισμένες χώρες, τη διακοπή ή την εξαιρετικά χαμηλή κάλυψη των σχετικών υπηρεσιών, με σοβαρές ενίοτε συνέπειες όσον αφορά την αύξηση της θνησιμότητας και της νοσηρότητας. Η ΕΟΚΕ συνιστά η νέα στρατηγική για τα ναρκωτικά και το (τα) νέο (-α) σχέδιο (-α) δράσης της ΕΕ στον τομέα αυτόν να βελτιώσουν αισθητά την αναλογία των μέτρων για μείωση της ζήτησης στην πολιτική για τα ναρκωτικά όσον αφορά τόσο τον αριθμό των στρατηγικών μέτρων όσο και την κατανομή των πόρων. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί επίσης ότι η Επιτροπή θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε τα κράτη μέλη να βελτιώσουν σημαντικά την κάλυψη και την ποιότητα.

4.7. Η εντολή και τα εργαλεία του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ) θα πρέπει επίσης να ενισχυθούν και τα επιστημονικά πορίσματα πρέπει να ενσωματωθούν άμεσα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

4.8. Είναι σημαντικό το πρόγραμμα να αντιμετωπίζει τα φαινόμενα των ναρκωτικών κατά τρόπο πραγματικά ισορροπημένο, βάσει ολοκληρωμένης και πολυτομεακής προσέγγισης, μέσα σε ένα πλαίσιο που να βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα και στη διεθνή συνεργασία, να λαμβάνει υπόψη τις πτυχές της δημόσιας υγείας και τις εξελίξεις στην επιστημονική γνώση και να προβλέπει συνεχή αξιολόγηση.

4.9. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, δεδομένου ότι η χρήση ναρκωτικών είναι ένα πολύπλοκο βιοψυχοκοινωνικό φαινόμενο, τα πιθανά ανεπαρκή μέτρα για την καταπολέμησή τους, όπως η μονομερής ποινικοποίηση των χρηστών ναρκωτικών, προκαλούν σοβαρές βλάβες στον τομέα της υγείας και την κοινωνία και, ως εκ τούτου, εντείνουν τα προβλήματα κοινωνικής ασφάλειας αντί να τα επιλύουν. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ συνιστά:

- α) το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να διατηρήσει την προηγούμενη προσέγγισή του και να αποσύρει το πρόγραμμα για τα ναρκωτικά από τη δέσμη μέτρων για την Ένωση Ασφάλειας·
- β) να διασφαλίσει τη διαφορετική αντιμετώπιση των φαινομένων που συνδέονται με τις διάφορες πτυχές του προβλήματος·
- γ) να υιοθετήσει διεπιστημονική προσέγγιση για την αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων·
- δ) και να μην προβλέπει την προσφυγή σε κυρώσεις και καταστολή παρά μόνο ως έσχατη λύση και εφόσον μπορεί να αποδειχθεί ότι άλλα μέσα παρέμβασης δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά.

4.10. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η πρακτική της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των μέτρων για τη μείωση της ζήτησης και των κινδύνων έχει βελτιωθεί σημαντικά. Προκειμένου να προωθηθεί μια τεκμηριωμένη πολιτική για τα ναρκωτικά, η ΕΟΚΕ συνιστά:

(*) «...βασίζεται πρώτα και κύρια στις θεμελιώδεις αρχές του ενωσιακού δικαίου και προασπίζει από κάθε άποψη τις ιδρυτικές αξίες της Ένωσης: σεβασμός για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ελευθερία, δημοκρατία, ισότητα, αλληλεγγύη, κράτος δικαίου και ανθρώπινα δικαιώματα. Αποσκοπεί στην προστασία και τη βελτίωση της ευημερίας της κοινωνίας και των ατόμων, στην προστασία της δημόσιας υγείας, στην παροχή υψηλού επιπέδου ασφάλειας για τον πληθυσμό και στην αντιμετώπιση του φαινομένου των ναρκωτικών με μια ισορροπημένη, ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη προσέγγιση.»

(²) https://www.consilium.europa.eu/media/30727/drugs-strategy-2013_content.pdf

(³) <https://www.unodc.org/documents/postungass2016//outcome/V1603301-E.pdf>

https://www.unodc.org/documents/ungass2016/Contributions/IO/EU_COMMON_POSITION_ON_UNGASS.pdf

- α) να διασφαλιστεί ότι η νέα στρατηγική και το νέο σχέδιο δράσης για τα ναρκωτικά δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην ουσιαστική βελτίωση της κάλυψης και της ποιότητας των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών υγείας για τους χρήστες ναρκωτικών, με επανεξέταση των δεικτών που είχαν ήδη χρησιμοποιηθεί στο προηγούμενο σχέδιο δράσης·
- β) να αναπτυχθεί, με τη συμμετοχή του ΕΚΠΝΤ και του φόρουμ της Κοινωνίας των Πολιτών για τα Ναρκωτικά, ένα ενιαίο σύστημα που θα επιτρέπει τη συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση, στα διάφορα κράτη μέλη, της εξέλιξης της κάλυψης και της ποιότητας των μέτρων που προβλέπονται από το σχέδιο δράσης της πολιτικής της ΕΕ για τα ναρκωτικά·
- γ) να θεσπιστούν, το συντομότερο δυνατόν, με βάση το μοντέλο που χρησιμοποιείται ήδη για τη μείωση της ζήτησης, δείκτες για την αξιολόγηση των συνεπειών των μέτρων για τη μείωση της προσφοράς, καθώς και προδιαγραφές ποιότητας, με την αναγνώριση ότι τα μέτρα αυτά, ενώ ενδέχεται να έχουν άμεσο και σοβαρό αντίκτυπο στις συνθήκες διαβίωσης και στις ατομικές ελευθερίες των ατόμων που αφορούν, σπάνια υπόκεινται σε τεκμηριωμένη αξιολόγηση·
- δ) διεύρυνση της εντολής του ΕΚΠΝΤ ώστε να περιλαμβάνει αξιολόγηση του αντικτύπου της πολιτικής για τα ναρκωτικά στα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία θα μπορεί να μετρά, για παράδειγμα, τις αρνητικές επιπτώσεις της ποινικοποίησης και των θεσμικών διακρίσεων σε πληθυσμούς που καταναλώνουν ναρκωτικά και ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες.

4.11. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι αναγκαίο να βελτιωθεί μακροπρόθεσμα, και σε αυτόν τον τομέα, η συνοχή στην εφαρμογή του δικαίου των κρατών μελών, σύμφωνα με τις απαιτήσεις εναρμόνισης, δεδομένου ότι επί του παρόντος υπάρχουν στις πρακτικές των κρατών μελών διαφορές που είναι ικανές να υπονομεύσουν αναμφισβήτητα τα ανθρώπινα δικαιώματα⁽⁷⁾.

4.12. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να εξεύρει και να αναπτύξει τρόπους ώστε μελλοντικά τα κράτη μέλη να οδηγηθούν σε σημαντική σύγκλιση των προσεγγίσεών τους όσον αφορά την πολιτική για τα ναρκωτικά, και όχι μόνο μέσω συστάσεων πολιτικής.

4.13. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης σημαντικό οι καινοτόμες παρεμβάσεις που βασίζονται σε επιστημονικά δεδομένα να αναγνωρίζονται, να διασφαλίζονται και να υποστηρίζονται από τα στρατηγικά προγράμματα της ΕΕ και των κρατών μελών της.

4.14. Δεδομένου ότι, στην κοινωνική πραγματικότητα, οι νόμιμες εξαρτήσεις (αλκοόλ, κάπνισμα, οι περισσότερες συμπεριφορικές εξαρτήσεις κ.λπ.) και οι παράνομες εξαρτήσεις συνιστούν ένα διαπροσωπικό σύστημα εντός των οικογενειών και των κοινοτήτων, η ΕΟΚΕ συνιστά στην ΕΕ και τα κράτη μέλη της να μην αξιολογούν και να μη διαχειρίζονται στο εξής αυτούς τους κινδύνους χωριστά, αλλά ως διασυνδεδεμένες συνιστώσες ενός και μόνο ενιαίου συστήματος, και να προτείνουν, όλο και περισσότερο, κοινές πολιτικές παρέμβασης.

4.15. Βάσει της αρχής του «μη βλάπτειν», απαιτείται κατ' αντιπαραβολή αξιολόγηση και συζήτηση με ειλικρίνεια και αποφασιστικότητα για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών των πολιτικών και του ρυθμιστικού περιβάλλοντος, των επιπτώσεων του κοινωνικού στιγματισμού και της αδικαιολόγητης ποινικοποίησης, του κοινωνικού αποκλεισμού και των φραγμών στην πρόσβαση στη θεραπεία. Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης να ληφθεί υπόψη η ουσιαστική αξιολόγηση της κοινής θέσης που υιοθετήθηκε το 2019 από 32 οργανισμούς του ΟΗΕ⁽⁸⁾.

4.16. Η στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά θα πρέπει να αναγνωρίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα των χρηστών ναρκωτικών στη θεραπεία και την περίθαλψη, όπως συμβαίνει για κάθε άλλη κατηγορία νόσων.

4.17. Η κατανομή των δημοσιονομικών πόρων των κρατών μελών πρέπει να αξιολογείται με βάση τη διαθεσιμότητα και την ικανότητα των αναγνωρισμένων και συνιστώμενων υπηρεσιών στον τομέα αυτό.

4.18. Η μεγαλύτερη επαγγελματική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών είναι ουσιαστικής σημασίας για την εφαρμογή των θεμελιωδών αρχών. Ως εκ τούτου, πρέπει να ενισχυθεί η ευρωπαϊκή εντολή του φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών για τα ναρκωτικά, καθώς και η συμμετοχή των επαγγελματιών της κοινωνίας των πολιτών στα κράτη μέλη. Για τον σκοπό αυτό, είναι αναγκαίο να αξιολογείται τακτικά ο ανοικτός χαρακτήρας των κρατών μελών και η προθυμία τους να συνεργαστούν, καθώς και οι πρακτικές τους όσον αφορά τη συμμετοχή των επαγγελματιών οργανώσεων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

(7) Η ίδια συμπεριφορά επιούρει, σε ορισμένες χώρες, ποινικές διώξεις και αυστηρή επιβολή του νόμου και, σε άλλες, την παροχή υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής μέριμνας, μια διαφορά μεταχείρισης που οφείλεται συνεπώς αποκλειστικά στην ιθαγένεια ή τον τόπο κατοικίας του χρήστη ναρκωτικών. Ομοίως, η παροχή ορισμένων υπηρεσιών θεωρείται σε ορισμένα κράτη μέλη ως θεμελιώδες δικαίωμα, ενώ άλλα απορρίπτουν την ιδέα αυτή.

(8) CEB/2018/2, pp 12-14.

4.19. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα μέτρα για τη μείωση της προσφοράς είναι σημαντικά, αλλά τονίζει ότι είναι ανάγκη να συντονίζονται πάντα με μέτρα για τη μείωση της ζήτησης. Μολονότι τα αποτελεσματικά μέσα καταστολής και τα δικαστικά μέσα είναι απαραίτητα για την αντιμετώπιση του παράνομου εμπορίου ναρκωτικών, έχει καταστεί σαφές τις τελευταίες δεκαετίες ότι οι πολιτικές μονομερούς ποινικοποίησης έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην υγεία των ανθρώπων και των κοινοτήτων, καθώς και στην κοινωνική ένταξη των χρηστών ναρκωτικών.

4.20. Η πανδημία της COVID-19 κατέδειξε ότι οι ευάλωτες ομάδες χρηστών ναρκωτικών είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στις αρνητικές συνέπειες της επιδημιολογικής κατάστασης, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε αξιοσημείωτη αύξηση των κινδύνων από τη χρήση ναρκωτικών (μειωμένη πρόσβαση σε θεραπείες, απόκτηση πιο επικίνδυνων ναρκωτικών, αυξημένη επικινδυνότητα αγοραζόμενων ναρκωτικών, αυξημένη ποινικοποίηση και στιγματισμός, αρνητικές συνέπειες για τη δημόσια υγεία, περαιτέρω μείωση των βασικών μέσων βιοπορισμού κ.λπ.). Δόγω της πανδημίας, σε πολλές χώρες, οι υπηρεσίες που αποτελούν τη μόνη διεπαφή μεταξύ αυτών των ομάδων και της αλυσίδας θεραπείας είναι αυτές που είναι πιθανό να πληγούν περισσότερο από την κατάσταση και να αναγκαστούν να μειώσουν το δυναμικό τους.

Βρυξέλλες, 3 Δεκεμβρίου 2020.

*Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής*
Christa SCHWENG

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την υλοποίηση του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού (αναδιατύπωση)»

[COM(2020) 579]

και

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1139 όσον αφορά την αρμοδιότητα του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ασφάλεια της Αεροπορίας να ενεργεί ως φορέας επανεξέτασης των επιδόσεων του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού»

[COM(2020) 577]

(2021/C 56/07)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **Dumitru FORNEA**

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 26-27.10.2020 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 22.10.2020
Νομική βάση	Άρθρο 100 παράγραφος 2 και άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο όργανο	Τμήμα Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Απόφαση του Προεδρείου	28.10.2020
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	2.12.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	556
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	198/21/34

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκτιμά τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των ειδικών οργανισμών της ΕΕ για την εξεύρεση νέων νομικών και διοικητικών λύσεων που θα διασφαλίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη του συστήματος εναέριων μεταφορών προς όφελος όλων των πολιτών, των χρηστών εναέριου χώρου και του περιβάλλοντος. Όλοι συμφωνούμε πως είναι αναγκαία η διασφάλιση της ασφαλούς εναέριας κυκλοφορίας, η βελτίωση της συνολικής απόδοσης, δυνατότητας κλιμάκωσης και ανθεκτικότητας των υπηρεσιών διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας και των υπηρεσιών αεροναυτιλίας (ATM/ANS-air traffic management and air navigation services), ενώ στηρίζουμε επίσης τον στόχο του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού (ΕΕΟ) για ένα συνεκτικό πανευρωπαϊκό δίκτυο και μια προοδευτικά μεγαλύτερη ολοκλήρωση και τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των ATM/ANS.

1.2. Η τροποποιημένη αναδιατυπωμένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα τον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Ουρανό (ΕΕΟ) κρίνεται εν γένει θετικά από πολλούς ενδιαφερόμενους φορείς, θεωρείται δε αναγκαία για την επίτευξη των στόχων που έθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ήτοι: τη μείωση των εκπομπών CO₂, μικρότερες καθυστερήσεις στους αερολιμένες και τη μεγαλύτερη αποδοτικότητα κόστους στην παροχή υπηρεσιών ATM. Αυτοί οι στόχοι τυγχάνουν επίσης στήριξης από άλλες εκθέσεις, όπως η έκθεση της ομάδας σοφών σχετικά με το μέλλον του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού του 2019 ⁽¹⁾.

1.3. Η τροποποιημένη και αναδιατυπωμένη πρόταση με θέμα τον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Ουρανό που παρουσιάστηκε αποτελεί επικαιροποιημένο κανονιστικό πλαίσιο που επιδιώκει την επίτευξη των αρχικών στόχων του ΕΕΟ για τη μείωση των εκπομπών CO₂, τη μείωση των καθυστερήσεων και τη βελτίωση της αποδοτικότητας κόστους στην παροχή υπηρεσιών ATM. Ωστόσο, αν και η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποτελεί βελτίωση σε σχέση με τον ισχύοντα κανονισμό, παραμένει αβέβαιο κατά πόσον το σχέδιο επαρκεί για την επίτευξη των αρχικών στόχων του ΕΕΟ. Για αυτό, προτείνουμε τη δρομολόγηση συζήτησης ώστε να διευκρινιστεί τα επίπεδο φιλοδοξίας του νέου κανονισμού για τον ΕΕΟ.

⁽¹⁾ <https://www.sesarju.eu/node/3330>

1.4. Ο ρόλος του διαχειριστή δικτύου πρέπει να αποσαφηνιστεί, και ειδικότερα το συνολικό εύρος και ο αντίκτυπος στον προγραμματισμό των αεροπορικών εταιρειών, τη διαχείριση δυναμικότητας, τον σχεδιασμό του εναερίου χώρου, το περιβάλλον και την ιεράρχηση της ζήτησης.

1.5. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς των αερομεταφορών πρέπει να συμμετέχουν στη λήψη μεζόνων αποφάσεων. Η αρχή της ουσιαστικής διαβούλευσης πρέπει να αποτελεί μέρος της πρότασης πλαισίου.

1.6. Εκφράζονται ανησυχίες σχετικά με τον υπερβολικά ευρύ σκοπό της πρότασης, συνεπώς τα περιβαλλοντικά μέτρα πρέπει να εξεταστούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω έξω από το πλαίσιο της πρότασης. Μια σχετική πρόσθετη πολιτική θα πρέπει να εξετάζει όλα τα σχετικά μέτρα αειφορίας στις αερομεταφορές, συμπεριλαμβανομένης της εισαγωγής και της ενσωμάτωσης βιώσιμων αεροπορικών καυσίμων. Σε αυτές τις συζητήσεις, θα πρέπει να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα της θέσπισης τελών για την ενθάρρυνση της περιβαλλοντικής συμπεριφοράς των αεροπορικών εταιρειών.

1.7. Παρότι αναγνωρίζεται ότι ο τομέας των υπηρεσιών ATM μπορεί να συνεισφέρει στη συνολική μείωση των εκπομπών CO₂, η αποτελεσματική χρήση της τεχνολογίας κατά τρόπο βιώσιμο μπορεί να μετριάσει τις εκπομπές CO₂ των αερομεταφορών. Αυτή η προσέγγιση πρέπει να εξεταστεί ως μέσο για την περαιτέρω μείωση του αποτυπώματος της αεροπορίας. Αναγνωρίζεται ότι τεχνολογίες όπως τα βιώσιμα αεροπορικά καύσιμα μπορούν να μειώσουν σημαντικά τις εκπομπές CO₂, πολύ περισσότερο από ό,τι αυτή η πρόταση.

1.8. Η πρόταση υστερεί όσον αφορά τη συνεκτίμηση του δραματικού αντικτύπου της πανδημίας COVID-19 στον κλάδο. Ειδικότερα, η ενθάρρυνση της διαρθρωτικής αλλαγής από την πρόταση μπορεί δυνητικά να οδηγήσει σε περαιτέρω κατακερματισμό και αύξηση της πολυπλοκότητας σε μια συγκυρία όπου ο κλάδος χρειάζεται σταθερότητα για να ανακάμψει. Κατά συνέπεια, απαιτείται περαιτέρω μελέτη και προβληματισμός προκειμένου να συνεκτιμηθεί δεόντως ο κοινωνικός και οικονομικός αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 τόσο για τους εργαζομένους όσο και για τους χρήστες υπηρεσιών. Επιπλέον, ο στόχος της πρότασης για τη βελτίωση της ικανότητας στον τομέα των υπηρεσιών ATM κατέστη παρωχημένος, καθώς η κυκλοφορία μειώθηκε δραματικά από την έναρξη της πανδημίας COVID-19. Οι τρέχουσες εκτιμήσεις της Eurocontrol δείχνουν πως η επιστροφή στα επίπεδα κυκλοφορίας του 2019 δεν αναμένεται πριν από το έτος 2024⁽²⁾.

1.9. Όσον αφορά τον μηχανισμό επιδόσεων, μια προσέγγιση από την κορυφή υπό την ηγεσία του EASA σχετικά με την επανεξέταση επιδόσεων θα πρέπει να λαμβάνει ουσιαστικά υπόψη τις τοπικές συνθήκες. Μια διαρθρωμένη διαδικασία κοινωνικού διαλόγου γύρω από τις επιδόσεις θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις τοπικές συνθήκες και παράγοντες.

1.10. Πρέπει να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία ενός νέου οικονομικού ρυθμιστικού φορέα και να διατηρηθεί η σαφής διάκριση μεταξύ της ρύθμισης και της εφαρμογής των υπηρεσιών. Για αυτό, θα πρέπει να γίνουν οι ακόλουθες τροποποιήσεις στο μηχανισμό επιδόσεων:

- Τα κύρια πεδία επιδόσεων (key performance areas) της ασφάλειας θα πρέπει να αναπτυχθούν στο ίδιο επίπεδο με τα άλλα κείρια πεδία επιδόσεων, με μετρήσιμους στόχους και δείκτες σε επίπεδο ΕΕ.
- Θα πρέπει να θεσπιστούν μηχανισμοί υποχρεωτικής διαβούλευσης σε τοπικό επίπεδο, οι οποίοι θα εξασφαλίζουν τη δέουσα συμμετοχή των εκπροσώπων των εργαζομένων στην έγκριση των τοπικών σχεδίων επιδόσεων.
- Η αλληλεξάρτηση μεταξύ των διαφόρων κύριων πεδίων επιδόσεων πρέπει να αναγνωριστεί και να μετριάσει δεόντως.

1.11. Πρέπει να εξασφαλιστεί ότι ο διαρθρωτικός διαχωρισμός των Εθνικών Εποπτικών Αρχών (ΕΕΑ) και των Εθνικών Αρμοδίων Αρχών (ΕΑΑ) θα αποφεύγει ουσιαστικές συγκρούσεις συμφερόντων, οι οποίες θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την απόδοση και την αποδοτικότητα κόστους του κλάδου, τις ζωές των εργαζομένων και την ασφάλεια του κλάδου. Οι ΕΕΑ και οι ΕΑΑ πρέπει να δρουν ανεξάρτητα από κάθε κλαδική, οικονομική, κοινωνική ή πολιτική πίεση και, συνεπώς, σύμφωνα με τα πρότυπα των κρατών μελών, πρέπει να παραμείνουν στις αρμοδιότητες του δημοσίου τομέα. Οι κανόνες που ορίζουν τη διαδικασία επιλογής των εργαζομένων των ΕΕΑ και των ΕΑΑ δεν πρέπει να αντιβαίνουν τις συνήθεις διαδικασίες επιλογής των δημοσίων υπαλλήλων των κρατών μελών.

1.12. Τα λειτουργικά τμήματα εναερίου χώρου (FAB), την κατάργηση των οποίων εισηγείται η πρόταση, συνέβαλαν στην εγκαθίδρυση κοινής νοοτροπίας μεταξύ όλων των κοινωνικών εταίρων, και διευκόλυναν τη βελτίωση των επιδόσεων.

(²) Eurocontrol, Market Update [10 Νοεμβρίου 2020]. Όπως παρουσιάστηκε από τον Eamonn Brennan στη διεύθυνση <https://www.youtube.com/watch?v=-VSQe97wDmc>

1.13. Όσον αφορά την παροχή επικουρικών υπηρεσιών (CNS, AIS, MET), διαπιστώνουμε με ανησυχία ότι η πρόθεση της πρότασης ευθυγραμμίζεται με τις προηγούμενες προτάσεις, για τον SES1 και τον SES2, όσον αφορά την ιδιωτικοποίηση και τον κατακερματισμό του κλάδου, προτάσεις που απορρίφθηκαν αμφότερες στο στάδιο μεταξύ της αρχικής πρότασης της Επιτροπής και της έγκρισης των διαφόρων κειμένων. Παρότι στη διαδικασία για τον SES2 επετεύχθη συμβιβασμός, αυτή η ισχύουσα διαδικασία δεν είναι ισορροπημένη, καθώς ευνοεί τον διαχωρισμό των επικουρικών υπηρεσιών και την εφαρμογή των αρχών της αγοράς. Η πρόταση θα πρέπει να εξετάσει μια ισορροπημένη προσέγγιση, συνεκτιμώντας τον αρνητικό κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο της ισχύουσας προσέγγισης, τον στόχο της δημιουργίας αποτελεσματικής και αποδοτικής υπηρεσίας, και την έλλειψη πολιτικής βούλησης που εκφράστηκε στις προηγούμενες προτάσεις για τον ΕΕΟ.

1.14. Συνιστάται να συνεκτιμηθούν δεόντως κατά τη νομοθετική διαδικασία ορισμένες πτυχές της πρότασης, και ειδικότερα κάθε πρόταση διαχωρισμού ή απελευθέρωσης της παροχής υπηρεσιών. Αναγνωρίζεται ότι αυτοί οι παράγοντες ενδέχεται να έχουν καταστροφικό αντίκτυπο στους εργαζομένους, για αυτό θα πρέπει να συμμετέχουν οι κοινωνικοί εταίροι στη διαδικασία.

2. Πλαίσιο και γενικές παρατηρήσεις

2.1. Ο στόχος της νομοθετικής δέσμης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η Επιτροπή επιδιώκει τη βελτίωση της συνολικής αποδοτικότητας της οργάνωσης και διαχείρισης του ευρωπαϊκού εναέριου χώρου μέσω της μεταρρύθμισης του μονοπωλίου στους παρόχους υπηρεσιών εναέριας κυκλοφορίας. Η δέσμη μέτρων έχει ήδη καθυστερήσει πολύ, ενώ η νομοθεσία για τον ΕΕΟ δεν έχει επικαιροποιηθεί εδώ και πάνω από 10 χρόνια. Οι αλλαγές στην εξέλιξη της διαχείρισης εναέριας κυκλοφορίας λήφθηκαν υπόψη, ενώ το ευρωπαϊκό δίκτυο ATM πρέπει να μεταρρυθμιστεί προκειμένου να ανταπεξέλθει τόσο στη συνεχή αύξηση της εναέριας κυκλοφορίας την τελευταία δεκαετία όσο και στις σημαντικές απρόβλεπτες διακυμάνσεις της κυκλοφορίας, όπως αυτές που προκάλεσε η τρέχουσα πανδημία COVID-19. Αυτό απαιτεί αλλαγές που θα επιτρέπουν την εκτέλεση δραστηριοτήτων υπό τις ασφαλέστερες, αποδοτικότερες από πλευράς κόστους και πτήσης και περιβαλλοντικά φιλικότερες συνθήκες, καθώς και μέτρα που θα συνεισφέρουν στη μείωση των εκπομπών από την αεροναυτιλία, σύμφωνα με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Για αυτό πρέπει να συνεχιστεί η εξάλειψη του κατακερματισμού του ευρωπαϊκού εναέριου χώρου, η μείωση των καθυστερήσεων, η ενίσχυση των προδιαγραφών ασφαλείας και της αποδοτικότητας των πτήσεων, προκειμένου να μειωθεί το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των αερομεταφορών, και να ρυθμιστούν οι χρεώσεις που σχετίζονται με τη μονοπωλιακή παροχή υπηρεσιών.

Η αποδοτικότητα των διαδρομών πτήσεων μπορεί να αυξηθεί με την υιοθέτηση νέων λύσεων ψηφιακής τεχνολογίας. Αυτό μπορεί να υλοποιηθεί μέσω της συνεργασίας και της οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ των χωρών της ΕΕ και των ενδιαφερόμενων φορέων του κλάδου.

2.2. Κοινωνική άδεια λειτουργίας και σχέσεις με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών

2.2.1. Η παρούσα πρόταση SES2+ αποτελεί εν μέρει αναδιατύπωση προηγούμενης πρότασης SES2+ επί της οποίας οι συζητήσεις κατέληξαν σε αδιέξοδο λόγω διμερούς διαφωνίας μεταξύ δύο κρατών μελών. Δεδομένης της ομοιότητας του περιεχομένου με προηγούμενες αποτυχημένες προτάσεις ΕΕΟ, παραμένει η πιθανότητα μη επίτευξης πολιτικής συναίνεσης. Οι προβληματισμοί των κρατών μελών περιλαμβάνουν παραδοσιακά πολιτικούς προβληματισμούς, προβληματισμούς σχετικά με την κυριαρχία, κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες, προβληματισμούς σχετικά με την απελευθέρωση του εθνικού εναέριου χώρου και με την αναγκαστική ιδιωτικοποίηση. Συνιστάται η δέουσα συνεκτίμηση των προβληματισμών αυτών κατά τη νομοθετική διαδικασία.

2.2.2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει πως τα κοινωνικά ζητήματα ελήφθησαν υπόψη στην αξιολόγηση αντικτύπου του 2013 για την αρχική πρόταση SES2+. Επίσης, διεξάγεται επί του παρόντος μελέτη για τις συνθήκες εργασίας για τους ελεγκτές εναέριας κυκλοφορίας (EEK) και το προσωπικό ηλεκτρονικού εξοπλισμού ασφαλείας της εναέριας κυκλοφορίας (ATSEP), η οποία θα ληφθεί υπόψη κατά την κατάρτιση του παράγωγου δικαίου μετά την έγκριση της πρότασης ΕΕΟ. Ωστόσο, το κοινωνικό υπόβαθρο έχει εξελιχθεί σημαντικά έκτοτε, η δε μελέτη για τις συνθήκες εργασίας των EEK και του ATSEP επικεντρώνεται πρωτίστως στην τρέχουσα κατάσταση και οι απαντήσεις των κοινωνικών εταίρων δεν είναι ιδιαίτερα θετικές όσον αφορά τα μελλοντικά σενάρια.

2.2.3. Σειρά ζητημάτων που έθεσαν σε προηγούμενες συζητήσεις οι ενδιαφερόμενοι φορείς δεν ελήφθησαν υπόψη. Μεταξύ αυτών, η σειρά συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης που οδήγησε στην υψηλού επιπέδου διακήρυξη για τον Ψηφιακό Ευρωπαϊκό Ουρανό, καθώς και τα υφιστάμενα μέσα διαβούλευσης, όπως ο τομεακός κοινωνικός διάλογος στις υπηρεσίες ATM, η ομάδα σοφών και η ομάδα εμπειρογνομόνων για την ανθρώπινη διάσταση του ΕΕΟ. Δεδομένων αυτών, παραμένουν πολυάριθμοι εκκρεμείς κοινωνικοοικονομικοί προβληματισμοί, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής νέων τεχνολογιών και της πρωτοβουλίας των κοινωνικών εταίρων στις υπηρεσίες ATM για την ανάπτυξη οδικού χάρτη για την κοινωνική και ανθρώπινη διάσταση του ΕΕΟ.

2.2.4. Οι κύριοι ενδιαφερόμενοι φορείς του κλάδου των αερομεταφορών υποστηρίζουν τη συνεχή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, των φορέων παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας (ANSP) και του διαχειριστή δικτύου. Το έργο της πρωτοβουλίας ΕΕΟ στηρίζει την εν λόγω διασυννοριακή συμμετοχή και θα πρέπει να συνεχίσει να αναπτύσσει μέσα με τα οποία μπορούν να βελτιωθούν η επιχειρησιακή ασφάλεια, η αποδοτικότητα και η σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε προγράμματα κατάρτισης του προσωπικού από τα οποία εξαρτάται η υλοποίηση του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού.

2.2.5. Οι συχνότερες συσκέψεις εργασίας μεταξύ των υπηρεσιών της στρατιωτικής εναέριας κυκλοφορίας στα κράτη μέλη και ο συνεχής διάλογος μεταξύ των διοικήσεων της πολιτικής και της στρατιωτικής εναέριας κυκλοφορίας μπορούν να οδηγήσουν σε αποτελεσματικότερες διαδρομές πτήσεων, τόσο από οικονομική όσο και ιδίως από οικολογική άποψη, αλλά και να αποφέρουν πολλαπλά οφέλη για τους επιβάτες/καταναλωτές.

2.2.6. Ο καθορισμός των περιβαλλοντικών επιδόσεων θα πρέπει να καθοδηγείται περισσότερο από συγκεκριμένες παραμέτρους παρά από το κόστος αυτό καθαυτό. Απαιτείται μεταρρύθμιση προκειμένου να ενισχυθούν η σημασία του οικολογικού προσανατολισμού των πτήσεων και, ως εκ τούτου, των υπηρεσιών που θα προσφέρουν οι φορείς παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας και ο διαχειριστής δικτύου, καθώς και η βέλτιστη χρήση του δικτύου από τους χρήστες του εναέριου χώρου.

2.3. Συνεκτίμηση της πανδημίας COVID-19

2.3.1. Ο κλάδος των αερομεταφορών επλήγη περισσότερο από την οικονομική κατάρρευση που προκάλεσε η κρίση COVID-19. Διεθνείς εκτιμήσεις προβλέπουν την επιστροφή στα επίπεδα του 2019 το 2024 αν όχι αργότερα, με την προϋπόθεση επιτυχημένης κυκλοφορίας εμβολίου κατά της νόσου το πρώτο εξάμηνο του 2021. Δεδομένων των αυξανόμενων πιέσεων που υφίσταται ο κλάδος προκειμένου να επανέλθει σε κάποια μορφή κανονικότητας όσον αφορά τη λειτουργία του, ο αντίκτυπος της εν λόγω πρότασης πρέπει να είναι πλήρως κατανοητός, δεδομένων των σημαντικών διαρθρωτικών τροποποιήσεων που προτείνει για τον ευρωπαϊκό κλάδο των υπηρεσιών ATM. Η πρόταση δεν πρέπει να υπονομεύει την ικανότητα των υπηρεσιών ATM ή άλλων κλάδων των αερομεταφορών να ξεκινήσουν εκ νέου την κανονική τους λειτουργία.

2.3.2. Είναι εμφανής η απουσία προσαρμογών της πρότασης υπό το φως της κρίσης COVID-19, πράγμα που αναδεικνύει περαιτέρω την ανησυχία που εκφράστηκε περί έλλειψης συνάφειας της πρότασης με τους παράγοντες που επηρεάζουν τον κλάδο των αερομεταφορών στη μετά- COVID-19 εποχή. Φαίνεται πως όλες οι εκτιμήσεις του αντικτύπου της πρότασης διεξήχθησαν πριν από την πανδημία και άρα δεν είναι πλέον επίκαιρες.

2.3.3. Η κρίση COVID-19 είχε δραματικό αντίκτυπο στους εργαζομένους των αερομεταφορών, με απώλεια δεκάδων χιλιάδων θέσεων εργασίας ήδη στην Ευρώπη. Οι «επικουρικές λειτουργίες» του κλάδου ATM, όπως οι CNS, AIS και MET, ενδέχεται να οδηγήσουν σε περαιτέρω αρνητικές επιπτώσεις λόγω της προσπάθειας της πρότασης για τον διαχωρισμό των υπηρεσιών. Τούτο πρέπει να αναγνωριστεί, και η πρόταση θα πρέπει να έχει επίγνωση του κοινωνικοοικονομικού αντικτύπου της πανδημίας στους εργαζομένους αυτούς και των έντονων διακυμάνσεων του κλάδου στο τρέχον κλίμα.

2.3.4. Καθώς το μέλλον του κλάδου παραμένει αβέβαιο, είναι δύσκολο να προετοιμαστεί νομοθεσία που θα αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τους προβληματισμούς που εκφράστηκαν στον στόχο της πρότασης. Επιπλέον, ο κοινωνικός και ο οικονομικός αντίκτυπος της κρίσης δεν είναι ακόμα απόλυτα σαφείς, και είναι πρόωρη η διατύπωση αξιολογήσεων ή συμπερασμάτων με βάση τις τρέχουσες προβλέψεις, οι οποίες αλλάζουν από τη μια μέρα στην επόμενη καθώς εξελίσσεται η πανδημία.

2.4. Εφαρμογή των αρχών της αγοράς

2.4.1. Η Επιτροπή επιδιώκει τη χρηματοπιστωτική στιβαρότητα, ωστόσο οι φορείς παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας (ANSP) ενδέχεται να εκλάβουν τη νέα προτεινόμενη διεθνή αρχιτεκτονική ως μάλλον γραφειοκρατική, με προσθήκη νέου κόστους που δεν σχετίζεται κατ' ανάγκη με το επιχειρησιακό τους έργο. Άλλη μία πτυχή που ενδεχομένως εγείρει ερωτήματα είναι το όργανο εφέσεων, που, στην προτεινόμενη μορφή του, δεν είναι πλήρως ανεξάρτητο από τον φορέα επανεξέτασης των επιδόσεων (ΦΕΕ), παρότι είναι σαφής η πρόθεση της Επιτροπής να δημιουργήσει ένα όργανο που θα επιλύει υποθέσεις μέσω εξωδικαστικής διαδικασίας και όχι μόνο μέσω του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

2.4.2. Σε αντίθεση με άλλους κλάδους της βιομηχανίας, ο τομέας των υπηρεσιών ATM πρέπει να παραμείνει σε υψηλό επίπεδο επιχειρησιακής ικανότητας ανεξάρτητα από τη ζήτηση εμπορικής εναέριας κυκλοφορίας. Ο κλάδος και οι εργαζόμενοι του συνέχισαν να εργάζονται παρά την πανδημία και παρέχουν αναγκαίες υπηρεσίες για την κυκλοφορία ζωτικής σημασίας αγαθών όπως οι εναέριας εμπορευματικές μεταφορές, οι ιατρικές και οι στρατιωτικές πτήσεις.

2.4.3. Από κοινωνικοοικονομική σκοπιά, εκφράζεται η ανησυχία ότι η εφαρμογή αρχών της αγοράς στις υπηρεσίες εναέριας κυκλοφορίας αεροδρομίου θα μπορούσε να οδηγήσει σε εργασιακή αστάθεια και να μειώσει τα πρότυπα εργασίας στον τομέα, σε βάρος του εργατικού δυναμικού και της κοινότητας στο σύνολό της. Αυτό θα εμποδίσει την επίτευξη του στόχου αύξησης της επιχειρησιακής αποδοτικότητας και άρα είναι μάλλον απίθανο να οδηγήσει σε μείωση του κόστους υπηρεσιών. Επίσης, ενδέχεται να οδηγήσει σε μείωση του αριθμού αεροδρομίων όπου παρέχονται υπηρεσίες εναέριας κυκλοφορίας (ATS), με άμεσες επιπτώσεις στην ασφάλεια των εν λόγω αεροδρομίων.

2.4.4. Στον τομέα των υπηρεσιών διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας, προηγούμενες απόπειρες απελευθέρωσης του κλάδου συναντούσαν παραδοσιακά έντονες κλαδικές αντιδράσεις. Μάλιστα, μεγάλο μέρος αυτών των αντιδράσεων αφορούσε συγκεκριμένα τις προηγούμενες προτάσεις για τον ΕΕΟ. Είναι πιθανό η παρούσα πρόταση στη σημερινή της μορφή να οδηγήσει σε περαιτέρω κοινωνική αναταραχή και εργατικές, διαφορές δεδομένου του στόχου της να επιτύχει μεγαλύτερη απελευθέρωση του κλάδου, και περαιτέρω άνοιγμα σε ιδιωτικοποιήσεις και σε κατακερματισμό του τομέα των υπηρεσιών ATM, ιδίως όσον αφορά τις αποκαλούμενες «επικουρικές λειτουργίες».

2.5. Διάκριση της εποπτεύουσας αρχής και της παροχής υπηρεσιών

Σε συνέχεια του κανονισμού SES1, υφίσταται υποχρεωτική διάκριση μεταξύ των ρόλων εποπτείας και παροχής υπηρεσιών, τουλάχιστον σε επίπεδο λειτουργιών. Πρέπει να εξεταστεί αυτή η τροποποίηση στο πλαίσιο του SES2+, καθώς η εμπειρία από τις διαδικασίες διάκρισης των λειτουργιών κατέδειξε ότι η απόδοση μπορεί να διατηρηθεί στο ίδιο επίπεδο με έναν κλάδο που είναι διαρθρωτικά διαχωρισμένος. Ομοίως, θα ήταν ευπρόσδεκτη μεγαλύτερη σαφήνεια όσον αφορά τα συνολικά πεδία εφαρμογής της πρότασης σε αυτό το πλαίσιο.

Βρυξέλλες, 2 Δεκεμβρίου 2020.

Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής
Christa SCHWENG

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Τα ακόλουθα σημεία του σχεδίου γνωμοδότησης τροποποιήθηκαν κατά την έγκριση των αντίστοιχων τροπολογιών στη σύνοδο ολομέλειας, αλλά συγκέντρωσαν περισσότερο από το ένα τέταρτο των ψήφων (άρθρο 54 παράγραφος 4 του Εσωτερικού Κανονισμού):

α) Σημείο 1.14

1.14. ~~Συνιστάται να συνεκτιμηθούν δεόντως κατά τη νομοθετική διαδικασία~~ ~~Πρέπει να διεξαχθεί αξιολόγηση κοινωνικού αντικτύπου για~~ ορισμένες πτυχές της πρότασης, και ειδικότερα ~~για~~ κάθε πρόταση διαχωρισμού ή απελευθέρωσης της παροχής υπηρεσιών. Αναγνωρίζεται ότι αυτοί οι παράγοντες ενδέχεται να έχουν καταστροφικό αντίκτυπο στους εργαζομένους, για αυτό θα πρέπει να συμμετέχουν οι κοινωνικοί εταίροι στη διαδικασία.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για την τροπολογία:

Ψήφοι υπέρ: 119

Ψήφοι κατά: 104

Αποχές: 26

β) Σημείο 2.2.1

2.2.1. Η παρούσα πρόταση SES2+ αποτελεί εν μέρει αναδιατύπωση προηγούμενης πρότασης SES2+ επί της οποίας οι συζητήσεις κατέληξαν σε αδιέξοδο λόγω διμερούς διαφωνίας μεταξύ δύο κρατών μελών. Δεδομένης της ομοιότητας του περιεχομένου με προηγούμενες αποτυχημένες προτάσεις ΕΕΟ, παραμένει η πιθανότητα μη επίτευξης πολιτικής συναίνεσης. Οι προβληματισμοί των κρατών μελών περιλαμβάνουν παραδοσιακά πολιτικούς προβληματισμούς, προβληματισμούς σχετικά με την κυριαρχία, κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες, προβληματισμούς σχετικά με την απελευθέρωση του εθνικού εναέριου χώρου και με την αναγκαστική ιδιωτικοποίηση. ~~Μια εκτεταμένη σειρά αξιολογήσεων αντικτύπου θα μπορούσε να συμβάλει στον εντοπισμό και τον μετριασμό αυτών των προβληματισμών.~~ Συνιστάται η δέουσα συνεκτίμηση των προβληματισμών αυτών κατά τη νομοθετική διαδικασία.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για την τροπολογία:

Ψήφοι υπέρ: 113

Ψήφοι κατά: 113

Αποχές: 23

Σύμφωνα με το άρθρο 61 του Εσωτερικού Κανονισμού, δεδομένου ότι η ψηφοφορία κατέληξε σε ισοψηφία (ίσος αριθμός ψήφων υπέρ και κατά), υπερίσχυσε η ψήφος της Προέδρου, η οποία ψήφισε υπέρ της τροπολογίας.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων διαχείρισης, διατήρησης και ελέγχου που εφαρμόζονται στην περιοχή της Σύμβασης της Παναμερικανικής Επιτροπής Τροπικού Τόνου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 520/2007 του Συμβουλίου»

[COM(2020) 308 final — 2020/0139 (COD)]

(2021/C 56/08)

Μόνος εισηγητής: ο κ. **Javier GARAT PÉREZ**

Αιτήσεις γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 23.7.2020 Συμβούλιο, 20.7.2020
Νομική βάση	Άρθρο 43 παράγραφος 2 και άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	12.11.2020
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	2.12.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	556
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	228/0/9

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) θεωρεί απαραίτητη τη μεταφορά στο δίκαιο της Ένωσης των μέτρων ελέγχου, διατήρησης και διαχείρισης που θέσπισε η Παναμερικανική Επιτροπή Τροπικού Τόνου (ΙΑΤΤC), προκειμένου να επιτευχθεί ομοιόμορφη και αποτελεσματική εφαρμογή τους εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η μεταφορά αυτή οφείλει να είναι πιστή προς όσα εγκρίθηκαν εντός της ΙΑΤΤC, χωρίς να δημιουργούνται νέες υποχρεώσεις για τα ευρωπαϊκά σκάφη. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση κανονισμού.

1.2. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ συνιστά να ληφθούν υπόψη οι εκτιμήσεις που διατυπώνονται στη γνωμοδότησή της σχετικά με τα μέτρα διατήρησης και ελέγχου στη ζώνη της Οργάνωσης Αλιείας Βορειοδυτικού Ατλαντικού (ΝΑΦΟ) ⁽¹⁾.

1.3. Έτσι, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι με την παρούσα πρόταση δεν προβλέπεται ευέλικτος μηχανισμός για τη μεταφορά των κανόνων που θεσπίζονται εντός της ΙΑΤΤC και δεν επιλύεται το ζήτημα της αναγκαίας ετήσιας επικαιροποίησής τους.

1.4. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ ενός πιο απλού και ευέλικτου μηχανισμού και, ως εκ τούτου, προτείνει την έκδοση κανονισμού με ένα μόνον άρθρο, το οποίο να ορίζει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει απαραίτητως να εφαρμόζει στους στόλους της τους κανόνες που έχει θεσπίσει η ΙΑΤΤC.

1.5. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τον κίνδυνο που αποτελεί η εισαγωγή του συστήματος κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, το οποίο παρέχει στην Επιτροπή το δικαίωμα να νομοθετεί χωρίς να υποχρεούται να υπάγεται στις συνήθεις διαδικασίες.

2. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

2.1. Σκοπός της εξεταζόμενης πρότασης ⁽²⁾ είναι η μεταφορά στο δίκαιο της ΕΕ των μέτρων ελέγχου, διατήρησης και διαχείρισης που θεσπίστηκαν από την Παναμερικανική Επιτροπή Τροπικού Τόνου (ΙΑΤΤC), της οποίας η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι συμβαλλόμενο μέρος από το 2006.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Μέτρα διατήρησης και ελέγχου που εφαρμόζονται στη ζώνη διακανονισμού της Οργάνωσης Αλιείας Βορειοδυτικού Ατλαντικού» (ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 279).

⁽²⁾ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέτρων διαχείρισης, διατήρησης και ελέγχου που εφαρμόζονται στην περιοχή της Σύμβασης της Παναμερικανικής Επιτροπής Τροπικού Τόνου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 520/2007 του Συμβουλίου [COM(2020) 308 final]: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM:2020:0308:FIN>.

2.2. Η σύμβαση ΙΑΤΤC αναφέρει ότι τα ψηφίσματά της είναι δεσμευτικά και ότι τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίζουν την εφαρμογή και την τήρηση της σύμβασης καθώς και οποιονδήποτε μέτρων διατήρησης και διαχείρισης θεσπίζονται δυνάμει αυτής.

2.3. Ως εκ τούτου, εναπόκειται στην Ευρωπαϊκή Ένωση να διασφαλίσει τη συμμόρφωση με όλα τα μέτρα που ενέκρινε η ΙΑΤΤC, με αναφορά των μέτρων που ορίζονται από την παρούσα πρόταση σε εκείνα που έχει θεσπίσει η ΙΑΤΤC από το 2008. Επίσης, περιλαμβάνεται μηχανισμός με τον οποίο διευκολύνεται η εφαρμογή των μέτρων της ΙΑΤΤC στο μέλλον.

2.4. Η εξεταζόμενη πρόταση προβλέπει την ανάθεση κατ' εξουσιοδότηση αρμοδιοτήτων στην Επιτροπή, δυνάμει του άρθρου 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), ώστε να παρέχεται η δυνατότητα εφαρμογής τυχόν τροποποιήσεων των μέτρων αυτών, οι οποίες εγκρίνονται κατά τις ετήσιες συνεδριάσεις του εν λόγω οργανισμού, και να εξασφαλίζεται ότι τα ενωσιακά αλιευτικά σκάφη αντιμετωπίζονται ισότιμα με τα σκάφη άλλων συμβαλλόμενων μερών της ΙΑΤΤC.

2.5. Τα μέτρα που προβλέπονται από την πρόταση αφορούν τις τεχνικές προδιαγραφές σχοινιών για καρχαρίες, και, γενικά, την προστασία ορισμένων ειδών καρχαριών, τις περιόδους απαγόρευσης, τις διατάξεις σχετικά με τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη των διατάξεων συγκέντρωσης ιχθύων, τη συγκέντρωση δεδομένων, την προστασία των θαλάσσιων πτηνών, την κάλυψη των επιστημονικών παρατηρητών, το περιφερειακό νηολόγιο, τα προγράμματα δεδομένων και στατιστικών και τις κατευθυντήριες γραμμές για τη μείωση της θνησιμότητας της χελώνας.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη μεταφορά στο δίκαιο της Ένωσης των μέτρων ελέγχου, διατήρησης και διαχείρισης που θεσπίσε η Παναμερικανική Επιτροπή Τροπικού Τόνου (ΙΑΤΤC), προκειμένου να επιτευχθεί ομοιόμορφη και αποτελεσματική εφαρμογή τους εντός της ΕΕ. Η μεταφορά αυτή οφείλει να είναι πιστή προς όσα εγκρίθηκαν εντός της ΙΑΤΤC, χωρίς να δημιουργούνται νέες υποχρεώσεις για τα ευρωπαϊκά σκάφη.

3.2. Ωστόσο, δεδομένου ότι η ΙΑΤΤC τροποποιεί συχνά τα μέτρα διατήρησης και ελέγχου κατά τις ετήσιες συνεδριάσεις της, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η υποβληθείσα πρόταση δεν προβλέπει ευέλικτο μηχανισμό μεταφοράς των εγκριθέντων από την ΙΑΤΤC μέτρων ή των επικαιροποιήσεών τους.

3.3. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ένας πιο ευέλικτος μηχανισμός, για να μπορεί να ανταποκρίνεται η ΕΕ σε αυτές τις περιοδικές επικαιροποιήσεις των κανόνων που θεσπίζονται εντός της ΙΑΤΤC, θα ήταν η έκδοση ενός απλού κανονισμού, στον οποίο, αφού αιτιολογείται συγκεκριμένα η περιοδική ανάγκη για επικαιροποίηση, τουλάχιστον των μέτρων που αφορούν τις εκχωρηθείσες αρμοδιότητες, θα περιλαμβάνεται, σε ένα μόνον άρθρο, η δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εφαρμόζει απαραίτητως στους στόλους της τους κανόνες που θεσπίζει ετησίως η ΙΑΤΤC.

3.4. Στην αντίθετη περίπτωση, η ΕΟΚΕ προειδοποιεί για τον κίνδυνο μόνιμης αναντιστοιχίας που ενδέχεται να προκύψει μεταξύ των κανόνων που θεσπίζονται εντός της ΙΑΤΤC και της νομοθεσίας της ΕΕ, με την έλλειψη ασφάλειας δικαίου που ενδέχεται να συνεπάγεται κάτι τέτοιο.

Βρυξέλλες, 2 Δεκεμβρίου 2020.

Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής
Christa SCHWENG

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με προσωρινά μέτρα ως προς τον φόρο προστιθέμενης αξίας για εμβόλια και in vitro διαγνωστικά ιατροτεχνολογικά προϊόντα για τη νόσο COVID-19 στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της πανδημίας COVID-19»

[COM(2020) 688 final — 2020/0311 (CNS)]

(2021/C 56/09)

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 6.11.2020
Νομική βάση	Άρθρο 113 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο όργανο	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Έγκριση από την ολομέλεια	2.12.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	556
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	195/0/3

Επειδή έχει ήδη δηλώσει ότι υποστηρίζει τους φορολογικούς κανόνες λόγω της κρίσης της νόσου COVID-19 στη γνωμοδότησή της σχετικά με την Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ προκειμένου να αντιμετωπιστεί η επείγουσα ανάγκη παράτασης ορισμένων προθεσμιών υποβολής και ανταλλαγής πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας λόγω της πανδημίας COVID-19 [COM(2020) 197 final — 2020/0081 (CNS)], την Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών (ΕΕ) 2017/2455 και (ΕΕ) 2019/1995 όσον αφορά τις ημερομηνίες μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και εφαρμογής εξαιτίας της έξαρσης της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19 [COM(2020) 198 final — 2020/0082 (CNS)] και την Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2017/2454 όσον αφορά τις ημερομηνίες εφαρμογής εξαιτίας της έξαρσης της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19 [COM(2020) 201 final — 2020/0084 (CNS)]⁽¹⁾, η οποία εγκρίθηκε στις 10 Ιουνίου 2020, καθώς και επειδή η παρούσα τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ δεν περιλαμβάνει περαιτέρω περιεχόμενο που να χρήζει σχολιασμού εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 556η σύνοδο ολομέλειας της 2ας και 3ης Δεκεμβρίου 2020 (συνεδρίαση της 2ας Δεκεμβρίου 2020), αποφάσισε, με 195 ψήφους υπέρ και 3 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο και να παραπέμψει στη θέση που έλαβε στο προαναφερόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 2 Δεκεμβρίου 2020.

Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ ΕΕ C 311 της 18.9.2020, σ. 76.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με την οποία εξουσιοδοτείται η Επιτροπή να ψηφίσει υπέρ της αύξησης κεφαλαίου του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων»

[COM(2020) 774 — 2020/0343 (COD)]

(2021/C 56/10)

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 26.11.2020 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 30.11.2020
Νομική βάση	Άρθρο 173 παράγραφος 3 και άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Έγκριση από την ολομέλεια	2.12.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	556
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	207/1/8

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι ικανοποιητική και δεδομένου ότι έχει ήδη εκφέρει γνώμη επί του θέματος στη γνωμοδότησή της με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος InvestEU»⁽¹⁾, που εξέδωσε στις 17 Οκτωβρίου 2018, και την αναθεώρησή της στις 15 Ιουλίου 2020⁽²⁾, η ΕΟΚΕ, κατά την 556η σύνοδο ολομέλειας, στις 2 και 3 Δεκεμβρίου 2020 (συνεδρίαση της 2ας Δεκεμβρίου 2020), αποφάσισε, με 207 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 8 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο και να παραπέμψει στη θέση που υποστηρίζει στα προαναφερόμενα έγγραφα.

Βρυξέλλες, 2 Δεκεμβρίου 2020.

*Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής*
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 131.

⁽²⁾ ΕΕ C 364 της 28.10. 2020, σ. 139.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2004/37/ΕΚ σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους ή μεταλλαξιογόνους παράγοντες κατά την εργασία»

[COM(2020) 571 — 2020/0262 (COD)]

(2021/C 56/11)

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 21.10.2020 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 5.10.2020
Νομική βάση	Άρθρα 153 παράγραφος 2 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	2.12.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	556
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	224/0/6

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεδομένου ότι έχει ήδη εκφέρει γνώμη επί του θέματος σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της, και συγκεκριμένα την SOC/545 — Προστασία από καρκινογόνες χημικές ουσίες, που εξέδωσε στις 21 Σεπτεμβρίου 2016, τη SOC/559 — Προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους ή μεταλλαξιογόνους παράγοντες κατά την εργασία, που εξέδωσε στις 31 Μαΐου 2017, τη SOC/591 — Προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους ή μεταλλαξιογόνους παράγοντες κατά την εργασία, που εξέδωσε στις 19 Σεπτεμβρίου 2018, καθώς και τη CCM/130 — Η απαλλαγή της ΕΕ από τον αμιάντο, που εξέδωσε στις 18 Φεβρουαρίου 2015⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ αποφάσισε, κατά την 556η σύνοδο ολομέλειάς της στις 2 και 3 Δεκεμβρίου 2020, με 224 ψήφους υπέρ και 6 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο και να παραπέμψει στη θέση που έλαβε στα προαναφερόμενα έγγραφα.

Βρυξέλλες, 2 Δεκεμβρίου 2020.

Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ EE C 487 της 28.12.2016, σ. 113· EE C 288 της 31.8.2017, σ.56· EE C 440 της 6.12.2018, σ. 145· EE C 251 της 31.7.2015, σ. 13.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες πτυχές της ασφάλειας και της συνδεσιμότητας των σιδηροδρόμων όσον αφορά τη διασυνοριακή υποδομή που συνδέει την Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο μέσω της σταθερής σύνδεσης της Μάγχης»

[COM(2020) 782 final — 2020/0347 (COD)]

(2021/C 56/12)

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2.12.2020 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 14.12.2020
Νομική βάση	Άρθρα 91 παράγραφος 1 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	2.12.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	556
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	210/1/4

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 556η σύνοδο ολομέλειας, στις 2 και 3 Δεκεμβρίου 2020 (συνεδρίαση της 2ας Δεκεμβρίου 2020), αποφάσισε με 210 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 2 Δεκεμβρίου 2020.

Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής
Christa SCHWENG

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
L-2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL